

ŽELEZAR

JESENICE, 26. SEPTEMBRA 1985

ŠTEVILKA 38 • XXXIV

V TOREK SEJE VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

Predsedniki Marjan Drolc, Rina Klinar in Dante Jasnič sklicujejo v torek, 1. oktobra seje zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora Skupščine občine Jesenice. Delegatom oziroma delegacijam je bilo gradivo za sejo posredovano v 22. številki Delegata, glasila Skupščine občine Jesenice. Poleg potrjevanja zapisnikov zadnjih sej in delegatskih vprašanj in pobud, bodo delegati vseh treh zborov obravnavali in sklepali še o naslednjih zadevah:

PROSTORSKI IN EKONOMSKI VIDIKI OBČINE, KOT POSLEDICA IZGRADNJE KARAVANŠKEGA PREDORA

Kot v gradivu ugotavlja Izvršni svet Skupščine občine Jesenice vse kaže, da bodo v najkrajšem času dozoreli pogoji za pričetek gradnje karavanškega predora, ki bo v mnogem spremeni življenje v jeseniški občini. Občina sicer nima večjega vpliva na odločitve o tem, kako bo gradnja potekala, vendar pa je izrednega pomena, da občina izkoristi razvojne možnosti, ki jih prinaša ta pomembna naložba, obenem pa omeji ali celo izniči negativne posledice, ki jih bo povzročil velik poseg v prostor, oziroma da optimalno zavaruje okolje. Ob tem pa bo tudi glede smotrne porabe družbenih sredstev potrebna dobra koordinacija dela in združevanje sredstev.

Izvršni svet ves čas spremlja priprave na gradnjo, za uresničevanje gornjih ciljev pa so bile pričete že

nekateri aktivnosti in dane pobude, kot:

- med občino Jesenice in Skupnostjo za ceste SR Slovenije je sklenjen dogovor, da se ob gradnji predora rešujejo tudi slabe prometne razmere na magistralni cesti na odseku od Mojstrane do Jesenic

- dan je predlog za vključitev izgradnje avtoceste od predora Karavanke do Vrbe v srednjeročni plan Skupnosti za ceste za obdobje 1986—1990,

- zainteresiranim organizacijam združenega dela in skupnostim je bil posredovan v obravnavo in sprejem samoupravni sporazum o ustanovitvi poslovne skupnosti,

- začete so bile tudi druge aktivnosti za zagotavljanje usklajene gradnje.

Karavanški cestni predor bo pomenil začetek avtoceste Bratstva in enotnosti, ki ima v vseh načrtih izgradnje cestne infrastrukture prvo prioriteto. Tudi glede navezave na

sistem evropskih avtocest je predor ključnega pomena, saj je na avstrijski strani že v gradnji zadnji odsek turske avtoceste med Beljakom in Spittalom, na katerega se predor neposredno povezuje.

Sedanja rešitev izgradnje je bila izbrana izmed 22 variant s primerjavo prostorskih, prometnih in gradbenih vidikov in v sodelovanju s strokovnimi službami avstrijske koroške deželne vlade.

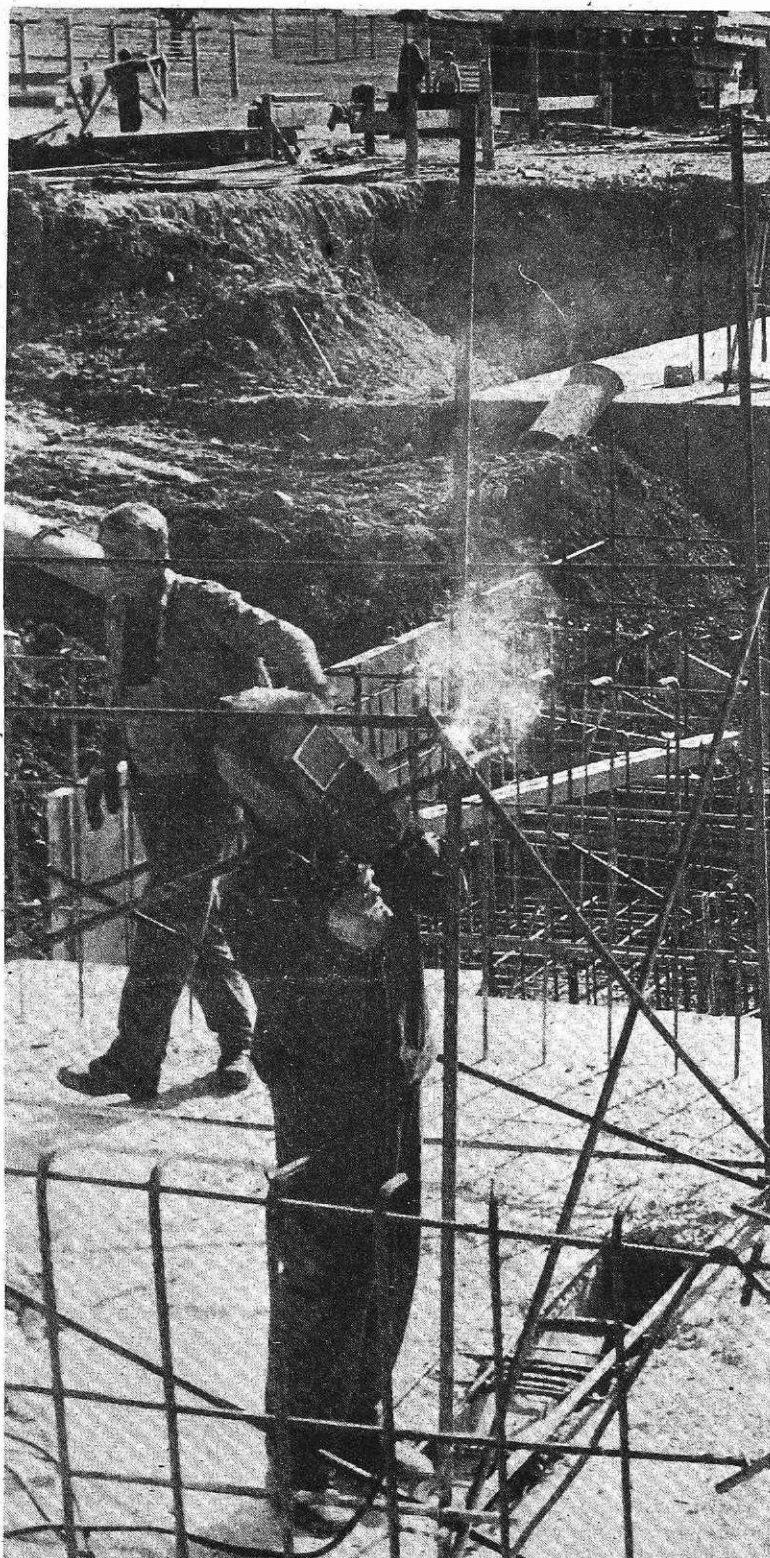
Priprave dejansko potekajo že od leta 1967. Leta 1974 je bila ustanovljena meddržavna komisija strokovnjakov za proučitev projekta, leta 1977 pa je bila podpisana meddržavna pogodba o gradnji, vzdrževanju in obratovanju predora. Gradnja se je sicer na naši strani že začela, vendar pa je bila ustavljena, ker finančno ni bila pokrita celotna naložba. Tudi poskusi pričetka gradnje v letu 1982 niso uspeli, letos januarja pa je bil podpisan protokol zasedanja jugoslovansko-avstrijske komisije za gradnjo karavanškega predora, s katerim se je naša stran obvezala, da se z izkopom predora prične letos, avstrijska pa, da bodo takoj za nami začeli z deli tudi na svoji strani. Obe strani sta že uskladili terminne posameznih faz gradnje prve etape tega velikega mednarodnega projekta, ki naj bi bil zgrajen do sredine leta 1990. Zaključen je tudi že postopek za mednarodno prekalifikacijo oziroma izbor možnih kandidatur za razpis gradbenih del, sedaj pa se zaključuje mednarodna licitacija za izbor izvajalca del pri izgradnji predorske cevi.

Predor je najpomembnejši del načrtovane avtoceste Beljak—Jesenice—Ljubljana, ki se bo povezovala z avstrijsko Tauern avtocesto, ki se začne v Salzburgu in transjugoslovansko cesto Karavanke—Gevgelija. Predor bo postal zelo važna cesta povezana med Skandinavijo in Srednjo Evropo na eni strani ter Balkanom in Bližnjim vzhodom na drugi strani. Na avstrijski strani bo vstopni portal namesčen zahodno od železniškega predora proge Podrož-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NE POZABIMO!

V nedeljo, 29. septembra, bo v vsej državi pričel veljati zimski čas. Takrat bomo kazalce na urah premaknili za uro nazaj, oziroma s 3. na 2. uro zjutraj.

Gradnja jeklarne 2 (foto I. Kučina)

NESKLEPČNA SEJA KONFERENCE SZDL, NEODGOVORNOST VEČ KOT POLOVICE DELEGATOV

Kako se je počutilo dvajset delegatov in gostje, ki so se pripeljali z vseh koncev občine, nekateri morda celo brez kosila, ko je predsednik po polurnem čakanju razglasil sedmo redno sejo občinske konference SZDL Jesenice za nesklepčno, saj je do minimalne sklepčnosti manjkalo še šest delegatov, je težko reči. Tudi njihov čas je dragocen, saj so nekateri z vožnjo vred izgubili kar dve uri časa, drugi pa morda zapustili pomembno delo. Vsi so najbrž vsaj potihem razmišljali, kaj je z odgovornostjo izostalih brez opravičila, kakšna je stopnja njihove morale in kulture? Ne nazadnje gre tudi za čisto človeški odnos tistih, ki so izostali do preostalih, ki so prišli zastopati.

Teža neodgovornosti je še toliko večja, ker je šlo za izredno pomemben in aktualen dnevni red. Delegati bi morali oceniti potek razprav o osnutku dolgoročnega plana občine Jesenice za obdobje 1986—1995 oziroma za nekatera področja do leta 2000, oceniti priprave za skupščinske volitve prihodnje leto in se dogovoriti za nadaljnje aktivnosti in spregovoriti o pripravah na izvedbo programske-volilnih sej krajevnih in občinskih konference SZDL. Vsa ta vprašanja zadevajo širok interes delovnih ljudi in občanov, saj gre na eni strani za nadaljni razvoj naše občine, na drugi pa za skrbne in odgovorne kandidacijske priprave za skupščinske volitve prihodnje leto, od česar bo odvisna naša uspešnost pri uresničevanju razvojnih usmeritev in ciljev naše občine, kakor tudi za nadaljnjo krepitev SZDL kot frontne organizacije.

Predsednik občinske konference SZDL Mirko Rabič ponovno sklicuje sedmo sejo občinske konference SZDL v ponedeljek, 30. septembra.

OSNUTEK DOLGOROČNE ENERG. BILANCE 1986—2000

Osnupek dolgoročne energetske bilance SRS za obdobje 1968—2000 je narejen na osnovi analize razvojnih možnosti SRS v obdobju 1986—1995—2000 in 1986—1990, ki jih je naredil Zavod SRS za družbeno planiranje ter na osnovi dolgoročnih planov in prognoz posameznih sektorjev energetike. Obveznost priprave energetske bilance izhaja iz Zakona o energetskem gospodarstvu in Zakona o osnovah sistema družbenega planiranja in družbenega plana Jugoslavije.

Analiza dosedanjega razvoja energetskega gospodarstva kaže na upadanje družbenega proizvoda, visoki porabi primarne energije, mali porabi primarne energije na prebivalca ter majhnem ustvarjenem družbenem proizvodu na prebivalca. Vse je dokumentirano s tabelarnimi prikazi in obširnimi komentarjem.

Struktura porabe primarne energije kaže na malo povečanje hidroelektrične energije, malenkostnem upadanju trdnih goriv (premog), povečanju porabe nuklearnega goriva, občutnem zmanjšanju tekočih goriv (nafta), povečanju uporabe zemeljskega plina in povečanju uporabe novih virov (sončni kolektorji, vetrne elektrarne in sl.). Zunanja energetska zavisnost SRS se zmanjšuje od sedanjih 70 % na 65 % v letu 2000, povečuje pa se notranja od 29,3 % na 35 %. Zato je zelo pomembno racionalno ravnanje z energijo, posebno na področju toplote, saj predstavlja 70 % korišćene energije. Pomemben delež pri prihranku ima toplotna izolacija. Racionalno ravnanje z energijo

jo in zmanjševanje stroškov zanjo je pomembno za velike industrijske porabnike — elektrolize aluminija in črna metalurgija, ker uporabljajo visokotemperaturne procese. Potrebno je uvajati uporabo visokotemperaturne toplote dimnih plinov in s tem občutno zmanjšati specifično porabo energije.

Nadalje je možno doseči večjo racionalnost z daljinskimi centri vodenja energetskih objektov s programiranjem remontov proizvodnih in potrošnih energetskih objektov, kombinirano proizvodnjo električne in toplotne energije (termoelektrarne-toplarn), izboljšanjem kvalitete goriv in s kompenzacijo jalove energije.

V zvezi s proizvodnjo toplotne energije je povezana tudi emisija škodljivih snovi v ozračje. To je možno zmanjšati na strnjenih območjih z uvajanjem daljinskega ogrevanja, uporabo kvalitetnih goriv z malo žvepla. Emisijo avtomobilskega prometa je moč zmanjšati s proizvodnjo avtomobilov s katalizatorji.

Za izvajanje energetske bilance SRS 1986—2000 obstaja naslednji predlog ukrepov:

1. V predvidenem roku bo potrebno sprejeti SaS o temeljih plana ISEP za obdobje 1986—1990 in kontinuiteto izgradnje do leta 1995 ter SaS o temeljih plana ISNAP za obdobje 1986—1990 ter kontinuiteto izgradnje do leta 1995.

2. V okviru obeh SAS sprejetih obveznosti porabnikov energije bo potrebno zagotoviti načrtovano dinamiko izgradnje energetskih objektov na območju SRS in s sovlaganji načrtovano dinamiko izgradnje energetskih objektov izven območja SRS.

3. Da bi dosegli konkurenčno sposobnost slovenskega gospodarstva na tujih tržiščih, bo treba aktivirati vse možnosti, da bi se zmanjšala poraba energije na enoto DP, posebno v odnosu do držav, s katerimi dosega največjo trgovsko izmenjavo in znižati stroške proizvodnje.

4. V sklopu teh aktivnosti bo potrebno postopoma modernizirati proizvodne programe industrijskih OZD ob sicer skromnih investicijskih sredstvih. Stremeti bo potrebno za substitucijo uvoženih goriv z domačimi, če pri tem ne nastopajo pomembni vplivi na kvaliteto proizvodov in proizvodne učinke, kar bo

imelo pomemben vpliv na znižanje proizvodnih stroškov.

5. Z doslednim uveljavljanjem ukrepov o racionalnem ravnanju z energijo in z doslednim uveljavljanjem ukrepov za zmanjšanje emisije škodljivih snovi v ozračje bo potrebno zagotoviti ob manjši uporabi energije tudi manjše onesnaževanje okolja.

6. Zagotoviti bo potrebno kontinuirana vlaganja za raziskave vseh vrst primarne energije in izvajanje programe raziskav po dogovorjenem planu, da bi zagotovili možnosti kontinuitete domače proizvodnje energije tudi po letu 2000.

Gradivo je opremljeno z obširnimi tabelami o posameznih vrstah energije in tabelami, ki utemeljujejo planske usmeritve v dolgoročnem obdobju.

OSNUTEK SaS O TEMELJIH PLANA ENERGETIKE SRS 1986—1990 (1995)

Samoupravni sporazum o temeljih plana samoupravne interesne skupnosti Energetike SR Slovenije za obdobje 1986—1990 in kontinuiteto do leta 1995 sklepajo uporabniki in izvajalci zaradi usklajevanja interesov in potreb za izvajanje nalog na področju energetike.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ALI NAM BO USPELO?

Po podatkih statistične službe smo do 23. septembra izdelali 85.619 ton skupne proizvodnje, kar je 91,8 % operativnega programa. Za to obdobje so plan skupne proizvodnje dosegli naslednje temeljne organizacije: Žičarna (100,2 %), Vratni podboji (121,7 %), Elektrode (100 %) in Željalna (105,4 %).

V TOZD Plavž so izdelali 9.918 ton grodlja in dosegli 82,9 % družbenega plana in operativnega programa. Pri sotrkih je bilo precej tehnoloških, mehanskih zastojev ter okvara kavperja št. 2, ki vplivajo na proizvodnjo.

V TOZD Jeklarne so vili 28.473 ton jekla, kar je 95,6 % družbenega plana in enakega operativnega programa.

V osemnajstih odpremnih dneh smo prodali 21.637 ton gotovih izdelkov in storitev ter tako izpolnili operativni program 88,9 %. Dosedaj je plan odpreme dosežen le v TOZD Valjalna debele pločevine (105,1 %).

POSLOVNI REZULTATI V AVGUSTU

V mesecu avgustu smo prodali 31.243 ton proizvodov osnovne dejavnosti in opravili 1.510 ton storitev prevallanja. V omenjenem mesecu je pozitivno vplivala na poslovni rezultat Železarne Jesenice le razlika med prodajno in obračunsko lastno ceno prodanih izdelkov skupaj s storitvami prevallanja in interno realizacijo. Negativni vpliv pa so imeli proizvodni stroški temeljnih organizacij, ki so bili višji od načrtovanih, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka, vkalkulirani del dohodka, odstopanje cen v porabi R-3 in lastni porabi, razlika med domačo in izvozno ceno, posebni stroški izvoza ter ostali stroški, ki se poračunavajo iz skupnega prihodka.

Poleg omenjenih kategorij stroškov, so morale temeljne organizacije pokriti še obveznosti do splošne in skupne porabe, ki v cenah niso vkalkulirane, pogodbeno in ostale za konske obveznosti ter razliko med vkalkuliranimi in izplačanimi osebnimi dohodki.

Rezultat poslovanja Železarne Jesenice kot celote je bil v mesecu avgustu po fakturirani realizaciji pozitiven, tako da smo v obdobju januar—avgust na sklade začasnoro razporedili 957 milijonov dinarjev (konsolidirani čisti dohodek po fakturirani realizaciji).

V skupnem so se zaloge nedokončane proizvodnje, polproizvodov in zaloge gotovih izdelkov, v primerjavi s stanjem na začetku meseca avgusta, zmanjšale za 6.727 ton.

Temeljne organizacije so v avgustu dosegle za 148 milijonov dinarjev višje stroške od načrtovanih. Stroški obračunske lastne cene so bili višji od načrtovanih za 1 milijon dinarjev, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka so bili višji za 11 milijonov dinarjev, vkalkulirani del dohodka pa za 136 milijonov dinarjev.

Zvišanje stroškov obračunske lastne cene v vrednosti 1 milijon dinarjev se nanaša na zvišanje stroškov vložka v vrednosti 45 milijonov dinarjev ter znižanje stroškov predelave v vrednosti 44 milijonov dinarjev.

V stroške vložka so vključeni višji oziroma nižji stroški od načrtovanih za: doseženi izplen proizvodnje in dobropisi za odpadke, večjo oziroma manjšo porabo vložnega materiala, boljši oziroma slabši asortiment porabljenega vložka in doseženi asorti-

ment proizvodnje, stroški priznanih internih reklamacij med temeljnimi organizacijami, stroški zalog nedokončane proizvodnje ter stroški, ki nastanejo zaradi razlike med nabavno ceno tujega vložka ter plansko ceno domačega vložka.

V stroške predelave so vključeni stroški, ki so fiksnega značaja (amortizacija, investicijsko vzdrževanje) in so odvisni od doseganja načrtovane proizvodnje ter stroški porabljenega materiala v okviru tekočega vzdrževanja.

Največje znižanje planiranih stroškov obračunske lastne cene so dosegle naslednje temeljne organizacije: Hladna valjarna Jesenice, Energetika, Žičarna, Valjarna žice in profilov, Jeklovlek in Želblarna. Največje zvišanje omenjenih stroškov pa so dosegle TOZD Valjarna bluming štekel in TOZD Jeklarna.

Na ravni Železarne smo zaradi slabše doseženega izplena od načrtovanega dosegli za 131 milijonov dinarjev višje stroške. Največje zvišanje te vrste stroškov so imeli v TOZD Valjarna bluming štekel (150 milijonov dinarjev) zaradi nedoseženega planiranega izplena na Blumingu in šteklju in preklasifikacij (krivda TOZD Jeklarna v vrednosti 138 milijonov dinarjev).

Tudi v TOZD Valjarna žice in profilov so zaradi slabše doseženega izplena imeli za 11 milijonov dinarjev višje stroške.

Slabše doseženi dobropisi za odpadke od planiranih so stroške vložka zvišali za 18 milijonov dinarjev. Pri tem so imeli največje zvišanje TOZD Valjarna bluming štekel ter TOZD Jeklarna.

Zaradi manjše porabe in spremembe asortimenta vložnega materiala, doseženega kvalitetnejšega asortimenta proizvodnje od predvidenega, smo dosegli za 83 milijonov dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Največje znižanje so dosegli v TOZD Jeklarna in sicer v vrednosti 49 milijonov dinarjev (boljši asortiment proizvodnje) ter v TOZD Valjarna žice in profilov v vrednosti 50 milijonov dinarjev (nižja cena gredic in kontiliva).

Zaradi nižje cene nabavljenih TVT je TOZD HV Jesenice dosegla za 35 milijonov dinarjev nižje stroške vložka, TOZD Žičarna za 11 milijonov dinarjev (nižja cena nabavljene žice), TO HV Bela pa za 7 milijonov dinarjev. Dodatni stroški pri predelavi tujega vložka so v skupnem znašali 15 milijonov dinarjev.

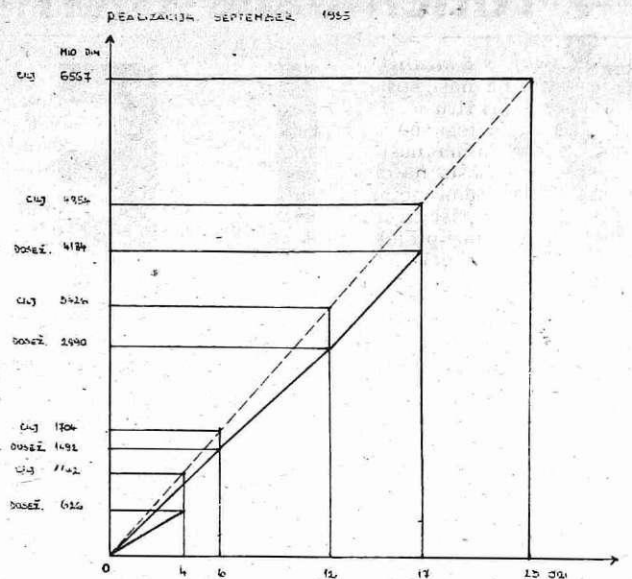
Spremembe v zalogah nedokončane proizvodnje in ostali stroški so stroške vložka zvišali za 59 milijonov dinarjev. Na zvišanje teh stroškov je vplivalo predvsem dvakratno valjanje trakov v TOZD Valjarna bluming štekel.

Največje znižanje stroškov predelave so dosegli v TOZD Energetika (manjša poraba mazuta in zemeljskega plina) in TOZD Želblarna.

Višje stroške predelave pa so dosegli v TOZD Valjarna bluming štekel (večja poraba), TOZD Valjarna žice in profilov in TOZD HV Bela.

Irena Cepič

REALIZACIJA ŠE NAPREJ KREPKO POD PLANOM

Sedemnajst odpremnih dni meseca septembra je za nami — dosegli smo 4184 mio din ali 246,16 mio din na dan realizacije, morali pa bi dosegli 4854 mio din — 285,53 mio din na dan, torej smo 14 % pod planom.

Do konca meseca nam ostane še šest odpremnih dni. Ali nam bo v teh dneh uspelo nadoknaditi vsaj del zaostanka in si prislužiti vsaj minimalno stimulacijo? Dnevno bi morali odpremiti za okrog 400 mio din naših izdelkov.

Oddelek za nagrajevanje

ZVIŠANJE — ZNIŽANJE PLANIRANIH STROŠKOV

v 000 din

	Avgust				Januar — avgust			
	Odstop od obr. lastne cene	Mat. stroški za ustv. SP	Vkalk. del dohodka	SKUPAJ	Odstop od obrač. lastne cene	Mat. stroški za ustv. SP	Vkalk. del dohodka	SKUPAJ
TOZD								
Plavž	— 186	399	4.776	4.989	— 136.485	67.913	— 668	— 69.240
Jeklarna	— 96.732	4.538	10.841	112.111	— 786.834	232.727	— 9.210	— 563.317
Livarna	— 5.226	— 292	2.846	— 2.672	— 57.569	— 1.598	6.240	— 52.927
Valj. blum. štek.	106.574	— 813	10.102	115.863	143.553	30.579	29.281	— 203.413
Valj. žice in prof.	— 21.867	— 1.284	2.807	— 20.344	— 515.295	7.824	6.873	— 500.598
Valj. deb. pločev.	— 392	426	7.960	7.994	16.771	18.452	18.811	54.034
HV Bela	— 1.278	— 6.298	10.023	2.447	— 520.650	64.843	9.671	— 446.136
HV Jesenice	— 48.769	— 1.130	6.922	— 42.977	— 332.852	8.174	17.550	— 307.128
Žičarna	— 33.704	— 1.685	8.900	— 26.489	— 102.211	— 682	18.458	— 84.435
Profilarna	— 8.833	6.802	2.281	250	— 41.082	17.325	1.185	— 22.572
Vratni podboji	— 3.085	572	1.639	— 874	— 13.866	1.752	3.912	— 8.202
Jeklovlek	— 16.720	— 162	3.042	— 13.840	— 76.284	34.373	3.935	— 37.976
Elektrode	5.128	561	5.529	11.218	91.145	19.761	854	111.761
Želblarna	— 10.926	306	2.111	— 8.509	— 7.445	10.886	4.238	— 7.679
Strojne delavnice	— 8.151	876	7.259	— 16	— 53.349	618	11.373	— 41.558
Remont. del.	— 5.557	2.373	14.991	11.807	— 44.321	1.934	34.443	— 7.944
Vzdrževanje	— 1.222	2.309	18.543	19.630	— 2.334	— 1.636	54.290	— 50.320
Energetika	— 36.304	1.140	6.186	— 28.978	— 320.575	3.627	11.513	— 305.435
Transport	— 4.972	2.687	9.056	6.771	— 57.041	4.050	16.033	— 36.958
SKUPAJ ŽELEZARNA	1.242	11.325	135.814	148.381	— 2.816.724	520.922	238.784	— 2.057.018

OSNUTEK DOLGOROČNE ENERGETSKE BILANCE SRS 1986—2000

(Nadaljevanje s 1. strani)

Samoupravni sporazum temelji na analizi dosedanjega razvoja porabe in proizvodnje energijskih virov in usklajenih potreb iz družbenega plana SR Slovenije v obdobju 1986—1990.

Uporabniki in izvajalci s tem samoupravnim sporazumom določajo:

- energetska bilanca
- materialne okvire razvoja energetskega gospodarstva
- program geoloških in drugih razvojnih raziskav
- program nekonvencionalnih virov energije
- omejitve porabe energije
- ukrepe za ugotovitev interesov SLO in DS
- skladnejši regionalni razvoj manj razvitih območij
- odnos energetskega gospodarstva do varstva okolja in naravne dediščine.

Sednjoletni plan Republiške energetske skupnosti sprejema njena skupščina. Posamezne točke so podrobno opredeljene s posebnimi členi. Omeniti velja posebej poglavje o zagotavljanju materialnega okvira razvoja od uporabnikov elektroenergije, kjer je predvideno, da bodo združevali:

- uporabniki na napetosti 110 kV — 30 % fakturiranega zneska za porabljeno električno energijo,
- uporabniki na napetosti 1 — 35 kV — 52 % fakturiranega zneska za porabljeno električno energijo,
- uporabniki na napetosti 0,4 kV — 72 % fakturiranega zneska za porabljeno električno energijo.

Poleg navedenega bodo uporabniki na napetosti 110 kV za vsak povečan MW priključene moči združevali za financiranje programa posebne interesne skupnosti elektrogospodarstva in premogovništva, ki jih bo sprejela njena skupščina. Enako je predvideno za uporabnike na napetostih 0,4—35 kV.

Še nadalje je predvideno, da

TOZD združujejo 2,11 % od čistega dohodka po zaključnem računu.

Za uporabnike nafte in plina je predvideno naslednje odvajanje sredstev:

— za povečan odjem na transportnem omrežju določi znesek Skupščina posebne interesne skupnosti za nafto in plin, prav tako tudi za povečan odjem na distribucijskem omrežju plina.

Za TOZD je predvideno združevanje sredstev z 1,87 % iz čistega dohodka po zaključnem računu.

Uporabniki in izvajalci sprejemajo skupna načela:

- za vrednotenje energetske bilance, ki bodo naslednje:
 - izenačenost pogojev poslovanja v primerjavi z drugimi dejavnostmi gospodarstva SRS in med posameznimi dejavnostmi energetskega gospodarstva,
 - kalkulacija proizvodne cene sloni na družbeno priznanih in zakonskih merilih; specifičnost pa na merilih, normiranih ali dogovorjenih v SIS energetike,
 - nagrajevanje izvajalcev glede na produktivnost in gospodarnost pri upravljanju z družbenimi sredstvi in pri izvajanju energetske bilance ter izločanju vplivov višje sile, izjemnih naravnih in tržnih ugodnosti ter drugih učinkov, ki niso rezultat dela in vložnih sredstev izvajalcev,
 - kalkulacije proizvodne cene na osnovi čiste dejavnosti z zagotavljanjem transparentnosti tudi glede vključevanja stranskih dejavnosti, glede konsolidacije posrednih stroškov in glede časovnega razmejevanja,
 - zavestno opredeljevanje dela cene energentov za nadomeščanje in razvoj zmogljivosti energetskega gospodarstva in za vzpostavitev racionalnih paritetnih odnosov med cenami.
- za usklajevanje cen pa po naslednjih kriterijih:
 - realno nagrajevanje vseh produkcijskih faktorjev,
 - prilagajanje povprečne ravni

cen k ravni cen uvoženih energentov,

— upoštevanje razvojnih potreb dejavnosti z ozirom na omejene naravne pogoje in na razvojne projekcije družbene skupnosti,

— odnosi (paritete) cen med energenti glede na boniteto (koristnost za potrošnika), glede na racionalno rabo energije, surovin in drugih produkcijskih faktorjev ter glede na varovanje okolja,

— zagotavljanje določene stopnje neodvisnosti od uvoza in nabave energentov in večjih oddaljenosti, kjer ni mogoče z veliko zanesljivostjo zagotoviti transporta in dobave,

— potrebe trga, izražene s povpraševanjem po posameznih energentih.

Za omejitve porabe energije po posameznih vrstah v izrednih situacijah se uporabniki in izvajalci dogovorijo v skupščinah ISEP in ISNAP, s tem, da morajo predhodno izvajalci izvajati določene aktivnosti, da do takih položajev ne pride.

Uporabniki so razvrščeni v posebne skupine glede na pomembnost dejavnosti glede omejevanja. Prednostne sezone izdelajo občinske energetske skupnosti za svoje območje, gospodarska zbornica pa glede na izvozne kriterije.

Izvajalci in večji uporabniki morajo imeti letne načrte za izvajanje omejitve porabe energije po vrstah.

OSNUTEK SAs O TEMELJIH PLANA POSEBNE SIS ELEKTROGOSPODARSTVA IN PREMGOVNIŠTVA

Osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana posebne samoupravne interesne skupnosti za elektrogospodarstvo in premogovništvo SR Slovenije za obdobje 1986—1990 in kontinuiteti do leta 1995, ki je dan v razpravo, je sestavljen iz naslednjih poglavij:

1. Uvodne določbe
2. Pokrivanje potreb po električni energiji in premogu
3. Zdrževanje sredstev

4. Temelji družbenoekonomskih odnosov v elektrogospodarstvu in premogovništvu

5. Izvajanje samoupravnega sporazuma

6. Prehodne in končne določbe

Opremljen je s številnimi tabelami, ki so potrebne kot dokumentacija samega osnutka SaS. Sam SaS ni usklajen glede financiranja proizvodnih zmogljivosti I. in II. prioritete. Razlika je za 90 milijard din kot kaže tabela T.0.10.

Tabeli T.0.7.1/b in T.0.7.2/b sta zamenjani (Elektro Celje — Elektro Gorenjska).

Od objektov I. prioritete na Gorenjskem, ki so zanimivi za Železarno, so:

- RTP 400/110 kV Kranj I. faza, 1987
- DV 2×400 kV Beričevo Kranj, 1986
- HE Moste razširitev stikalšča, 1986
- RTP 400/110 kV Kranj II. faza, 1987
- DV 2×110 kV Kranj — Jesenice, 1986

Osnutek SaS o temeljih plana ISEP je usklajen s SaS o temeljih plana SIS energetika SR Slovenije in vsebuje tudi vse navedene glavne postavke s podrobnejšimi opredelitvami.

Predlagamo, da se osnutek SaS o temeljih plana ISEP uskladi na nivoju SOZD SZ oziroma črne in barvne metalurgije in livarn SRS.

OSNUTEK SAs O TEMELJIH PLANA POSEBNE SIS ZA NAFTO IN PLIN

Osnutek SaS o temeljih plana posebne SIS za nafto in plin SR Slovenije za obdobje 1986—1990 in kontinuiteti do leta 1995, ki je dan v razpravo, ima naslednja poglavja:

1. Uvodne določbe
2. Pokrivanje potreb po nafti, naftnih derivatih, zemeljskem in drugih energetskih plinih
3. Zdrževanje sredstev
4. Temelji družbenoekonomskih

odnosov v naftno plinskem gospodarstvu

5. Prehodne in končne določbe

Osnutek je opremljen z ustreznimi tabelami za dokumentacijo. SaS ni usklajen glede financiranja za 7,3 milijard din glede na osnutek dogovora.

Osnutek SaS o temeljih plana ISNAP je skladen s SaS o temeljih plana SIS energetike SR Slovenije ter vsebuje vse navedene glavne postavke, ki so podrobnejše opredeljene.

V Železarni smo javno razpravo o omenjenih dokumentih organizirali po delegatski poti — z obravnavo na seji konference delegatov za skupščino energetske skupnosti, ki je bila 17. septembra. Kljub skromni udeležbi na seji, so prisotni obravnavali predlagano gradivo in sprejeli stališča.

Konferenca delegatov ugotavlja, da bo težko uskladiti v osnutkih planskih dokumentov energetske skupnosti opredeljene potrebe za obdobje 1986—2000 z možnostmi. Podpira tudi določbe v samoupravnih sporazumih, ki zagotavljajo racionalno izrabo sredstev.

V zvezi z osnutkom samoupravnega sporazuma o temeljih plana posebne samoupravne interesne skupnosti za elektrogospodarstvo in premogovništvo SR Slovenije za obdobje 1986—1990 in kontinuiteti do leta 1995 pa je konferenca delegatov predlagala, da se osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana ISEP uskladi na nivoju SOZD Slovenske železarne oziroma splošnega združenja črne in barvne metalurgije ter livarn SR Slovenije.

Konferenca delegatov na osnutke ostalih planskih dokumentov ni imela pripomb. Strinja pa se z ugotovitvijo, da je treba tudi v Železarni Jesenice stremeti k še racionalnejši izrabi električne energije.

Pripombe iz javne razprave so bile posredovane na SIS energetike SR Slovenije.

CPSI — D. H.

V TOREK SEJE VSEH TREH ZBOROV...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ca—Jesenice, na naši strani pa bo vstopni portal pri Hrušici. Predor bo dolg 7.864 m, od tega na avstrijski strani 4.414 m in na naši 3.450 m. Pred predorom bosta na obeh straneh meje nameščena mejna platoja s tako imenovano dislocirano mejno službo. V končni fazi projekt obsega izgradnjo dveh predorskih cevi. V prvi fazi bo najprej zgrajena zahodna predorska cev in dovozne ceste kot polovične avtoceste brez ločitve smeri prometa, ki bo potekal neovirano, brez zastoja, ker bodo mejne formalnosti za vstop v Jugoslavijo opravljene na avstrijski strani in obratno.

Z upoštevanjem gradnje predora do leta 1990 in podražitev v času gradnje bo naložba za izgradnjo zahodne predorske cevi na jugoslovanski strani, ki vključuje predor in jasek, opremo predora, avtocesto na odseku predor — priključek Hrušica, rekonstrukcijo magistralne ceste Mlake Jesenice, mejni plato, cestninsko postajo, plato vzdrževalne baze, mejni kontrolni plato in drugo, veljala 44.103.178.000,00 din.

Informacija delegatov podrobno pojasnjuje posamezne postavke, oziroma dela, ki bodo vzporedno z gradnjo predora opravljena. Informacija tudi navaja, da se bo v času gradnje bistveno povečala zaposlenost v občini, kar narekuje določene naloge glede zadovoljevanja življenjskih potreb delavcev, ki bodo sodelovali pri gradnji. Po izgradnji predora, avtoceste in drugih objektov pa se bodo pokazale velike možnosti za zaposlovanje v infrastrukturnih dejavnostih predora in v gospodarskih dejavnostih ob predoru in avtocesti. Vse to bo potrebno upoštevati pri načrtovanju nadaljnjega razvoja občine.

Informacija navaja tudi ukrepe za varovanje okolja in zaključuje z nekaterimi vidiki prostorskih in ekonomskih posledic, ki jih bo prinesla izgradnja karavanskega predora.

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE PRORAČUNA OBČINE

Izvršni svet Skupščine občine Jesenice predlaga delegatom vseh treh zborov v razpravo in sprejem osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o proračunu občine Jesenice za leto 1985. Polletni rezultati gospodarjenja so namreč pokazali, da bo rast dohodka v SRS znatno višja, in sicer je povečanje ocenjeno na 80 % tako, da je rast splošne porabe lahko v globalu največ 72 %, k temu pa se prištejejo oziroma odštejejo učinki 95 % izterjave davkov in prispevkov iz leta 1984. Na tej osnovi osnutek sprememb in dopolnitev predvideva, da bodo prihodki v letu 1985 znašali 372.154.000 din in prav toliko razporeditev prihodkov, medtem, ko so po sedanjem odloku znašali 302.150.000 din.

Na podlagi podatkov o polletni realizaciji proračunskih prihodkov, navajajo v gradivu, je tudi ocena prihodkov višja od sprejete z odlokom o proračunu. Zaradi velikega povečanja dogovorjene porabe je primanjkljaj lastnih virov višji, zato predvidevajo 28.100.000 din odstopljenega republiškega prometnega davka.

Predlagatelj je pri rebalansu proračuna, oziroma razporeditvi razlike prihodkov med sprejetim in predlaganim odlokom, upošteval priporočila republiškega sekretariata za finance, komisije za splošno porabo pri Izvršnem svetu Skupščine SRS, dogovore, ki so bili sprejeti med občinami Gorenjske in pripombe oblikovane na seji Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice.

NEDOVOLJENE GRADNJE V OBČINI

Komite za urejanje prostora in varstva okolja Skupščine občine Jesenice delegatom vseh treh zborov daje v razpravo poročilo o stanju nedovoljene gradnje v občini Jesenice ob koncu leta 1984. Zadnjikrat so o tem vprašanju delegati razpravljali decembra 1983, in sicer o gradnjah brez lokacijskega dovoljenja ali v nasprotju z lokacijskim dovoljenjem po stanju 31. decembra 1982. Takrat je bilo zabeleženih 18 objektov v uporabi, ki so bili zgrajeni do 16. aprila 1978, devet primerov gradnje brez lokacijskega dovoljenja, 30 objektov zgrajenih brez dovoljenja do tretje gradbene faze in 21 objektov, zgrajenih v nasprotju z dovoljenjem.

V zvezi s tem je komite za urejanje prostora in varstvo okolja do 31. decembra 1984:

- izvršil dve odločbi o odstranitvi objekta, v dveh primerih pa je bila odstranitev realizirana brez izdaje odločbe,

- pozval graditelje za pridobitev potrebnih dovoljenj in po sprejemu vlog rešil 17 primerov,

- v 43 primerih ugotovil, da gre za nedovoljeno zgrajene lesene pro-

vizorije na področjih, ki zahtevajo celovito rešitev z odstranitvijo neustreznih stanovanj in nedovoljeno zgrajenih provizorijev (Straža, Cesta 1. maja, bivše železniške postaje itd.) in bi bilo parcialno ukrepanje nesmiselno,

- ugotovil, da trenutno ni pogojev za izdajo lokacijskih dovoljenj za objekte v uporabi, ki so bili zgrajeni do 16. aprila 1978, ker za realizirani gradbeni namen ni sprejete ustreznega prostorskega dokumenta.

Pregled nedovoljene gradnje v občini po stanju 31. decembra 1984 kaže, glede na izdane odločbe urbanistične inšpekcije, da je bilo v občini 56 primerov gradenj brez ustreznega dovoljenja in 21 gradenj v nasprotju z dovoljenji. Največ teh primerov je v krajevni skupnosti Blejska Dobrava (24), sledijo Dovje-Mojstrana (12), Kranjska gora (11), Hrušica (8), Podmežakla (6) itd.

Ob upoštevanju izvršenih ukrepov do 31. decembra 1984, poročevalec ugotavlja, da je v občini aktualno vprašanje nedovoljena gradnja, saj je bilo v dveh letih:

- brez dovoljenja pričetna gradnja dveh nadomestnih stanovanjskih objektov, dvanajst stanovanjskih adaptacij, deset počitniških objektov in 14 pomožnih objektov,

- v nasprotju z dovoljenjem je bilo zgrajenih pet stanovanjskih adaptacij, devet počitniških objektov (priglasenih kot obnova kmetijskega projekta) in trije pomožni objekti, kar predstavlja okrog pet odstotkov vse gradnje v občini, glede na število izdanih gradbenih dovoljenj.

Med usmeritvami, ki jih predlagajo delegatom v razpravo in sprejem med drugim ugotavljajo, da obseg nedovoljene gradnje predstavlja pomemben delež, kar kaže na to, da gre za družbeno škodljiv pojav, ki ga je potrebno stalno spremljati in stalno ukrepati, da se ne razvaste v večji obseg. V zvezi s tem naj inšpekcijske službe, predlagajo v gradivu, v skladu s svojo pristojnostjo poostrijo kaznovavno politiko in v bodoče leto poročajo o stanju in ukrepih na tem področju delegatom.

VOLITVE IN IMENOVANJA

Glede na to, da v decembru letos poteče mandat 22 sodnikov Sodišča združenega dela v Kranju, ki nimajo lastnosti delavca pri tem sodišču, komisija Skupščine občine Jesenice za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja predlaga, da po dogovorjenem ključu delegati izvolijo naslednje kandidate občine Jesenice: Staneta Repovža, Zdravka Črva, Branka Banko in Vitomiro Komljanec-Sodja. Razen tega predlaga, da na lastno zahtevo razrešijo sodnika tega sodišča Franca Rakovca iz Kranja.

Komisija tudi predlaga, da se Stefan Nemec, zaradi preteka mandata, razreši dolžnosti predsednika Pokrainskega komiteja za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito za Gorenjsko in namesto njega imenuje Boris Bavdek, novi sekretar Medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko, ter da se za naslednje, štiriletno mandatno obdobje za načelnika Uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko imenuje Boštjan Jocič.

INFORMACIJA O STANJU V HTDO GORENJKI

TOZD ŽIČNICE KRANJSKA GORA

Izvršni svet Skupščine občine Jesenice delegatom zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora v razpravo predlaga informacijo o stanju v HTDO Gorenjka, TOZD Žičnice Kranjska gora v zvezi s predlogom začasnega ukrepa družbenega varstva.

Na zadnjih sejah zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora, 25. julija, so delegati razpravljali o predlogu Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice o začasnem ukrepu družbenega varstva v HTDO Gorenjka, TOZD Žičnice Kranjska gora in Izvršnemu svetu priporočili, da se poveže s SOZD ABC Pomurka in HTDO Gorenjka Jesenice ter z vsemi zainteresiranimi in sprejme ustrezne ukrepe oziroma prične postopek za rešitev obstoječega stanja.

Izvršni svet v svoji informaciji navaja, da je v tem času vodil aktivnosti, da se uresniči naloge, katerih neizvrševanje je bil razlog za predlog družbenega varstva. Ker je bilo rečeno, da niso bile izkoriščene vse samoupravne možnosti za rešitev problemov in da so sposobni sami rešiti vsa problematična vprašanja, je Izvršni svet s posebnim dopisom pozval SOZD ABC Pomurka, HTDO Gorenjka Jesenice, da do konca meseca avgusta pošlje poročilo o reševanju izpostavljenih nalog in o načinu odpravljanja pomanjkljivosti, ki so bile razlog za predlog o ukrepu družbenega varstva. Opravljeni pa so bili tudi razgovori z najdogovor-

nejšimi delavci te SOZD o sanaciji stanja.

Informacija navaja, da HTDO Gorenjka v tem času ni poslala poročila, tik pred oddajo gradiva za sejo v tisk pa je Izvršni svet prejel dopis, v katerem sporočajo, kako v tem trenutku rešujejo izpostavljena vprašanja, ne pa tudi problematike in nalog, iz česar bi bile razvidne možnosti reševanja nalog, predvsem pa, kako se z vidika nadaljnjega razvoja organizirati, da bi postali temeljni nosilec kompletiranja turističnega centra Kranjska gora. Izvršni svet na osnovi tega navaja, da ne more predlagati ustreznih ukrepov za izvedbo navedenih nalog, ne da bi do podrobnosti videl, kako v tem času potekajo aktivnosti v SOZD, delovni organizaciji in TOZD in kako je ukrep družbenega varstva spodbudil delavce v tej OZD k večji samoupravni aktivnosti in prizadevnosti za izvedbo načrtovanih nalog. Ob tem ponovno poudarja, da vsa ta prizadevanja izhajajo iz opredeljene pomembnosti turističnega gospodarstva občine v planskih dokumentih.

Dosedanje analize namreč kažejo, da že kritično stanje na področju infrastrukture ne dopušča širjenja gostinsko-turističnih zmogljivosti v Gornjesavski dolini. Zato so bila v zadnjih letih vsa prizadevanja usmerjena v dograditev, razširitev in boljše gospodarjenje z infrastrukturo, predvsem pa na področju žičniških naprav. To pa še posebno, ker smo se po kriterijih mednarodne smučarske zveze uvrstili med smučarske velesile. In prav zato je povpraševanje po gostinsko-turističnih uslugah na tem območju tako na domačem, kot na tujem tržišču večje od ponudbe. To pa prav v Kranjski gori zahteva hitro in učinkovito ukrepanje, če ne želimo stagnacije in življenjskega upada. To pa je v veliki meri odvisno od prizadevnosti, znañja in iznajdljivosti subjektivnih dejavnikov pri nosilcih teh dejavnosti v prizadetih organizacijah združenega dela.

Letos se pričanja z gradnjo novih prenočitvenih zmogljivosti v Kranjski gori, kar bo pripeljalo še do večjih nesorazmerij med nočitvenimi in infrastrukturnimi zmogljivostmi. Za uspešen razvoj Kranjske gore v turistični center mednarodnega pomena bi zato morali v turistično ponudbo vključiti kvalitetnejša smučišča od dosedanjih, poleg seveda drugih infrastrukturnih objektov.

Izvršni svet v svoji informaciji ugotavlja, da ta vprašanja v HTDO Gorenjka še niso bila obravnavana v tej smeri, da bi iskali ustrezne rešitve, predvsem pa, da bi želeli prevzeti funkcijo nosilca razvoja turizma v občini in s tem postali predlagatelj samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev za gradnjo infrastrukture, hkrati pa organizacijsko zagotavljali širši vpliv, ki bi bil tudi garancija za združevanje sredstev. Te razmere predstavljajo motnje v gospodarstvu jeseniške občine na turistično-gostinskem področju, in hkrati motnje, da bi povečali produktivnost svojega in celotnega združenega dela ter svoj in celotni družbeni prihodek. Izvršni svet v zaključku informacije navaja, da bo v zvezi z vsem tem na prihodnji seji zborov predložil načine reševanja teh vprašanj, vključno z ukrepi za njihovo izvedbo.

O GRADNJI POMOŽNIH OBJEKTOV ZA POTREBE OBČANOV IN NJIHOVH DRUŽIN

Delegati zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti bodo na seji obravnavali še osnutek odloka o določitvi vrste, namena, največje velikosti in načina gradnje pomožnih objektov za potrebe občanov in njihovih družin, ki ga predlaga Izvršni svet Skupščine občine Jesenice. Po osnutku odloka so objekti, ki štejejo za pomožne objekte, ki služijo izboljšavi bivalnih pogojev ter kmetijskih ali ljubiteljskih dejavnosti občanov in njihovih družin naslednji: drvarnice, shrambe, lahke montažne garaže za en osební avto, vrtné ute, vrtné in dvoriščne ograje, masivne garaže pri stanovanjskih hišah občanov, majhne dozidave, rastlinjaki, tople grede in cvetličnjaki, manjši objekti za rejo malih živali, čebelnjaki, kozolci, kašče, lope, stelje, hrambe poljščin in orodja, montažni silosi, začasna zavetišča za živino, lope za hrambo kmetijske mehanizacije, svinjaki, hlevi za drobnico, gnojnične jame in greznice, pristrešnice ob gospodarskih objektih in silosi. Za navedene objekte, ki bodo ustrezali pogojem navedenim v osnutku odloka ne bo potrebno lokacijsko dovoljenje, občani pa bodo morali tako gradnjo pred pričetkom del prijaviti pristojnemu upravnemu organu za urejanje prostora občine Jesenice.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 30. SEPTEMBRA DO 6. OKTOBRA

30. septembra, Leon MESARIČ, vodja TOZD Željarna, Jesenice, Titova 3, tel. št. 81-216.
1. oktobra, Srečo MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107/a, tel. št. 89-040.
2. oktobra, Vladimir OBLAK, vodja TOZD Stroj. delav., Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-727.
3. oktobra, Jože OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21, tel. št. 88-012.
4. oktobra, Janko PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, tel. št. 81-904.
5. oktobra, Janez POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Hrušica 12.
6. oktobra, Boris PESJAK, vodja FRS, Jesenice, C. revolucije 2/a, tel. št. 82-726.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva predsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 30. 9.	MARTIN BRUMAT	IGOR LOGAR
TOREK — 1. 10.	ALOJZ SLIVNIK	MILAN RAVNIK
SREDA — 2. 10.	KAREL KOBLAR	DUŠAN SMID
ČETRTEK — 3. 10.	VANDA ENIKO	MARJAN DROLC
PETEK — 4. 10.	IVAN SLAMNIK	MATIJA URH
SOBOTA — 5. 10.	BOGOMIR SVETINA	AVGUST NOVŠAK
NEDELJA — 6. 10.	KLAVDIJ MLEKUŽ	BOJAN FINC

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 30. septembra do 5. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš. Dispanzer za borce: od 6,30 do 8. ure.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.

V soboto, 5. oktobra, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.

Za borce: od 7. do 8. ure.

Za Vatrostalno: od 9,30 do 10,30.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 5. oktobra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

DEŽURNI V VATROSTALNI

28. in 29. septembra, Ivan KLOKOČOVNIK, Jesenice, Kurirska 1/a, tel. št. 83-830.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65.

V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

JUBILANTI 50-letniki

V mesecu oktobru bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: Redžo AJDINOVIČ, Jeklarna — 1. oktobra; Marija KOVAČIČ, Plavž — 4. oktobra; Janez SODJA, Valjarna bluming-štel — 4. oktobra; Sabit ČEHIČ, Jeklarna — 5. oktobra; Francka MOČNIK, KSI — SVS — 5. oktobra; Rajko RADIČ, Energetika — 5. oktobra; Miroslav RAJTAR, Transport — 8. oktobra; Franc SIMČIČ, Vzdrževanje — 12. oktobra; Drago BREGANT, Elektrode — 15. oktobra; Martinar RUPAR, Elektrode — 19. oktobra; Rafael AVGUŠTIN, KSI — SVS — 20. oktobra; Janez PIHLER, Jeklarna — 21. oktobra; Jože BERLOGAR, Transport — 22. oktobra; Vencislava PIKL, KO-FI — FRS — 26. oktobra; Stefan HORVAT, Valjarna bluming-štel — 28. oktobra; Klara GAZVODA, Transport — 30. oktobra; Franc ROME, KSI — SVS — 30. oktobra in Boris ŠTEBLAJ, Remontne delavnice — 31. oktobra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

SEJA DELAVSKEGA SVETA SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V torek, 24. septembra je bila na Jesenicah 7. seja delavskega sveta SOZD Slovenske Železarne. Pred sejo so si delegati ogledali gradbišče jeklarne 2.

Zaradi časovne stiske pri nastajanju glasila naj omenimo le, da so na delavskem svetu obravnavali poslovanje v prvem polletju, seznanjeni so bili z informacijo o gradnji jeklarne 2, pregledali so izvajanje investicij v SOZD v prvem polletju ter stanje in odprta vprašanja komercialnega poslovanja železarn v letošnjem letu.

Gradivo za posamezne točke dnevnega reda smo že predstavili v prejšnji (poslovanje slovenskih železarn v prvem polletju, polletno poročilo o naložbah) in tej številki Železarnja (Izvajanje samoupravnega sporazuma v prvem polletju).

"Žgečkanje" elektropeči (foto B. Grce)

IZVAJANJE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA V PRVEM POLLETJU

Pred nedavnim smo v okviru črne in barvaste metalurgije Slovenije sprejeli nov samoupravni sporazum, s katerim naj bi skupno urejali delitev. Z njim smo se med drugim dogovorili, da uspešnosti poslovanja v prihodnje ne bomo presojali le na podlagi neto dohodkovne mere, pač pa bomo uporabljali še tudi več drugih, lahko bi rekli analitičnih kazalcev.

Glede ravnanja pri razporejanju čistega dohodka pa smo se v sporazumu opredelili zgolj za nekatere načelne usmeritve, ki naj bi jih s pomočjo posebne metodologije tako konkretizirali, da bi jih lahko praktično uporabljali. Ta metodologija bi naj bila več ali manj enotna za vse panožne sporazume, in zato tudi ni potrebe, da se njene izdelave lotimo sami. To še tem prej, ker gre pri njej za strokovno zahtevno nalogo, ki jo bodo verjetno znali bolje kot mi rešiti tisti, ki prisegajo na veliko uporabno vrednost takih kazalcev, kot so dohodek na delavca ter dohodek na enoto sredstev.

Ker metodologije za konkretno uporabo usmeritev samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka torej še nimamo, smo si v tej analizi pomagali tako, da smo stvarno delitev presojali na podlagi kriterijev prejšnjega panožnega sporazuma. Boljša se nam je torej zdela taka rešitev, kot da o konkretni delitvi ne bi nič določiljšega rekli.

Čeprav gre za nov sporazum, smo to analizo v glavnem pripravili v obliki, ki smo jo že vajeni. Razlika je pravzaprav pri kazalcih uspešnosti. Poleg dosedanjih predvideva novi sporazum nove kazalce. Gre za dva taka kazalca, to sta delež izvoza v celotnem prihodku ter delež osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe v čistem dohodku. Vse ostale kazalce smo torej uporabljali že doslej; to velja še posebno za neto dohodkovno mero, ki je bila osrednji kazalec za presojo uspešnosti v prejšnjem sporazumu, predvideva pa jo tudi sedanj. V zvezi z neto dohodkovno mero kaže še reči, da bo verjetno potrebno metodologijo njenega računanja v prihodnje nekoliko dopolniti.

Pa še eno stvar, ki je tudi povezana z novim sporazumom, naj omenimo. Število podpisnic sporazuma se je namreč razširilo in sicer gre za

naslednje OZD: Gorenje — Muta, Alpos — Sentjur, Feralit — Žalec, Metalka — TOZD TPO Batuje in Zlatarna Celje. Žal pa v analizi nobene od teh nismo mogli upoštevati, predvsem zato ne, ker nam niso posredovale potrebnih podatkov. Verjetno v okviru dejavnosti, kjer so se doslej sporazumevale, te aktivnosti niso obravnavali tako resno, kot smo to metalurgi ves čas počeli.

To je bilo torej nekaj najnujnejših splošnih pojasnil. Sedaj si pa ogledimo, kaj kažejo podatki o poslovanju v prvem letošnjem polletju.

Najprej naj spomnimo, da je letos prišlo do precejšnjih sprememb v metodologiji ugotavljanja dohodka, zaradi česar trpi primerljivost letošnjih podatkov z lanskimi. Na račun metodoloških sprememb izkazujejo letos na splošno nižji dohodek, kot smo ga lani. Predvsem tri spremembe vplivajo na to: revalorizacija zaloga, to da letos obstoji za obratna sredstva pokrivalo iz materialnih stroškov in pa sprememba v načinu pokrivanja amortizacije nad predpisanimi stopnjami. Kako so te, pa tudi še nekatere druge spremembe v obračunskem sistemu vplivale na dohodek, čisti dohodek ter akumulacijo, v tej analizi nismo konkretnije ugotavljali, saj tudi z vsemi potrebnimi podatki ne razpolagamo. Primerjave z lanskoletnimi dosežki, ki smo jih v priloženih tabelah pripravili, zato ne odražajo le stvarnih sprememb v poslovanju.

Obstaja pa še en razlog, zaradi katerega je treba predvsem letošnje rezultate obravnavati s previdnostjo. Gre za izjemno visoko inflacijo, s katero se srečujemo in katere vpliv na izkazane finančno-ekonomske dosežke ne znamo niti približno oceniti.

Za lažjo presojo dohodkovnih dosežkov panoge si je vredno ogledati podatke iz naslednje tabele, ki velja jo v obeh letih za prvo polletje:

v mio din								
Zap. št.	Opis	I— VI. 1985		IND	I-VI/85 I-VI/84	Struktura v %		
		Gosp. SRS	ČBM	Gosp. SRS	ČBM	Gosp.	SRS	ČBM
		I-VI/84 I-VI/85 I-VI/84						
I-VI/85								
1. Družbeni proizvod	606.958	38.187	160	229	100	100	100	100
a) dohodek								
513.665	29.537	154	237	87	85	75	77	
b) amortizacija	93.293	8.650	191	205	13	15	25	23
2. Obveznosti iz dohodka	153.223	8.736	108	167	37	25	31	23
3. Čisti dohodek (la-2)	360.422	20.801	188	287	50	60	44	54
a) za os. doh.	228.946	11.391	186	196	32	38	35	30
b) za skup. porabo	23.683	1.657	183	284	3	4	4	4
c) za akumulacijo	107.813	7.753	193	911	15	18	5	20
4. Bruto akum. (1b+3c)	201.106	16.403	192	324	28	33	30	43

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI z dne 19. septembra in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih **OBJAVLJAMO** prosta dela in naloge na CPSI

VODJA ODSEKA ZA INFORMIRANJE šifra 5594, U-5, 18. ktg., 1 oseba. **POGOJI:**

- dipl. politolog, dipl. sociolog, dipl. ekonomist ali dipl. pravnik,
- poznavanje predpisov in organizacije podjetja, pasivno znanje enega tujega jezika,
- 1 do 2 leti pripravniškega staža ali predhodna praksa na podobnih delih in nalogah.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 8 dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice z oznako »za delovno skupnost KSI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KO-FI z dne 18. septembra in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih **OBJAVLJAMO** prosta dela in naloge na FRS.

REFERENT ZA OBRAČUN OSEBNEGA DOHODKA, šifra 5347, U-3, 11. ktg.

POGOJI:

- ekonomska srednja šola
- eno leto delovnih izkušenj na podobnih delih in nalogah.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice z oznako »za delovno skupnost KO-FI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Kakor vidimo, beleži letos metalurgija izjemno rast družbenega proizvoda in vseh iz njega izvedenih kategorij. Nominalno je njen napredek tudi bistveno večji, kot je povprečno v gospodarstvu. Še najbolj pa je porasla akumulacija, pri kateri očitno ne gre samo za visoko nominalno, pač pa tudi realno rast. Precejšen del tega napredka gre na račun Železarne Jesenice, ki je imela lani v prvem polletju veliko izgubo. V nemajhnem delu pa gre za stvarne spremembe v uspešnosti poslovanja, kar najbolj nedvoumno kaže podatek o doseženi neto dohodkovni meri. Ta znaša namreč letos v povprečju 1,32, kar govori o uspešnosti, kakršne praktično doslej še sploh nismo zabeležili, v povprečju seveda. Čemu lahko predvsem pripišemo ta uspeh, je težko reči. Upajmo le, da pri njem ne gre le za prehoden pojav, ki je v večji meri pogojen s spremembami v cenah.

Seveda so tudi to pot velike razlike v uspešnosti med posameznimi delovnimi organizacijami. Barvasti metalurgiji gre v povprečju zopet precej bolje kot železarjem. Med delovnimi organizacijami pa še posebej izstopa Tovarna dušika Ruše, ki se ponša s takimi rezultati, kakršne v gospodarstvu resnično le redko zasledimo. Povsem drugače je v Železarni Jesenice, kjer tudi letos doseženi dohodek komaj pokriva ne ravno visoke osebne dohodke.

Ugodni poslovni uspehi opravičujejo nekoliko hitrejšo rast osebnih dohodkov. Ti so namreč v povprečju v panogi porasli za 91 %, kar je nekaj hitreje od rasti v gospodarstvu Slovenije (82 %), pa tudi hitreje od uradno ugotovljene rasti življenjskih stroškov (75,8 %). Tako se je tudi realni osebni dohodek precej povečal in sicer v povprečju kar za 11 %. Velik napredek, ki se ga lahko veselimo posebno zato, ker so nam pretekla tri leta osebni dohodki realno kar naprej nazadovali.

Tudi v osebnih dohodkih so precejšnje razlike med delovnimi organizacijami. Najhitreje so letos rasli v TGA Kidričevo ter v Tovarni dušika Ruše, kjer so tudi absolutno najvišji. Razmeroma skromno rast pa beleži Železarna Štore. Najnižje osebne dohodke pa imajo v štirih predelovalnih organizacijah iz Slovenskih železarn.

O tem, kako so podpisnice pri razporejanju dohodka spoštovale novi samoupravni sporazum, bi lahko kaj bolj določenega rekli, če bi razpolagali z metodologijo za njegovo spremljavo. Presoja na podlagi meril iz prejšnjega sporazuma pa kaže, da je večina delovnih organizacij namenila za osebne dohodke manj sredstev, ko bi jih smela. To velja še predvsem za organizacije, ki beležijo izrazito ugodne poslovne rezultate. Po drugi strani pa je tudi nekaj takih, ki so se pri izplačevanju osebnih dohodkov premalo ozirale na dosežene poslovne uspehe.

To je bilo le nekaj važnejših ocen o tem, kaj se letos dogaja v poslovanju slovenske metalurgije. V povprečju beležimo očitno spremembo, ki smo jih lahko veselili. Pri njihovem vrednotenju pa je vendarle potrebna primerna zadržanost, še predvsem zato, ker živimo v tako nestabilnih razmerah, da se današnji uspehi kaj hitro lahko sprevržejo v svoje nasprotje.

Komisija za spremljanje SaS o razporejanju dohodka

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Remontne delavnice, z dne 17. septembra

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge

1. TESAR — 3 osebe,
2. KLEPAR — 2 osebi,
3. MIZAR — 1 oseba.

POGOJI:

— ustreznost poklicna šola in 6 mesecev delovnih izkušenj.

Posebne prijavnice z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Vzdrževanje z dne 19. septembra

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge

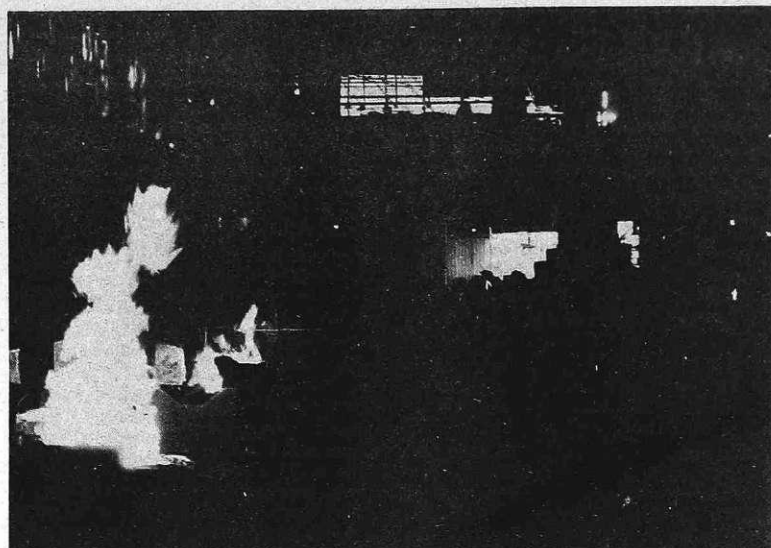
1. ASISTENT ZA STROJNO VZDRŽEVANJE, šifra 7697, U-5, 17. ktg., 1 oseba,
2. ASISTENT ZA STROJNO VZDRŽEVANJE PLAVŽA, šifra 7653, U-5, 17. ktg., 1 oseba.

POGOJI:

Ad. 1) — visoka izobrazba strojne smeri in eno leto delovnih izkušenj.

Ad. 2) — visoka izobrazba strojne smeri in eno leto delovnih izkušenj.

Posebne prijavnice z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8.

Martinarna (foto B. Grce)

ODBORI ZA GOSPODARSTVO

TOZD ELEKTRODE

Odbor za gospodarstvo v TOZD Elektrode je na 5. seji 11. septembra potrdil predlog plana za mesec september. V tem mesecu nameravajo izdelati 1350 ton oploščenih elektrod, 130 ton VP žice, 30 ton taljenih varilnih praškov, 50 ton elektrodne mase in 260 ton ognjevarnega materiala. Izvoziti nameravajo 508 ton oploščenih elektrod. Sklenili so tudi, da naj bi predvideni 10-dnevni remont oploščevalne linije 4 skrajšali na tri dni.

V mesecu avgustu plana niso izpolnili. Vzroki za to so: odsotnost zaradi dopustov, proizvodnja manjših serij in tanjših dimenzij ter specialnih elektrod. Na oploščevalnih linijah je bilo tudi precej tehnoloških zastojev in manjših okvar. Odprema je bila večja od proizvodnje. Zaloge so se nekoliko znižale. Plan nadur je bil presežen zaradi forsiranja proizvodnje. Namesto 1130 ur so opravili 1703 ure nadurnega dela. Nadurno delo v mesecu septembru naj bi znašalo 990 nadur.

Odbor je obravnaval tudi predlog korektur merljivih kriterijev in potrdil korigirane norme in novi konstanti za P1 in P2 z veljavnostjo od 1. avgusta dalje.

Soglašal je tudi z nabavo dveh kombijev (tip Diesel, znamka VW) iz AZ sredstev Železarne in sicer v vrednosti 3.320.619 din in 3.175.019 din.

Pri izvajanju sklepov prejšnje seje se pojavlja nekaj težav. Odbor namreč ugotavlja, da se usposabljanje delavcev oploščevalnice ne izvaja po programu. Od poslovodnega odbora še niso dobili nobene obrazložitve v zvezi z izpraznitvijo najemniških prostorov v Vatrostalni. Prostorska

stiska je že zelo kritična. Surovine za proizvodnjo aglomeriranega praška že prihajajo, skladišnih prostorov zanj pa še vedno nimajo. Termin za obnovo žerjava v rezalnici so morali zaradi remonta v TOZD Žična valjarna prestaviti na čas od 26. do 28. septembra. Analizo možnosti uvedbe kolektivnega dopusta v TOZD Elektrode, ki jo je pripravil kadrovski sektor, bodo obravnavali na naslednji seji. Možnost odprodaje manjvrednih elektrod po ceni 136 din za kilogram morata oceniti prodajni oddelek in servisna služba. Če druge možnosti ni, jih je treba prodati na mali prodaji.

Odbor je obravnaval tudi prošnjo Inštituta za varilstvo iz Ljubljane. Sklenil je, da naj se Inštitutu odstopijo ostanki VAC žice, ki ostanejo na kolutih po preskušanju ter odpadne elektrode. Na naslednji seji je treba odbor obvestiti, v kakšnih količinah je material pripravljen.

Ugotovil je tudi, da je treba urediti vibrator na oploščevalni liniji 1, ker povzroča preveč hrupa. Na to vprašanje so bili opozorjeni tudi od službe za varstvo pri delu.

BL

TOZD ŽEBLJARNA

Odbor za gospodarstvo v TOZD Žebljarna je na 6. seji, dne 17. septembra, potrdil predlog plana za mesec oktober. Izdelati nameravajo 800 ton žičnikov. Od tega jih bodo 780 ton izvozili na konvertibilno tržišče.

V mesecu avgustu so izdelali 750,4 tone žičnikov. Od skupne odpreme 786,4 tone so v avgustu izvozili 767,6 tone žičnikov (37,6 tone več kot so planirali). Storitnost v celotni TOZD je bila nekoliko slabša od lanskega povprečja (71,34 kilogramov/uro/na delavca), ob čemer pa je treba povedati, da je bila v I. žebljarski skupini za 34,7 kilogramov na uro na delavca večja od lanskega povprečja. V pocikovalnici imajo resne težave, ker edini delavec večkrat neopravičeno izostaja. Kritične so tudi okvare na čistilnih bobnih. Mehanskih zastojev je bilo manj. Kvalitetno stanje se z uvedbo kontrolorja OTK izboljšuje. V osebnih dohodkih delavci še vedno precej zaostajajo za povprečjem Železarne. Medtem ko je v povprečni osebni dohodek v Železarni v avgustu znašal 62.270 dinarjev, so v

žebljarni prejeli skoraj stari milijon manj oziroma povprečno 53.900 din na delavca.

Razpravljal je tudi o izvajanju stabilizacijskih ukrepov. Največji problem so še vedno kadri. Tu se nič ne premakne. Pakiranje v 1 lbs embalažo je nekoliko manj, zaradi dopustov, pa tudi zato, ker krajše in tanjše žeblice pakirajo v 5 in 50 lbs embalažo in tako kompletirajo ameriška naročila. Le-ta so kritična »zaradi terminskih kasnitev«. Zato se kažejo potrebe po sodelovanju z zunanjimi izdelovalci. Kvaliteta navojnikov se je izboljšala, ker so se delavci tega dela že navadili.

Odbor je podprl tudi predlog predsednika izvršilnega odbora osnovne organizacije sindikata v TOZD, da naj bi se del prihodka (20 %) od uslug, ki jih opravlja orodjarina žebljarna, namenil za delo in potrebe Izvršilnega odbora OOS TOZD Žebljarna. Vodja TOZD je s tem v zvezi zadalil, naj se pogovori s strokovno službo, ki naj da tudi strokovno oceno tega deleža. Ta delež naj bi veljal za celo leto 1985.

Na seji je bilo ugotovljeno — tako piše v zapisniku — »da se vsi sklepi izvajajo oziroma so izvedeni«. Prošenja pa odbor ni obravnaval, ker jih »ni bilo«.

BL

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

S pomočjo italijanske železarske družbe Italmipianti bodo v mestu Volčsky zgradili novo železarno za izdelavo različnih vrst cevi. Letna proizvodna zmogljivost nove železarne bo 720.000 ton surovega jekla. Z gradnjo bodo začeli letos oktobra in bo predvidoma končana v treh letih. Stroški so predvideni v višini 975 mil. dolarjev.

ZDRAVO

Življenje na naši soli je že živahno steklo — počitnice so že nekoliko zbledele spominu, predale pisalnih miz so napolnile šolske knjige, lasje so se nam začeli ježiti od težkih formul, tujih besed... Skratka, začelo se je za-res. Dejavnosti sicer še niso stekle tako, kot bi bilo treba, za to bomo morali poskrbeti v naslednjih dneh. Organizirali pa smo že naravoslovni dan za učence I. letnikov.

Torej: Odkrivanje lepote Pokljuke:

V četrtek, 19. septembra so že zgodnji jutranji žarki razkrivali, da se nam obeta lep dan. Tega smo bili veseli, saj nas je čakalo poldnevno terensko delo na eni izmed zakladnic naravnih in kulturnih spoznanj — na planoti Pokljuke. Razdeljeni v skupine (biološka, kemijska, fizikalna, geografska, zgodovinska, skupina za obrambo in zaščito, skupina za kmetijstvo) so učenci I. letnikov CSUI, ki smo jim pomagali tudi dija-ki 3. N, spoznali zgodovino Pokljuke, geografsko lego, rastje in sestavo tal, gozdarstvo in pašništvo, vojašnico na Pokljuki, turizem.

ZGODOVINA: Pokljuka je bila v preteklosti najprej cerkvena last, kasneje pa last fevdalcev. Nato je prišla v last KID, po vojni pa je postala družbena lastnina. Pokljuka je bila znana po bogatih nahajališčih železove rude in po obsežnih bukovih gozdovih. Zato se je v dolinah izoblikovalo fužinarstvo.

Tehnični razvoj je šel od vetrnih peči preko primitivnih talilnih ognjišč in peči na volke, do bolj dovršenih odtoknih peči. Zaradi primitivnih naprav so trošili velike količine goriv, tudi nabiranje rude je bilo zelo primitivno. Rudo so spravljali v dolino pozimi na saneh. V 18. stoletju je večina fužin prišla v roke rodbine Zois. Zaradi pomanjkanja rude pri koncentraciji proizvodnje na Jesenicah so enostavno Bohinjske fužine prenesli tja. S tem so opustili izkoriščanje rude na Pokljuki — ohranila pa se je železarska tradicija. Sedanja podoba gozdov je posledica neskrbnega sekanja. Bukovega gozda ni več, saj so ga izsekali zaradi velikih potreb po oglju.

Pokljuka je zaradi svojega geografskega položaja nudila možnosti za organizacijo NOB. Nastale so čete, ki so se povezovale v Cankarjev in Prešernov bataljon. Na vse akcije so Nemci odgovarjali s pomočjo domačih izdajalcev, ti pa so bili tudi glavni krivci za strahoten pokol sredi decembra 1943.

GEOGRAFIJA: Pokljuka je visoka alpska planota s 1200 do 1700 m nadmorske višine. Pripada Julijskim Alpam in je zgrajena in sklenjena iz skladov apnenca in dolomitov. V terciarju, ko se je to gorovje dvigalo, je bilo tukaj tropsko podnebje z visokimi temperaturami in obilico dežja. To je povzročilo kraške pojave — kotanje, vrtače, grebene. Nato so sledile hitre ohladiitve. Meja večnega snega se je znižala na 1300 m, zato je bila Pokljuka skoraj v celoti poledenela. Na mnogih mestih so ohranjene ledeniške morene. Med poledenitvami je nastalo tudi več ledeniških jezer, ki jih danes ni več, ker so tekoče vode nanašale material in z njim zasule plitva jezera na nepropustnih tleh. Po »ledenem« obdobju se začne zmerno toplo obdobje. Na ledeniških znanosih so se razvila značilna barja. Na Pokljuki prevladujejo visoka bar-

ja, ki so revna z minerali. Živalstvo in rastlinstvo barja se hrani z atmosfersko vodo. Značilnost barja je, da je v njem hladnejše podnebje kot v okolici. Sneg se ohrani zelo dolgo, temperatura pa je odvisna od vlažnosti v podlagi.

Povprečna temperatura je januarja od -2 do 6°C, julija pa od 14 do 15°C. Izredno veliko je padavin (2000 do 3000 mm). Deževnih dni je od 130 do 170 na leto.

Prst je pomešana s kamenjem. Zemlja je izprana, kislota nerodovitna in neprimerna za kmetijstvo. Veliko gozda so izkrcili in pridelili pašna območja (veliko gozda). Pašništvo je pomembno za pridobivanje mleka, mlečnost izdelkov. Turizem je močno povezan z rekreacijo in športom. Začetek razvoja predstavlja Šport hotel. Obiskovalci, ki prihajajo sem, se lahko razvedrijo s tekom, smučanjem, sprehodi itd.

OBRAMBA IN ZAŠČITA: Skupina si je ogledovala vojašnico na Pokljuki. Delo temelji predvsem na praktičnem usposabljanju. Za učence imajo učilnice in predavalnico, kjer jim vrtijo filme. Delovne enote JLA ne prestando skrbijo za red in čistočo. Kot zanimivost so si učenci ogledali »poljsko kuhinjo«, ki je primerna za vse vrste terena in jo lahko prevažajo tudi z vprego. Na koncu so si ogledali še vojaški poligon, na katerem se vojaki urijo v raznih športnih in strelskih veščinah.

FIZIKA: Najprej je bilo potrebno izmeriti višino sonca in oceniti napako pri merjenju. V zemljo so učenci zapčili primerno dolgo palico in izmerili dolžino sence. Ta je s premico, ki je povezovala vrh palice in sonca, tvorila pravokotni trikotnik. Z razmerja med dolžino palice in sonca so izračunali kot, pod katerim so padali sončni žarki na zemljo. Nato so izračunali gostoto dreves na 1 ar. S koraki pa so izmerili površino in našli ustrezno število dreves. Tre-tja naloga je vsebovala merjenje višine dreves. Učenec je legel na tla, tako da je imel glavo približno 15 m od drevesa. Pred njega so postavili različno dolge palice tako, da je čez nje gledal v vrh drevesa. Iz razmerja med dolžino palice, učenčeve razdalje od drevesa, so ugotovili višino drevesa. Zatem so s pomočjo vrvice, s katero so lahko spoznali obseg drevesa, izračunali polmer drevesa. To jim je zelo pomagalo pri naslednji nalogi, ko so ugotavljali prostornino in maso drevesa. Na koncu so izmerili še osvetlitev različnih delov gozda, pri čemer so »uporabili« odboj svetlobe od tal.

KEMIJA: Kemiki so najprej izmerili temperaturo zraka. To so opravili v senci 1 m nad tlemi. Termometer so obesili na kako drevo in vsakih 5 min odčitavali temperaturo, ki se je po šestkratnem merjenju dvignila za 7°C. Nato so termometer potopili v vodo in prav tako odčitavali temperaturo vsakih 5 min, ne da bi vzeli

termometer iz vode. Ugotovili so, da je temperatura narasla za 2°C. Nato so v tla izvrtali s palico 10 cm globoko luknjo in vanjo položili termometer. Tu so bila temperaturna nihanja še najmanjša. Določanje vodikovih žarov oziroma pH v tleh in vodi je zelo razširjen pedološki test, ki so ga opravili tudi naši dijaki. V vodo so pomočili univerzalni indikator in na priloženi skali odčrtali vrednost pH. Nato so vzeli grudico prsti, jo dali v posodico in prelili z K₅ — kratko količino destilirane vode; stresli in pomešali, da se je prst v vodi »raztopila«. Ko se je suzpenzija v čaši zbitrila, so v raztopino pomočili reagencijski papir. Rezultati so dokazali, da imajo tako tla kot voda rahlo kisel značaj.

Določevanje CaCO₃ v tleh je zasnovano na merjenju CO₂, ki se razvije pri tretiranju talnega vzorca z 10 % HCl. Učenci so na grudico prsti kapnili nekaj kapelj klorovodikove kisline. Na osnovi intenzivnosti in trajanja šumenja so približno ocenili delež kalcijevega karbonata v tleh.

BIOLOGIJA: Delo je zajemalo proučevanje gliv, lišajev, gozdne podrašt in ostale flore predvsem pa spoznavanje visokogorskega barja ŠIJEČ. Če govorimo o glivah, navadno mislimo le na živobarvne organizme s klobuki — na gobe. Vendar je to le majhen del gliv, ki predvsem živijo v tleh. Prehranjujejo se z organskimi odpadki, ki jih vsebujejo gozdna tla. Glive skupaj s talnimi bakterijami predelujejo organske snovi v humus. Številne glive žive v posebni skupini z višjimi rastlinami, od katere imata obe koristi — v simbiozi.

Lišaji, katerih stebila so zgrajena iz alg in gliv, so zelo zahtevne rastline, ki rastejo skoraj povsod. Ker je lišajeva steblika zelo nežna in občutljiva na strupene snovi v zraku, so lišaji pokazatelji onesnaženosti zraka. Na Pokljuki je lišajev veliko (vrstno in številčno) zato se nam za čist zrak še ni treba bati. Poleg lišajev in gob rastejo na Pokljuki še razni mahovi in lisičnjakovci, preslice, resje, brusnice, borovnice, druge podrašt pa ni, saj skozi goste smrekove veje prodre le malo svetlobe, ki je potrebna za življenje.

Ob koncu se ustavimo še ob barju ŠIJEČ (včasih so ga imenovali SI-VEC), ki ima obliko skleda, torej je dvignjeno od roba proti sredini. Staro je približno 7000 let. Nastalo je z ledeniškega jezera, ki so ga počasi začele obraščati rastline. Ali kdo ne pozna endemita barja — majhno mesojedo rastlino ROSIKO? Ali pa rozmarinke, mavčka, gole mahovnice...? Rastlinstvo raste na ponekod tudi 6 m debeli plasti šote. To barje je danes eno maloštevilnih večjih barj, ki so ostala nedotaknjena. Čuvajmo ga še naprej!

Namen naravoslovnega dne ni bil le-ta, da bi se naučili vse te stvari. Več je bilo vredno to, da smo doživeli gozd in Pokljuko v celoti. Saj kmalu ne bomo več znali ločiti gobe od drevesa! S takimi naravoslovnimi dnevi pa se približujemo naravi, ki se ji vse bolj odtujujemo.

Irina Vauhnik
Novinarski krožek
CSUI Jesenice

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

GOJITEV VRTNIN V IZJEMNIH POGOJIH

Drugi način pridelovanja krompirja je na površini zemlje, pod črno folijo. Zemljišče poprej obdelamo, pognojimo in zalijemo, nato pa čezenj prevlečemo črno folijo, konce folije pa zakopljemo v zemljo (do globine 10 cm). Na razdalji, na kateri sadimo krompir, z nožem izrežemo odprtino, podnjo pa postavimo kaleč gomolj. Krompir normalno raste, ni ga treba okopavati, pač pa ga dobro zalivamo. Ko je krompir zrel, folijo odstranimo, krompir pa pobere.

Kopušnice t. j. zelje, ohrovt, cvetačo in kolerabo gojimo na malih zaplatah zemlje vsepovsod.

Korenaste vrtnine t. j. korenje, peteršilj, zeleno, peso, redkvice, redkev, redkvico, čebulo, por, česen, gojimo posamično na malih in večjih površinah zemlje v mestu ali na podeželju.

Stročnice, t. j. grah, stročji fižol in fižol gojimo poleg ostale vrtnine prav tako na manjših površinah.

Plodne vrtnine t. j. paradižnik, papriko, jajčevce gojimo prav tako na majhnih površinah.

Viticeaste povrtnine t. j. kumare, dinje, bučke, špinačo in blitvo pridelujemo v mestih, balkonih na manjših površinah.

Narava ničesar ne zavrže — nikjer ne zapravlja. Odmrlo listje, posušene trave, stebila, cvetje, veje, debela, korenine, živalski odpadki in mrtvi organizmi — vse to se v naravi počasi razkroja v rodovitni humus. V njem vzkalijo semena, zrastejo vrtnine, ki so hvana živalim in človeku.

Prva misel današnjega poklicnega ali ljubiteljskega vrtnikarja je ugotovitev, da jo premalo zaščiti svojo vrtnino z insekticidi in pesticidi. Torej pristopi k čimprejšnjemu škropljenju. Pri tem kaplja strupe na tekočina z listov in stebel na zemljo. Nato pa uživa hrano, ki je bila večkrat škropljena in vsebuje manjši ali večji dostotek strupov. Zato čim manj uporabljamo kemijo pri gojenju vrtnin.

Za kakovost povrtnine je pomemben tudi pravilen čas pobiranja in spravljavanja. Prezgodaj pobrani pridelki niso dovolj okusni, imajo manj vitaminov, mineralnih snovi in sladkorja. Solate odrežemo, ko dosežejo normalno velikost. Prav tako stročji fižol in grah. Zrele kumare so še zelene, a gladke. Krompir izkopljemo, ko se listi in stebila suše. Česen je zrel, ko njegovo zelenje porumeni, čebula pa, ko njeni listi poležejo na zemljo.

solata je največ vredna, če jo odrežemo zjutraj še rosno. Stročnice, paradižnik in kumare nabiramo dopoldan ob suhem vremenu.

Za shranjevanje povrtnin uporabljamo te načine:

- če je mogoče pustimo zelenjavo na gredah
- kletno shranjevanje
- globoko zamrzovanje
- vkuhanje in sterilizacija
- sušenje povrtnine.

Vir.: Ekonomika v NOV; II. del 1979 Beograd
Intendantska služba v NOV — Beograd 1978
Vrtnarjenje brez kemije, Ljubljana 1984

Valji (foto B. Grce)

Tomaž Iskra OD RUDE DO JEKLA

4

RUDNIK PLAVŽ

Nato spravijo prerezana debela, dolga kake tri do štiri čevlje, do strmine, da bi zdrčala navzdol. Od tod drve po riži (ne brez užitka gledalcev) do križa. Ko nanj udarijo, se vsak kos razleti na štiri dele, da jih ni treba več sekati...

Tako Valvasor, ki med drugim še pravi: »...da ne more nihče upravičeno odtegniti naši deželi deleža pri jekleni slavi, saj skoraj nikjer ne glade jekla in železa ume-telneje in lepše kot pri nas...«

KROPA — ROJSTVO ŽEBLJARSTVA

V kroparskih fužinah so že v 13. stoletju izdelovali žeblje. Kar 500 let so bili žebli končni izdelek kroparskih in kamnogiških fužin. Medtem ko so se kovači v mestih združevali v kovaške cehe, so bili pri fužinah rudarji, plavzarji, oglarji, drvarji in žebljari enoten fužinski živelj. Radovljiški urbar iz leta 1579 navaja v Kropi 8, v Kamni gorici 5 in v Kolnici 2 vigenjca. V prvi polovici 19. stoletja je imela Kropa kar 19 vigenjcev.

VIGENJC

je lesena koliba ob vodnem žlebu s kolesom za pogon meha. Ob Kroparici se je na razdalji dobrih 1200 metrov vrtelo nekoč več kot 50 vodnih koles. Mehovi so dajali sapo za kovaška ognjišča, imenovana ješe.

Notranjost srednjeveškega plavža

Okoli vsake ješe je bilo kakšnih šest panjev. Na panju sta bila nakovalca za kovanje stebila in žebeljnica za kovanje glave žeblja. Vsako obliko žebeljev so izdelovali na primerno oblikovanih žebeljnicah.

Ko je žebljari na koncu cajne izkopal steblo, ga je zasekal na sekalcu, da ga je mogel odlomiti. Med žebeljarsko orodje spadajo še razna kladiva, klešče, sejavnica in taška. Zadnji je ostal v Kropi vigenjc Vi-ce — tehnični spomenik žebeljarskega — kot del kovaškega muzeja.

Starejši mož iz Kroke, ki vodi tehnični muzej, mi je pripovedoval, kako so njega dni tudi dečki, prav takšni, kot si ti, prijeli že zgodaj za kladivo, deklince pa so nosile

kosilo v vigenjc, kjer so vsi zajemali iz ene-ga kotla. Kroparski otroci so preživeli svojo mladost v vigenjcih, sonce jim je bil kovaški ogenj, zvok kladiva pa vsakdanja pesem.

Poleg vigenjcev so bili tu še kabernali ali shrambe za oglje. Vsi kovači, ki so kovali pri eni ješi, so imeli ogenj, zato so morali izmenoma dajati svoje oglje in je vsakemu »ogljje gorelo«, tudi ko ni koval.

Osnovna zvrst žebeljev je bila za jadranski in sredozemski trg. Zlasti tisti za ladje so bili veliki. Imena so zato italijanskega izvora: tanki, dolgi tratti za mehak les, debeli grossi za trd les. Za druge namene so bili tračniki, numarice, stavbni žebli, spone, kljuge, kavlji, lafetniki, krovniki, kamelarji, čevljarski žebli...

Vseh je bilo blizu 200 vrst in ob koncu dnine je vsak kovač preštel svoje žeblje in dobil od delodajalca za vsak žebelj plačilo.

Vrsta žebeljev, od leve proti desni: »okrogloglavcev, debelun, spojka, kljuka, kladveca in okovnik iz 2. pol. 19. stoletja«

Iz Kroke so žeblje tovorili na Laško v bariglah s konji skozi Selško dolino, čez Podbrdo in po Baški grapi do Tolmina, nato pa ob Soči do Trsta ali pa skozi Videm in Furlanijo proti Benetkam.

Zaradi razdrobljenega lastništva fužin se ni mogel noben fužinar povzpeti posebno visoko, vendar so bile med fužinsko gospodo in žebljari — pravimi proletarci, ve-like socialne razlike. Žebljari so za svoje garaško delo prejeli zelo slabo plačilo, živeli so iz rok v usta.

Značilne fužinarske hiše v Kropi še zasle-diš: Tomanova, Langusova, Sodnikova in Kapusova. Na Kapusovem vrtu je napisal naš pesnik Oton Zupančič znano Žebljarsko.

L. Benesch: Kroparski motiv (ok. 1900). Pi-brovčeva hiša in Florjanovo znamenje iz dobe protireformacije.

Nadaljevanje

OSNUTEK DRUŽBENEGA PLANA SR SLOVENIJE ZA OBDOBJE 1985—1990

Vsi trije zbori Skupščine SR Slovenije bodo na sejah 16. oktobra obravnavali

OSNUTEK DRUŽBENEGA PLANA SR SLOVENIJE ZA OBDOBJE 1986—1990

Dokument je oblikoval Izvršni svet Skupščine SR Slovenije na seji 25. julija in ga predložil v delegatsko razpravo kljub izredno zapletenim razmeram, v katerih potekajo aktivnosti za pripravo srednjeročnih planskih aktov. Meni namreč, da osnutek plana, skupaj z osnutkom dogovora o temeljnih družbenega plana ter materialno bilančni okvirji možnega razvoja, ki jih je pripravil Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje, služi kot dobra osnova za pripravo planskih aktov vseh nosilcev planiranja v SR Sloveniji, predvsem pa podaja dodatne elemente za pospešitev dogovarjanja o temeljnih plana.

Osnutek družbenega plana sestavlja pet poglavij:

I. Izhodišča za opredelitev razvojne politike, skupnih ciljev in nalog družbenega razvoja SR Slovenije.

Obdobje 1986—1990 predstavlja prvo obdobje dolgoročnega plana SR Slovenije. Družbeni plan SR Slovenije pomeni konkretizacijo usmeritev in strategije dolgoročnega plana v prvem obdobju izvajanja in zagotavljanja pogojev za njegovo postopno uresničevanje.

II. Cilji družbenega razvoja SR Slovenije

Temeljni cilji srednjeročnega plana so: razvoj in poglobljanje samoupravnih odnosov; intenzivnejša usmeritev v izvoz; hitrejša in stabilnejša gospodarska rast; pospešeno tehnološko posodabljanje kot osnova razvojne preobrazbe; boljši pogoji življenja in dela kot spodbuda produktivnosti dela; skladnejši regionalni razvoj; smotrna raba prostora in varovanje dobrin splošnega pomena; varovanje in izboljšanje človekovega okolja ter nadaljnja krepitev sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozasčitve.

III. Materialna razmerja v družbeni reprodukciji

Opisana so razmerja na področju oblikovanja družbenega proizvoda, menjave s tujino in oblikovanja razpoložljivih sredstev za končno porabo; ustvarjanje in razporejanje dohodka gospodarstva; oblikovanje razpoložljivih sredstev za reprodukcijo; oblikovanje sredstev za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb ter zaposlovanje.

IV. Razvojne naloge po področjih

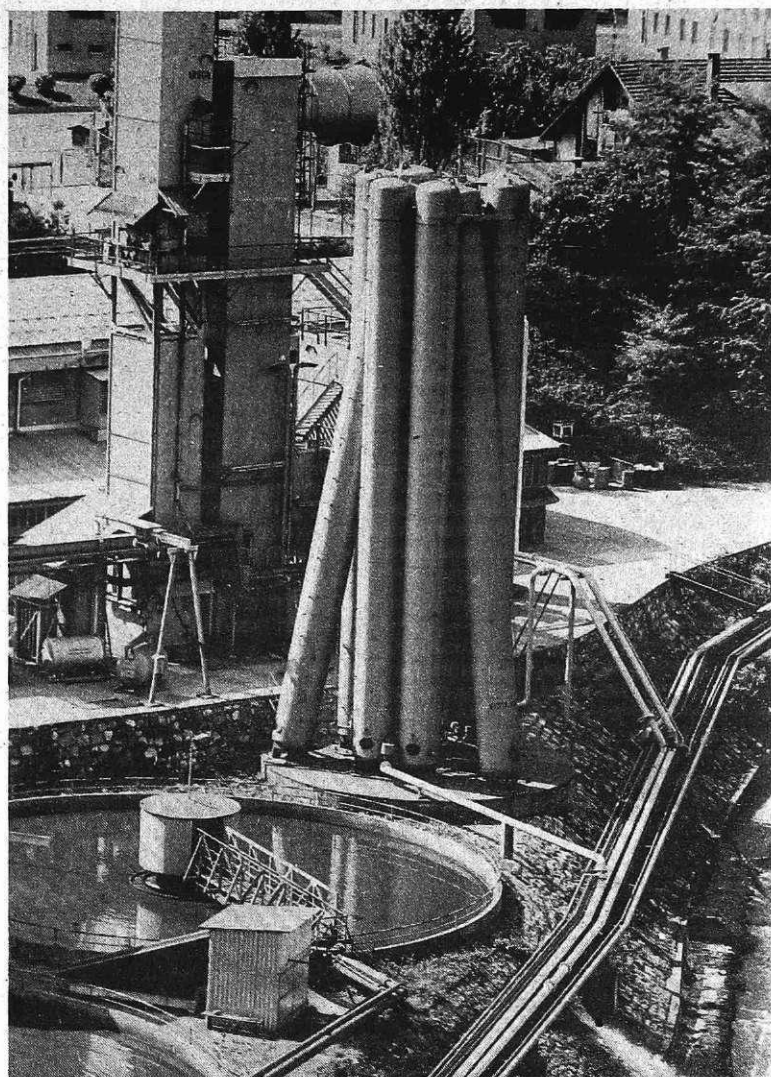
V prvem podpoglavju so opisane smeri prestrukturiranja gospodarstva, nato pa so opisani razvojni cilji z naslednjih področij: energija, promet in vodno gospodarstvo; stanovanjsko-komunalna dejavnost; razvoj in prestrukturiranje družbenih dejavnosti; družbeni sistem informiranja; javno obveščevanje; pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja; urejanje prostora in varstvo okolja; povezovanje organizacij združenega dela iz SR Slovenije z organizacijami združenega dela z drugih območij Jugoslavije in sodelovanje SR Slovenije z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama; splošna ljudska obramba in družbena samozasčita; naloge republike in občin v okviru splošne porabe.

V. Smeri in okviri za sprejemanje ukrepov razvojne politike

Razčlenjeni so ukrepi za uresničevanje proizvodne orientacije, za spodbujanje tehnološkega napredka; politika ekonomskih odnosov s tujino; politika in smernice za ukrepe in aktivnosti na področju oblikovanja in delitve dohodka; ukrepi pri oblikovanju in pretoku sredstev re-produkcije; ukrepi, ki zadevajo investicijsko politiko; kreditno-monetarna politika; ukrepi davčne politike; trg, cene in blagovne rezerve; ukrepi glede življenjskega standarda; ukrepi na področju zaposlovanja; ukrepi politike regionalnega razvoja; ukrepi pri povezovanju organizacij združenega dela SR Slovenije z organizacijami združenega dela iz drugih republik in avtonomnih pokrajin; ukrepi pri urejanju prostora in varstva okolja; ukrepi na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozasčitve in nujno potrebne družbene reprodukcije. Od njih je odvisno uresničevanje tega družbenega plana.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo na podlagi analiz o uresničevanju tega družbenega plana Skupščini SR Slovenije vsako leto do 15. junija predložil poročilo o uresničevanju družbenega plana SR Slovenije. To poročilo bo vsebovalo predvsem ocene in stališča Izvršnega sveta o uresničevanju družbenega plana SR Slovenije in dogovora o njegovih temeljih v preteklem obdobju, o možnostih in smereh uresničevanja družbenega plana SR Slovenije in dogovora o njegovih temeljih v naslednjem letu ter o smereh ukrepov razvojne politike, ki jih bo treba sprejeti za uresničevanje družbenega plana SR Slovenije v naslednjem letu.

OB 20. OBLETNICI DELOVANJA KISIKARNE SAVA

Kisikarna »Sava« (foto B. Grce).

Začetek proizvodnje kisika v Železarni Jesenice sega v predvojni čas, toda intenzivnejši razvoj se je začel po vojni, ko je bil leta 1946. ustanovljen obrat plinske in vodne energije (PIV-energijske). Potrebe po kisiku so bile vedno večje; zato so se v PIV Energiji odločili, da bodo na osnovi stare Mes-serjeve kolone sami, brez pomoči tujih proizvajalcev izdelali kisikarno. Uspelo jim je leta 1951, ko je kolona »Gorenjka« s kompresorjem Markot začela proizvajati kisik. Kasneje je bilo izdelanih še več kisikarn, ki so stale po vsej Jugoslaviji in omogočale hitrejšo tehnološko napredovanje.

V svetu so se pojavile nove nizkotlačne kisikarne, ki so začele izpodrivati dotodanjen visokotlačne. Bile so večjih kapacitet, ekonomičnejše in varnejše.

To se je zgodilo tudi v PIV Energiji. Visokotlačne »Gorenjke« so nehale proizvajati, iz ZDA pa je prišla nova velika, tedaj zelo moderna kisikarna, ki je začela z obratovanjem leta 1965. Poleg kisika je proizvajala tudi dušik in argon, ki sta se v metalurgiji šele začela uveljavljati. Poimenovali so jo kisikarna »Sava«, toda vsi jo bolj poznajo pod nazivom »ta nova kisikarna«. Vendar se je tudi »ta nova kisikarna« postarala. Letos ima svoj 20. rojstni dan.

Kvalitetna proizvodnja naše Železarnice je vse bolj odvisna od njenih proizvodov in nemotenega delovanja.

Posodabljanje Železarnice to odvisnost še povečuje. Zaskrbelo nas je, da ni naša nova kisikarna že prestara, zato smo povabili proizvajalce strokovnjake na posvet. Ogledali so si jo in ugotovili, da je zelo v dobrem stanju, da je zelo dobro vzdrževana in poslušana, toda ena najstarejših se obratujočih tovrstnih kisikarn

na svetu. Težko bi našli Železarno katere edini vir kisika, dušika in argona je 20 let stara naprava. Proizvajalec nam ni mogel zagotovo reči, koliko časa bo še ubogljivo gotala skoraj 600 t zraka na dan in ga razstavila na tri glavne sestavine. Nekoliko v šali so nam dejali: »Na vašem primeru bomo videli, koliko zdrži.«

To je nedvomno velika pohvala za vse, ki so delali in še delajo z njo, za vse, ki jo vzdržujejo in vodijo, obenem pa je tudi opomin, da še tako dobre naprave niso večne in bo treba misliti na temeljito obnovo ali celo zamenjavo. Poleg tega se bo poraba omenjenih treh plinov (O₂, N₂, Ar) v bližnji prihodnosti povzpela nad zmogljivosti sedanje kisikarne.

To so bili razlogi, zaradi katerih smo se odločili, da začnemo aktivnosti za obnovo. Obnovljena naj bi bila v prihodnjih nekaj letih, tako da v posodobljeni Železarni ne bo predstavljala ovire, ki bi preprečevala doseganje čim boljših rezultatov.

Vsekakor pa želimo naši kisikarni ob jubileju mnogih zdravih in predvsem delovnih let.

B. V.

DVA ZAKONA ZA ZAGOTOVITEV SREDSTEV

Zbor združenega dela in Zbor občin bosta na sejah sredi oktobra obravnavala dva zakona, na podlagi katerih naj bi se tudi v prihodnjem letu zagotavljala sredstva za intervencije v kmetijstvu ter za republiške blagovne rezerve. V obeh primerih gre za podaljšanje obstoječega sistema, ki se je v preteklem letu pokazal kot uspešen in je dal dobre rezultate.

Oba zakona, ki naj bi ju skupščina sprejela do konca leta — veljati bi začela 1. januarja 1986 — bi veljala le leto dni. Na ravni federacije in naše republike se namreč pripravljajo podlage za nove in trajnejše sistemske rešitve za zagotavljanje sredstev za intervencije v kmetijstvu in za zagotavljanje sredstev za blagovne rezerve.

I. PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane v letu 1986 z OSNUTKOM ZAKONA

V obdobju 1982—1985 velja zakon o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane, na podlagi katerega se je v republiškem samoupravnem skladu za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane do konca leta 1984 zbralo 2.993 mio dinarjev.

Glede na to, da ta zakon preneha veljati konec letošnjega leta in če upoštevamo, da bi prekinitev kontinuitete intervencij v proizvodnji hrane ogrozila izvajanje načrta hrane v naslednjem srednjeročnem obdobju, naj bi se sistem, ki je veljal v obdobju 1982—1985, podaljšal tudi v leto 1986.

Na podlagi predloženega zakona naj bi delavci tudi prihodnje leto zagotavljali sredstva s posebnim republiškim prispevkom iz osebnega dohodka, in sicer po stopnji 0,5 % (to je za 0,1 % več kot lani). Prav tako pa se ohranja sistem na občinski ravni, saj bodo za svoje specifične potrebe na tem področju lahko tudi občinske skupščine z odloki predpisale občinski prispevek iz osebnega dohodka delavcev.

Sredstva naj bi se v prihodnjem letu namenila predvsem za naslednje namene:

- za pospeševanje kmetijske proizvodnje v hribovitih območjih;
- za pospeševanje živinoreje na domači kmetni osnovi;
- za pospeševanje učinkovitosti poljedelske proizvodnje in zagotavljanje družbeno organizirane poljedelske proizvodnje;
- za delovanje kmetijske pospeševalne službe in za pospešitev prenosa znanja v proizvodnjo;
- za kritje tečajnih razlik in dela obresti pri kreditih Mednarodne banke za obnovo in razvoj ter za namestilo dela obresti za kredite, dane iz sredstev hranilno-kreditnih služb do leta 1980.

S temi sredstvi pa naj bi v prihodnjem letu tudi delno sofinancirali delovanje in vzdrževanje sistema obrambe pred točo na branjenih območjih v naši republiki.

Delno sofinanciranje delovanja sistema obrambe pred točo se v ta program vključuje na novo, in sicer na pobudo Skupščine občine Laško in Samoupravne skupnosti za obrambo pred točo osrednje Slovenije, da se razširi krog zavezancev za financiranje delovanja in vzdrževanja tega sistema ter na podlagi sklepa, ki sta ga v zvezi s to pobudo sprejela Zbor združenega dela in Zbor občin.

(Predlog za izdajo zakona o zagotavljanju in usmerjanju sred-

stev za intervencije v proizvodnji hrane v letu 1986 z osnutkom zakona je objavljen v POROČEVALCU, števil. 29/5. 8. 1985.)

II. PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o zagotavljanju sredstev za republiške blagovne rezerve v letu 1986 z OSNUTKOM ZAKONA.

Za zagotovitev dela potrebnih sredstev za izvedbo programa republiških blagovnih rezerv v letu 1986 se s predloženim zakonom zagotavlja kontinuiteta na tem področju iz tekočega leta.

S predloženim zakonom naj bi torej tudi v prihodnjem letu uvedli poseben prispevek iz osebnega dohodka delavcev v enaki višini — to je po stopnji 0,4 %.

Sredstva naj bi se v skladu s programom usmerjala za oblikovanje stalnih in tržnih blagovnih rezerv, ki so namenjene:

- za osnovno preskrbo občanov in organizacij združenega dela v primeru vojne in naravnih nesreč večjega obsega in
- za intervencije, s katerimi se preprečujejo in odpravljajo večje motnje na trgu blaga za osnovno preskrbo občanov.

Za zagotovitev sredstev, potrebnih za izvajanje programov občinskih blagovnih rezerv v letu 1986, lahko občinske skupščine predpišejo prispevek iz osebnega dohodka delavcev.

(Predlog za izdajo zakona o zagotavljanju sredstev za republiške blagovne rezerve v letu 1986 je z osnutkom zakona objavljen v POROČEVALCU, števil. 29/5. 8. 1985.)

ŠIRŠE MOŽNOSTI ZA USMERJANJE DELOVNIH IN POSLOVNIH SREDSTEV OBČANOV V PROIZVODNE TOKOVE DRUŽBENEGA SEKTORJA

Zvezni zbor Skupščine SFRJ bo predvidoma oktobra obravnaval predlog za izdajo zakona o pogojih in načinih, po katerih lahko organizacije združenega dela pridobivajo delovna in poslovna sredstva od občanov z osnutkom zakona.

Novi zakon bo omogočil organizacijam združenega dela pridobivanje delovnih in poslovnih sredstev od občanov, uporabljati pa naj bi jih za uresničevanje naslednjih ciljev:

- za razširitev in izboljšanje proizvodnje in storitev,
- uvajanje nove tehnologije,
- povečanje možnosti za zaposlovanje, torej za odpiranje novih delovnih mest.

Po osnutku zakona je opredeljeno, da so delovna in poslovna sredstva občanov denarna sredstva, oprema, rezervni deli, inventar, materialne pravice in poslovni prostor, njihova vrednost pa je izražena v dinarski denarni protivrednosti.

Medsebojne pravice in obveznosti organizacije združenega dela in občana, ki daje sredstva, se določijo s pogodbo. Obvezno je treba določiti pogoje, pod katerimi občan daje sredstva ter roke in način njihovega vračila ter način izpolnjevanja drugih pogodbenih obveznosti.

Pridobivanje delovnih in poslovnih sredstev od občanov bodo organizacije združenega dela opredelile v posebnih sklepih ali v svojih planskih aktih.

(Obsežen povzetek osnutka tega zakona je objavljen v Poročevalcu, števil. 31/17. 9. 1985.)

HM, HM...

Ljubljana bo v kratkem dobila butik za kruh. Če nam bo standard še naprej tako rastel, bodo tudi v ta butik zahajali samo izbrani obiskovalci.

Glede na poročilo jugoslovanske komisije za AIDS, ki je bolj ko ne v stilu turističnih oglasov, lahko pričakujemo bogato turistično sezono.

Spet so nam povečali proračun federacije. Menda zaradi inflacije. Če bi sorazmerno s padanjem realne vrednosti dinarja krčili tudi zvezno birokracijo, bi inflacija kar hitro nehala rasti.

boter

O POMOTI, ZAVAJANJU, SPRENEVEDANJU IN IZMOTAVANJU

Žalostno je, da človek, ki opravlja pomembno delo v občinski upravi, resno vprašanje, ob konkretnem primeru, s poštenostjo svoje subjektivne namere obrazloži na aroganten način z »obilico domišljije« in »obračunavanjem z ostalim svetom«. Gre za znan trik birokratov, ki vprašanje prekvalificirajo, hote preslišijo bistvo in potem razlagajo stvari, ki z vprašanjem nimajo prave povezave. Taka diskusija pa seveda ne more biti produktivna.

Bralcu ali poslušalcu je prav malo mar, kakšen namen ima pisec ali govorci. Zanj je pomembno, kaj mu pove. Meni pa je Vrdoljak povedal to, da so v KS Dovje-Mojstrana razpravljali (kdo?) o planu, da so bile na plan dane nekakšne pripombe (kakšne?) in da sem bil iz te razprave, ki opredeljuje tudi okvire mojega življenja, izključen. Pa ne samo jaz.

V odgovoru (»O pomoti in zavajanju«) pa pove še nekaj novega. Ne zdi se mu pomembno, »kako in v kakšnem krogu so jih (pripombe) sprejeli«. Res da le v okviru svoje namere, a kljub temu je nerazumljivo, da se njemu, ki opravlja pomembno delo v upravi, ne zdi pomembno, ali so bile pripombe sprejete po samoupravnih poti ali ne, ko pa ni dokumenta, v katerega ne bi zapisali — in posebej poudarili — kako je treba poglobljati samoupravne družbeno-ekonomske odnose. Če plan sprejmemo samoupravno, demokratično, če bo o njem imel vsakdo možnost javno povedati svoje, se bomo izognili marsikateri konfliktni situaciji, pa tudi osebni zameri in raznoraznim očitkom.

Tudi zato, ker sta le dve »krajevni skupnosti« poslali pripombe na osnutek, ker se ostale, kot kaže, niti samoupravno niti nesamoupravno niso vključile v razpravo, se mi je zdelo potrebno opozoriti, oziroma v bistvu se podčrtati Vrdoljakovo misel o tem, »kako morajo stvari potekati«, torej ne glede na to, da sem se dotaknil predvsem razmer v krajevni skupnosti, kjer živim, podrežati tudi krajevne v drugih krajevnih skupnostih, da bi se tudi njihove krajevene skupnosti v zvezi s plani samoupravno zmgale. Glede sredstev krajevnih skupnosti pa se mi je zdelo potrebno razširiti Vrdoljakovo formulacijo v tem smislu, da bi imeli krajevni v javni razpravi, na svojih zborih, pred očmi vsa sredstva, vse virov, na katere je mogoče računati v zvezi s planom in ne le »lastna sredstva krajevnih skupnosti«. Se pravi, da bi razmišljali tudi o sredstvih, ki se zbirajo v komunalni skupnosti, SIS za izobraževanje, za otroško varstvo, za kulturo, za telesno kulturo, v proračunu občine ipd., da bi vsa ta sredstva jemali kot naša sredstva in glede na to, da so omejena, določili prioritete in z njimi pametno gospodarili. Seveda, če nekdo noče razumeti bistva povedanega, če se čuti osebno prizadetega ob oznakah »pomankljiva informacija« in »zavajanje«, potem bo pač čvekalo o vsem drugem; le o tistem, kar je za skupnost pomembno, ne.

Kakšnemu arogantnemu birokratu se najbrž ne zdi pomembno, kako uporabljamo v javni rabi pojme krajevna skupnost, občina, družbenopolitične organizacije, sindikat, Železarna ipd. Nekomu je vseeno, če nekdo reče ali zapiše: od krajevnih skupnosti smo dobili, družbenopolitične organizacije so si lenile, na sindikatu so se odločili, Železarna bo dala, republika bo prispevala... Toda s tem se zamegljuje tisti problem, ki mu pravimo odgovornost, zamegljujejo se postopki, ki do neke odločitve vodijo, prikriva se dejavnost raznoraznih neformalnih skupin, zloraba in prekoračitve pooblastil. Ustvarja se videz, da je vsaka krava črna. Saj vendar ni vseeno, če staknejo glave skupaj predsednik sindikata, SZDL in ZSMS ter sekretar partije, potem pa trdim, da so družbenopolitične organizacije nekaj sklenile, da to in to stališče podpirajo družbenopolitične organizacije. Prav tako ne moremo trditi, da je sindikat nekaj sklenil, če predsednik sindikalne konference skliče skupaj predsednike izvršilnih odborov osnovnih organizacij. Tako lahko govorimo le, če se je o stvari imelo možnost izreči tudi članstvo. Nekaj jezikovne kulture in natančnosti v izražanju pa že moramo imeti.

Vrdoljak pravi, da je po kriteriju, ki sem ga uporabil za svojo trditve, pomankljivih vsaj 90 % informacij, ki jih neprestano akceptiramo na razne načine in da bi informacije o tem, kako (samoupravno, nesamoupravno) potekajo planske aktivnosti v krajevnih skupnosti na podlagi vsestranskega preverjanja in kontrole. Prvi del njegove trditve na žalost najbrž kar drži, z drugim delom pa se ne morem strinjati. Že informacija, ki jo iz nekega okolja dobi, bi namreč morala vsebovati tudi sporočilo o tem, kdo in po kakšni poti je prišel do nekega sklepa, stališča, pripombe. Vsak vir informiranja bi moral imeti toliko osnovne informacijske kulture, da bi navedel, kde je

pravzaprav tisti pravi subjekt odločanja in po kakšni poti je do odločitve prišel. Koliko časa pa bi vzelo, če bi na primer v poročilu pisalo, da je komisija za program in razvoj v KS Dovje-Mojstrana na svoji seji dne tega dne obravnavala dolgoročni plan občine in SIS ter imela k osnutku take in take pripombe. Če pa komisija sama sprejme stališča, v poročilu pa napiše, da so to pripombe krajevnih skupnosti, si lahko mislimo marsikaj — pa ni ravno treba, da bi imeli ne vem kakšno bujno domišljijo.

Pri vsem tem torej ne gre ne za obračunavanje z Vrdoljakom, ne za »obračunavanje z vsem ostalim svetom«, pač pa za opozorilo, da je tudi raba jezika (zlasti javna), resna stvar, saj ena sama beseda lahko kdaj veliko odkrije, lahko pa tudi veliko prikrije. In če že prikrije — ne glede na dobre namene avtorja — je pomankljiva in zavaja (uporabnike, prejemnike) k napačnim odločitvam oziroma sklepom, ker ustvarja o stvari napačno predstavo. Tudi o tem kaže voditi račun, ne pa zganjati nekakšne užaljenosti z vzvišeno aroganco birokrata, ki ne more napraviti niti najmanjše napake.

Do vseh teh vprašanj torej kaže biti pozoren, tako glede vsebine kot glede postopkov, saj nam ne more biti vseeno, kakšno smer bo ubral naš razvoj. Zaradi nas samih in zaradi naših zanamcev. Zdi se pa, da se prav v zvezi s planskimi aktivnostmi kaže kar nekaj preveč ležernosti. To pa je poglavitni vzrok za tole polemiko: da se kot krajevni zbudimo iz tega neproduktivnega vsakdanjega dremeža. Zato tudi ocenjujem, da je bila koristna za javnost in da ni odveč, da v tem sestavku na to ponovno opozarjam.

Res je sicer, da se vsaka stvar da brati ali poslušati dobronamerno ali

zlonamerno. Res pa je tudi, da je pri rabi jezika potrebna, kljub vsemu, vsaj neka minimalna mera določenosti, natančnosti, pri uporabi pojmov. Že stari kitajski filozof Konfucij, ki je živel več stoletij pred našim štetjem, se je tega z vso resnostjo zavedal. Ko so ga nekoč vprašali, za kaj bi najprej poskrbel, če bi mu zaupali oblast, je dejal, da za pravilno rabo jezika. Če hočemo doseči nek cilj, je dejal, moramo najprej pravilno uporabljati pojme, kajti nepravilna raba pojmov vodi k nesporazumom, zaradi nesporazumov pa tudi dejanja ne dajejo zaželenih rezultatov in če ni rezultatov, tudi ljudstvo ni zadovoljno in godrnja nad oblastjo.

No, tudi Vrdoljak je hotel dokazati, da beseda zavajanje, ki jo rabim v zvezi z njegovo rabo pojma krajevna skupnost (v povedni povezavi, ki jo uporabljajo), ne drži. To pa se mu ni posrečilo, ker je to skušal dokazovati s poštenostjo svoje subjektivne namere, ki pri rabi pojmov, v komunikaciji z drugimi, ne more biti kriterij pravilnosti pojma, pa tudi s tem, da mi je podtaknil še neke povsem druge namere, zaradi katerih naj bi on oziroma njegova raba pojma krajevnih skupnost bila povsem irelevantna in nepomembna za stvar samo.

Bistvena pripomba pa je bila ta, da naj on, in ne samo on, v bodoče jasneje imenuje subjekte, ki se tako ali drugače vključujejo v samoupravne procese. To ni problem, ki bi ga lahko odpravili z zamahom roke, podtikanji nekih namer, osebnih obračunavanj ali domišljije-bralca, ali pa opravičevali s poštenostjo svoje namere. Če bi namreč subjekte, ki so se doslej vključevali v samoupravne procese in odločitve (na vseh ravneh, v vsej njihovi medsebojni povezanosti in odvisnosti) v bolj določni obliki imenovali, ko o njih pišemo ali govorimo, danes nikomur ne bi prišlo na misel, da bi zaključeval, kako je prav uvajanje delavskega samoupravljanja eden od bistvenih vzrokov današnje krize.

Božidar Lakota

VRŠIŠKE ŽIČNICE SO KRANJSKI GORI POTREBNE KOT VSAKDANJI KRUH

Da bo bralcem zadeva razumljivejša, naj povem, da sem že v Delu odgovoril na pisanje Eda Torkarja, ki je napadel gradnjo žičnic iz Klina proti Vršiču. V odgovor na to moje pisanje je pripravil sestavek, ki je bil objavljen na sedmi strani Železarja 19. septembra.

V njem kot ščit k svojim trditvam navaja, da zakon o triglavskem narodnem parku ne dovoljuje gradnje omenjenih žičnic. Zakona nisem bral. Če v njem to piše, takšna določila zakona vsekakor niso v redu. Res smo izdali že mnogo zakonov, ki žal niso bili življenjski. E. Torkar se boji, kje bomo dobili delavce za nove turistične objekte od Mojstrane do Rateč. Znano je, da je v jeseniški občini turizem poleg Železarne največja gospodarska veja. In ker Železarna zaposluje pretežno le moške, je samo razveseljivo, da se širi turizem, kjer se lahko zaposlujejo ženske. Nekoč so se delavci vozili le v smeri Rateč—Jesenice, sedaj pa se veliko delavcev, predvsem ženskih, vozi z Jesenic, Hrušice, Mojstrane proti Ratečam. V jeseniški občini je še precej žensk brez dela in so vsa nova delovna mesta v turistični dejavnosti še kako dobrodošla. Nove prenočitvene in gostinske zmogljivosti pa se v Kranjski gori ne dograjuje kar čez noč, kot si E. Torkar predstavlja, pač pa žal zelo počasi. Tako postopno pa se bo, kot drugod, tudi v Kranjski gori in okolici gradilo potrebne stanovanjske zmogljivosti in ostalo.

Trditve E. Torkarja, da so hoteli na Bledu, Portorožu, Kranjski gori danes zadovoljivo zasedeni samo zato, ker je naš dinar na tleh, je vsekakor najmanj 90 % žaljiva za te naše bisere. Res je, da stanje dinarja ugodno vpliva na povečan obisk tujih gostov, vendar če Bled, Portorož in Kranjska gora ne bi bili takšni kot so, ne bi bilo nobenega gosta. Kranjska gora s Planico in okolico je postala svetovno znana zaradi privedev v smučanju in skakanju. Številni tuji gostje prenočujejo v teh krajih samo zato, da se doma lahko pohvalijo, da so bili v svetovno znani Kranjski gori in Planici. Čeprav prenočitev plačajo dražje kot na Dovjem, Hrušici, Jesenicah, Zirovnici in drugod. Kar zadeva primerjavo vršiških in triglavskih žičnic, pa sta po mojem to kot kruh in torta. Vršiške so Kranjska gora in okolici potrebne kot vsakdanji kruh, triglavske pa so podobne torti, brez katere se da živeti. Če pozimi v Gornjesavski dolini ne bi bilo snega, bi to nadomestil Vršič, ker je na nadmorski višini nad 1000 m zanesljivo sneg od pozne jeseni do zgodnje spomladi. Razen tega pa bo mogoče urediti smukaško progo, ki je Kranjska gora še nima.

Nikoli se nisem navduševal za triglavske žičnice, ker niso neobhodno potrebne. Razen tega bi bile težko dostopne in zelo oddaljene od zaledja. Menim, da bi bilo ceneje, enostavneje in brez posega v naravo, če bi tisti, ki naj bi gradili in upravljali te žičnice, kupili ustrezen helikopter in bi tiste, ki peš nočejo, ali ne morejo, prevzali do Kredarice ali morda še dalje.

Kot nekdanji železničar in občan, zaljubljen v železnico, bi rad odgovoril tudi na izzivalni predlog, naj bi raje za denar, ki naj bi bil namenjen za žičnice, zopet zgradili železnico od Jesenice do Rateč. Če bi bilo to tako enostavno, kot si E. Torkar predstavlja, sem zanesljivo prvi, ki bi za to dvignil roko. Ob njenem ukinjevanju so mene, ki sem jo branil, najbolj napadali.

Še danes se spomnim besed pokojnega glavnega direktorja Železarne Matevža Hafnerja: »Veš, mi nameravamo prevzeti železnico do Rateč za naše delavce, če jo železnica ne more več vzdrževati. Ti izračunaj, koli-

ko nas bo na leto stalo, če bo vozila pod firmo Železarna. Na postajah ne bo nobenega človeka, pa pri rampah nobenega vahtarja. Karte bomo kar v vlaku prodajali, pri cestnem prehodu pa bo vlak ustavil in nato varno vozil čez cesto! Železnica je takrat od prometa na tej progi letno pobrala okoli 80 milijonov din, po njenih izračunih pa jo je letno poslovanje stalo 450 milijonov din. Po mojem izračunu je poslovanje, kot ga je naročil Hafner, stalo približno 140 milijonov din. Po Hafnerjevem naročilu sem to objavil tudi v časopisu in zato postal osrednja tarča napada, ko so se v Kazini na sestanku zbrali vsi pristojni za občine, Železnice in Železarne, kjer se je razpravljalo o ukinitvi proge. Ker mojega izračuna ni mogel ovreči, me je takratni glavni direktor slovenskih železnic osebno napadel in mi očital, zakaj sem zapustil železnico. Moj prevnet boj za ohranitev te železniške proge mi je škodil še čez leta, ko sem se ob največji rekonstrukciji Železarne po letu 1962 zopet hotel vrniti na železnico. Ko mi je kadrovski sektor ŽTS že določil strokovno ustrezno mesto, je glavni direktor odločil tole: »Bogovi so sklenili, da ne!«

Če bi E. Torkar vse to vedel, prav gotovo ne bi napisal provokativnega predloga o ponovni graditvi železnice do Rateč. Naj še povem, da so o ukinitvi železniške proge odločili takratni odborniki jeseniške občinske skupščine in člani delavskega sveta takratnega Železniškega transportnega podjetja v Ljubljani, ki so ob glasovanju dvignili roke. V Domžalah, Kamniku so se z Železnico dogovorili, zato imajo železniško progo še danes. Proga je sedaj ena najbolj obremenjenih prog na Slovenskem, saj po njej vozi kar 18 parov potniških vlakov, ki jih Gorenjska z vsemi mednarodnimi ekspresnimi in brzimi vlaki nima. Nihče od takrat najbolj odgovornih ni verjel, da bodo na Jesenicah odborniki dvignili roke. Pa so jih, ker niso znali dovolj samostojno misliti s svojo glavo.

Če bi železnica še obstajala, bi se že našla sredstva za njeno vsakoletno vzdrževanje. Ker pa je ni več, bi potrebovali milijarde in milijarde za njeno ponovno postavitve. A, kdo jih danes ima? O tem sem, ob podobnih vzdihljajih za opuščeno železnico že pisal.

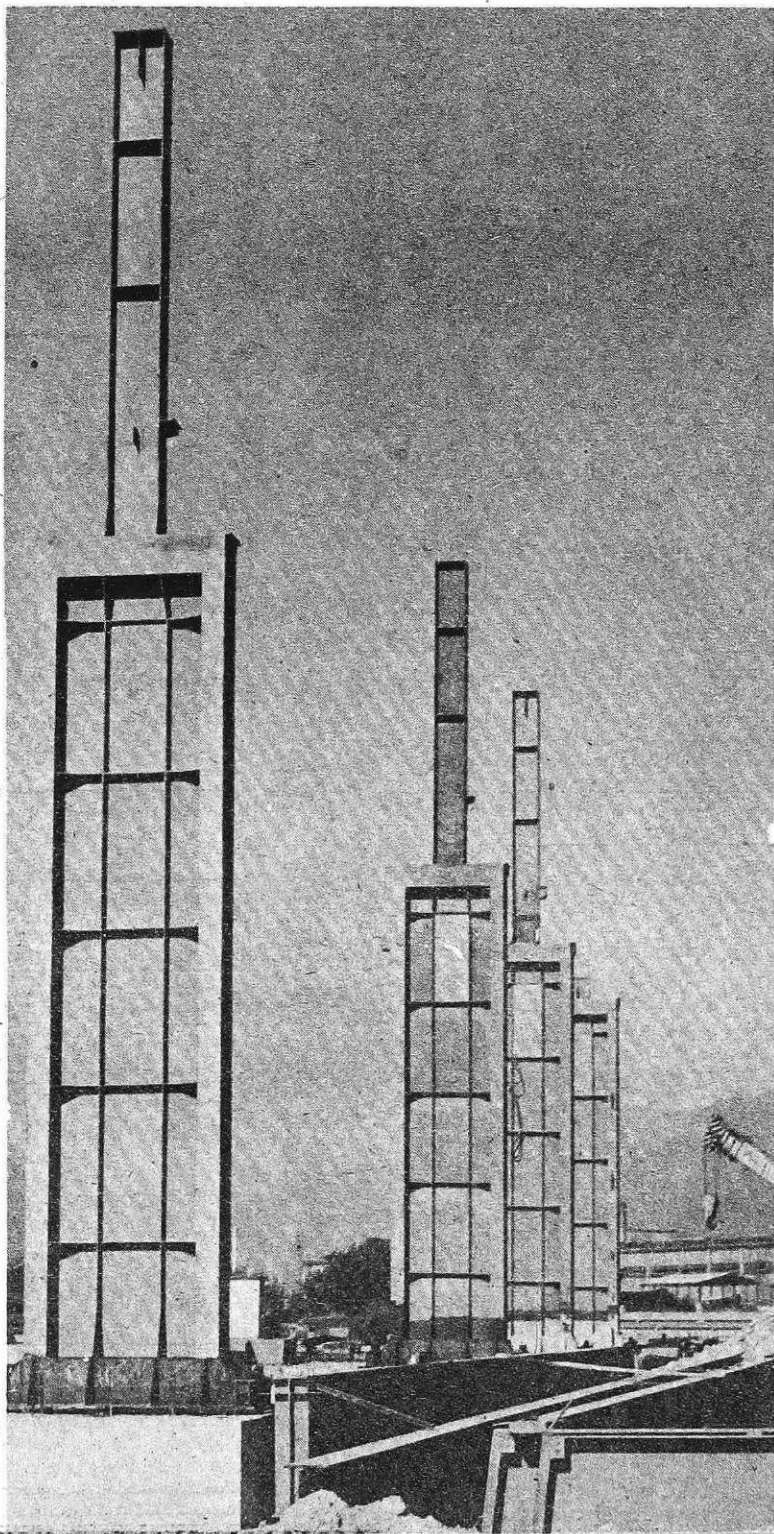
Samo potniški promet pa za železnico danes še zdaleč ni rentabilen, v Gornjesavski dolini pa težke industrije ali rudnikov ni.

Toliko na navedbe Eda Torkarja. Zelo sem vesel, da me je izzval, da sem lahko povedal to, česar drugače ne bi mogel. Branko Blenkuš

TUDI TEHNIKA ZATAJI

V zadnji številki Železarja je v članku »O pomoti in zavajanju« prišlo do neljube napake. Krivec za napako je bil odkrit, fotokopirni stroj. Tako se stavek »Družbena sredstva moramo obravnavati tako kot ekonomsko določeni delovni kolektiv« pravilno glasi: »Družbena sredstva moramo tako obravnavati kot ekonomsko tehnično opremljenost dela in ne kot maso kapitala, ki jo obrača določeni delovni kolektiv.«

Uredništvo in avtor članka

NOVA JASNA V JASNI

Delavci SGP GRADIS Jesenice bodo kmalu dogradili nov gostinski objekt v Jasni v Kranjski gori, ki bo last Komasa, ki to delo financira. Predvidevajo, da bodo oba nova objekta, ki sta zrasla na kraju, kjer sta stala lesena dotrajana gostinska objekta, odprti ob dnevu republike. Obe novi stavbi sta podobni starima, saj sta financirani in graditelji upoštevala navodilo, naj arhitektura nove stavbe podobna stari, ki se je prilegala okolici. (tekst in foto: Branko Blenkuš)

Malo smo že pozabili na pravilne vozne rede. Temu smo krivi potniki, ki dostikrat izvajamo pritisk na soferje z besedami: saj smo vsi, kar odpelji, koga še čakamo in s podobnimi izjavami. Seveda so krivi tudi soferji, ne vsi, zanesljivo pa tisti, ki zamujajo ali pa so pripravljene predčasno odpeljati s posamezne postaje.

Vozni redi za delavske prevoze so namenjeni vsem tistim delavcem, ki prihajajo na delo ob izmenah ob 6.00, ob 14.00 in ob 22.00 uri in tistim, ki delajo poln delovni čas. Vozni redi niso prilagojeni premakljivemu delovnemu času, sploh pa ne tistim, ki predčasno zaključijo delo ali pa tistim, ki pozneje pridejo na delo. Tudi tisti, ki imajo delovišča skoraj pri avtobusu morajo biti strpni in počakati bolj oddaljene. To velja za mestni kakor tudi za primestni prevoz.

ODHODI AVTOBUSOV Z JESENIC

V smer:	Odredi						
Begunje	D	V	D	VZJ	D	D	V
	4.50	5.25	5.46	6.10	8.15	9.00	11.17
	VZJ	V	D	V	V	V	Po-Pe
	14.12	15.10	16.15	17.06	18.20	19.15	21.05
	VZJ						
	22.10						
Bled (via Vrba)	V	DSP	VZJ	D	D	VZJ	D
	4.55	8.12	6.10	6.48	12.33	14.12	16.29
	VZJ						
	22.10						
Bled (via Kočna)	V	D	D	V			
	6.07	7.28	9.40	15.13			
Bled (via Begunje)	D	V	V				
	9.00	11.17	18.20				
Bohinjska Bela	Po-Pe in del. sob. ŽJ						
	14.12						
Gorje (via Vrba)	VZJ	VZJ	VZJ				
	6.10	14.12	22.10				
Gorje (via Begunje)	V	V					
	11.17	18.20					
Gorje (via Kočna)	V	D	D	D	V	D	
	6.07	7.43	9.40	14.09	15.13	22.07	
Gozd Martuljek	D	V	D	V	V	D	V
	4.12	5.17	6.12	6.16	7.00	7.32	8.00
	Sob	D	V	D	V	D	V
	8.15	8.32	9.00	9.32	10.00	10.32	11.00
	D	V	V	V	D	D	V
	11.32	12.00	13.00	14.00	14.05	14.12	14.16
	V	V	V	V	V	V	D
	15.00	15.45	16.00	16.40	17.00	18.00	18.05
	V	V	V	V	D	V	V
	19.00	19.32	20.00	20.48	21.00	22.00	22.16
	SoNP						
	00.20						
Kočna	V	D	D	D	V	D	
	6.07	7.43	9.40	14.09	15.13	22.07	
Kranj, st. cesta	D	D	V				
	4.50	5.46	19.05				
Kranj	V	Po-Pe	D	V	V	V	V
	4.55	4.53	5.28	6.10	6.13	6.30	6.48
	V	V	V	V	V	V	V
	7.48	8.48	9.45	10.48	11.48	12.48	13.48
	D	V	V	V	V	V	V
	14.08	14.48	15.48	16.48	17.48	18.48	19.48
	V						
	20.48						
Krnica via Bled	VZJ	VZJ	VZJ				
	6.10	14.12	22.10				
Krnica via Kočna	V	D	D				
	6.07	14.09	22.07				
Krnica via Begunje	V	V					
	11.17	18.20					
Kropa	VZJ	D	DZJ	NPZJ	D	VZJ	
	6.10	10.17	14.12	14.10	15.15	22.10	
Kranjska gora	D	V	D	V	V	D	V
	4.12	5.17	6.12	6.16	7.00	7.32	8.00
	Sob	D	V	D	V	D	V
	8.15	8.32	9.00	9.32	10.00	10.32	11.00
	D	V	V	V	D	D	V
	11.32	12.00	13.00	14.00	14.05	14.12	14.16
	V	V	V	V	V	V	D
	15.00	15.45	16.00	16.40	17.00	18.00	18.05
	V	V	V	V	V	V	V
	19.00	19.32	20.00	20.48	21.00	22.00	22.16
	SoNP						
	00.20						
Ljubljana	V	D	V	V	V	V	V
	4.55	5.28	6.10	6.13	6.30	6.48	7.48
	V	V	V	V	V	V	V
	8.48	9.45	10.48	11.48	12.48	13.48	14.08
	V	V	V	V	V	V	V
	14.48	15.48	16.48	17.48	18.48	19.48	20.48
Ljubljana via Begunje	D	D					
	4.50	5.46					
Mojstrana	D	DSP	D	D	D	D	D
	6.15	7.12	12.55	14.10	14.15	18.02	20.52
	D						
	22.15						
Novo mesto	V	V	V	V			
	4.55	6.10	6.30	9.45			
Podbrezje	D	VZJ	D	VZJ	VZJ		
	4.50	6.10	14.05	14.12	22.10		
Rateče-Planica	D	V	D	V	V	D	V
	4.12	5.17	6.12	6.16	7.00	7.32	8.00
	Sob	D	V	D	V	D	V
	8.15	8.32	9.00	9.32	10.00	10.32	11.00
	D	V	V	V	D	D	V
	11.32	12.00	13.00	14.00	14.05	14.12	14.16
	V	V	V	V	V	V	D
	15.00	15.45	16.00	16.40	17.00	18.00	18.05
	V	V	V	V	V	V	V
	19.00	19.32	20.00	20.48	21.00	22.00	22.16
Radovljica	D	Po-Pe	V	Po-Pe	V	D	D
	4.50	4.53	4.55	5.17	5.22	5.15	5.28
	VZJ	V	V	V	V	D	V
	6.10	6.13	6.30	6.48	7.48	8.15	8.48
	D	V	D	V	V	Po-Pe	V
	9.00	9.45	10.17	10.48	11.17	11.45	11.48
	V	V	V	V	D	DZJ	V
	12.48	13.12	13.48	14.08	14.10	14.12	14.48
	V	V	V	V	V	V	V
	15.10	15.15	15.48	16.15	16.48	17.06	17.15
	V	V	V	V	V	Po-Pe	V
	17.48	18.20	18.48	19.15	19.48	20.48	21.05
	V	VZJ					
	21.22	22.10					
Trbiž	Sob	D	sreda, petek				
	8.15	9.00	14.15				
Vinica	V	V					
	6.10	6.30					
Zagreb	V	V					
	4.55	9.45					
Bihač	V						
	6.10						
Banja Luka	V						
	4.55						

ODHODI AVTOBUSOV PROTI JESENICAM

V smer:	Odhodi						
Bihač	V						
	9.00						
Banja Luka	V						
	13.15						
Begunje	V	D	V	D	D	V	D
	5.18	6.23	7.20	9.45	11.15	13.18	14.29
	NP	V	NP	D	Po-Pe	Po-Pe	V
	14.30	15.58	17.23	17.27	15.13	20.28	21.16
Bled (via Vrba)		Po-Pe					
	D	in	D	DSP	D	D	V
	5.19	DSZJ	6.34	7.30	9.40	13.19	13.22
		5.23					
	V	D	Po-Pe	V			
	14.15	17.00	19.39	20.25			
Bled (via Kočna)	Po-Pe						
	12.30						
Bled (via Begunje)	V	D	NP				
	6.57	10.52	17.00				
Bohinjska Bela	Po-Pe in del. sob. ŽJ						
	5.15						
Gorje (via Vrba)	V	D	V	D	V		
	5.12	12.37	13.12	15.37	21.12		
Gorje (via Kočna)	D	D	D	D			
	5.12	7.17	13.12	21.12			
Gorje (via Begunje)	V	NP					
	6.47	16.47					
Gozd Martuljek	V	D	D	V	D	D	V
	4.30	5.01	5.05	5.16	5.21	5.24	6.21
	D	V	V	D	V	D	V
	7.15	7.21	8.21	8.50	9.19	9.50	10.21
	D	V	D	V	D	V	V
	10.50	11.21	11.50	12.21	13.06	13.16	13.21
	Sob	V	V	V	D	V	D
	13.47	14.21	14.50	15.21	15.50	16.21	16.50
	V	D	V	V	V	SP	V
	17.21	17.50	18.21	19.05	19.21	19.47	20.21
	V						
	21.16						
Kranjska gora	V	D	D	V	D	D	V
	4.25	4.55	5.00	5.10	5.15	5.18	6.15
	D	V	V	D	V	D	V
	7.10	7.15	8.15	8.45	9.13	9.45	10.15
	D	V	D	V	D	V	V
	10.45	11.15	11.45	12.15	13.00	13.10	13.15
	Sob	V	V	V	D	V	V
	13.40	14.15	14.45	15.15	15.45	16.15	17.15
	D	V	V	V	V	V	V
	17.45	18.15	19.00	19.15	20.15	21.10	
Kranj	V	V	V	V	V	V	V
	6.10	7.10	8.10	9.10	10.10	11.10	12.10
	V	V	V	V	V	V	V
	13.10	14.10	15.10	16.10	17.10	18.10	19.10
	V	D	V	V			
	19.45	20.10	21.10	23.10			
Kranj (via Begunje)	D						
	13.40						
Kočna	D	D	Po-pe	D	S	D	
	5.25	7.30	12.46	13.25	14.35	21.25	
Kropa	V	V	D	V	D	V	
	4.55	6.10	7.45	12.45	15.15	20.55	
Krnica (via Vrba)	V	V	D	V			
	5.10	13.10	15.35	21.10			
Krnica (via Kočna)	D	D	D	D			
	5.10	7.15	13.10	21.10			
Krnica (via Begunje)	V	NP					
	6.45	16.45					
Ljubljana	V	V	V	V	V	V	V
	5.30	6.30	7.30	8.30	9.30	10.30	11.30
	V	V	V	V	V	V	V
	12.30	13.30	14.30	15.30	16.00	16.30	17.30
	V	V	V	V	V	V	V
	18.30	19.00	19.10	19.30	20.30	22.30	
Ljubljana, st. cesta	D						
	13.00						
Mojstrana	D	D	D	D	DSP	D	D
	5.15	5.20	5.20	6.30	7.30	13.20	14.25
	D						
	21.20	22.45					
Novo mesto	V	V	V	V			
	13.00	14.35	16.45	17.50			
Podbrezje	V	V	D	D	V		
	4.50	12.50	13.54	14.09	20.50		
Rateče-Planica	D	D	V	D	V	D	V
	4.45	4.50	5.00	5.05	6.05	7.00	7.05
	V	V	D	V	D	V	D
	7.05	8.05	8.35	9.03	9.35	10.05	10.35
	D	V	V	D	V	V	Sob
	11.05	11.35	12.05	12.50	13.00	13.05	13.30
	V	D	D	V	D	D	D
	14.05	15.05	15.35	16.05	16.35	17.05	17.35
	V	V	V	V	SP	V	V
	18.05	18.50	19.05	19.30	20.05	21.00	
Radovljica	D	V	D	V	D	V	V
	4.50	5.22	5.25	6.10	6.15	6.35	7.11
	V	V	V	D	V	D	D
	7.35	8.35	9.35	9.37	10.35	11.07	11.35
	D	V	V	V	D	D	V
	12.30	12.35	13.12	13.35	14.17	14.30	14.35
	Po-Pe	V	V	V	V	V	V
	15.03	15.15	15.35	15.45	16.15	16.35	17.05
	V	V	V	V	V	V	Po-Pe
	17.15	17.35	18.35	19.35	20.05	20.07	20.10
	D	V	V	Po-Pe			
	20.35	21.22	21.35	22.05	23.35		
Trbiž	So	D	SP				
	12.30	15.00	18.30				
Vinica	V	V					
	12.40	14.55					
Zagreb	V	V					
	11.30	16.05					
SP — vozi sreda, petek				Legenda: V — vozi vse dni D — vozi v delavnikih NP — vozi ob nedeljah in praznikih Po-pe — vozi od ponedeljka do petka Po-pe in del. sob. ŽJ — vozi od ponedeljka do petka in delovne sobote ŽJ ŽJ — vozi od Železarne Jesenice			

IZKUŠNJE V DELOVANJU KRAJEVNE SAMOUPRAVE NA PLAVŽU

Rojstvo ljudske oblasti sega v leto 1941, v sam začetek naše narodnoosvobodilne vojne. Tovariš Kardelj o tem piše: »Jedro in začetek vsega, kar smo razvijali in kar danes razvijamo še naprej v sistemu samoupravljanja in na njem zaznamovanem delegatskem sistemu, se nahaja v narodnoosvobodilnih odborih. Ti odbori so kal našega sedanjega delegatskega sistema. Zakaj na podlagi teh narodnoosvobodilnih odborov: krajevnih, vaških, občinskih, rajonskih, okrajnih, okrožnih, območnih itd., se je pozneje ravnal cel sistem nove oblasti v Jugoslaviji. Vsi ti odbori so bili pravzaprav delegacije, izvoljene iz baze organiziranega ljudstva, ne pa predstavnitva kakšne koalicije političnih vrhov... delegatsko delo ljudstva, se pravi, začetek našega delegatskega sistema.«

Po osvoboditvi se je razvoj ljudske oblasti, oz. komunalne samouprave razvijal v raznih fazah in smereh: od močne politične centralizacije, postopne decentralizacije pa vse do sprejetja ustave v letu 1974, ki je odprla novo poglavje v razvoju družbenopolitičnega sistema v celoti, kot tudi razvoj samoupravne socialistične demokracije v občini in krajevni skupnosti.

Vse te značilnosti so bile tudi na Plavžu, kjer se je v svojem razvoju od terenskih in krajevnih odborov izoblikovala krajevna skupnost Plavž, ki zajema področje od hotela Korotan, Murove, Pejca, Žerjavca, Zgornjega in Spodnjega Plavža do reke Save. Pred 40 leti so bila to raztresena manjša naselja, ki so štela le nekaj nad 600 prebivalcev. V teh letih je Plavž z intenzivno stanovanjsko gradnjo postal goste naseljeno področje z 9000 prebivalci, kar predstavlja skoraj tretjino prebivalstva občine Jesenice. Ob tem so zrasle številne delovne organizacije in ustanove, vzgojnoizobraževalne ustanove, celodnevna osnovna šola, zdravstveni ustanovi in vrsta trgovin. Takšen razvoj Plavža ima tudi svoje značilnosti v razvoju krajevnih samouprav in družbenopolitične dejavnosti. Še posebej se je to odražalo sredi sedemdesetih let s sprejetjem novih ustav. Da v praksi uveljavimo ustavne zasnove krajevnih skupnosti, njen delegatski sistem, so se nam začela postavljati vprašanja: Ali v tako veliki krajevni skupnosti lahko uveljavimo pristni delegatski in krajevni samoupravni sistem, ki bo resnično izhajal iz najširšega kroga krajanov? Ugotavljali smo med drugim:

- zaprtost krajevnih skupnosti; v delo je vključen le ožek krog ljudi;
- vrsto let so odprte številne poznane in tudi nepoznane nerešene zadeve na komunalnem, stanovanjskem in drugih področjih;
- slaba informiranost in nereševanje široke problematike vodita krajane v vse večjo pasivnost;
- 85 % je družbenih stanovanj; delo hišnih svetov je slabo, zato nezadostno razviti odnosi v teh hišah, v katerih je veliko število na novo priseljenih krajanov, ki se malo poznajo in slabo komunicirajo;
- zbori krajanov so slabo obiskovani, prisotnih je le nekaj odstotkov občanov;
- vsi ti in drugi pojavi vodijo krajevno samoupravo v vse večjo odmaknjenost od krajanov, v ozko forumsko reševanje obsežne problematike.

Iskale so se rešitve, kako preseči take razmere. V prvi fazi se je to želelo rešiti z relativno velikim številom delegatov v skupščini KS in v delegacijah. Tako na primer, je zbor stanovalcev — sedanji svet stanovalcev pri KS — štel skoraj 90 delegatov. Naslednji korak je bil narejen v letu 1978 z ustanovitvijo petih sosesk. Le-te niso začele. Ni bil dorečen njihov status, delo se je podvajalo, DPO, razen SZDL, niso bile organizirane po soseskah. Soseske pa so dale dvojne osnovnih spoznanj:

- dokazale so, da je v manjših delih KS mogoče doseči večjo aktivnost krajanov pri uresničevanju neposrednih potreb in interesov, in
- drugič, da je neposredno in učinkovito samoupravno delovanje

in delegatski sistem v širšem smislu možno uveljaviti le v krajevni skupnosti, kot jo opredeljuje ustava. (Večino pomembnih interesov lahko soseska uresniči le prek delegatov v skupščini KS, oz. prek delegacij KS.)

Sestletne izkušnje so v letu 1980 narekemale, da samoupravne in družbenopolitične razmere v KS Plavž temeljito analitično preučimo in izoblikujemo predlog nadaljnjega razvoja. V skoraj dvoletnem delu so delovna skupina in družbenopolitične organizacije temeljito proučile sedanje delo in izkušnje ter zasnovale predlog za preoblikovanje KS Plavž v tri nove krajevne skupnosti. Postavljeni so bili osnovni cilji:

- kako vključiti najširši krog krajanov v delo in uresničevanje skupnih potreb in interesov;
- razvijati medsebojne odnose v hišah in naseljih na podlagi iskanja in reševanja skupnih interesov in potreb, kot so:
- urejanje okolja in drugega prostora (otroška igrišča, zelenice ipd.),
- upravljanje in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami,
- reševanje komunalnih in drugih problemov,
- otroško varstvo, šolstvo, socialno in zdravstveno varstvo,
- prosveta in kultura, telesna vzgoja in rekreacija,
- potrošniške potrebe,
- krepitev SLO in družbene samozasčitve;
- kako okrepiti večji delegatski vpliv — glede na izjemno številčno bazo — pri reševanju krajevnih in širših interesov, ki presegajo okvire krajevnih skupnosti.

Pregledali in ocenili smo tudi vse druge pogoje za preoblikovanje, kot so:

- politične sile in kadrovski potenciali,
- skupne zadeve, ki jih bo potrebno reševati v medsebojni koordinaciji,
- pogoji za delo: skupni sedež treh krajevnih skupnosti, prostori za sestajanje,
- strokovno administrativna dela, ki jih opravljata dva delavca kot doslej.

Izdelani so bili podrobna organiziranost novih krajevnih skupnosti in celotna delegatska razmerja, poimenovanje krajevnih skupnosti po padlih borcih in skupni krajevni praznik.

Predlog za preoblikovanje KS Plavž je dobil polno podporo v širši javni razpravi in na referendumu junija 1982. Jeseni smo izvedli volitve in samoupravno in politično konstituirali nove krajevne skupnosti, in sicer:

- KS Staneta Bokala s 3184 prebivalci,
- KS Cirila Tavčarja s 4321 prebivalci in
- KS Mirka Roglja-Petka s 1842 prebivalci.

Samoupravna organiziranost in delegatski sistem v novih krajevnih skupnostih temeljita:

1. Na zborih krajanov, ki se sestajajo v okviru hiše v družbeni lasti (stolpiči, bloki, stolpnice), selice ali naselja.

Ti zbori krajanov delujejo v bistvu v treh funkcijah:

- kot zbor delovnih ljudi in krajanov,

- kot sestanek skupnosti stanovalcev in

- kot sestanek članov SZDL.

So delegatska baza, ki neposredno voli in delegira:

- hišne svete, odbore SZDL,

- delegata v skupščino KS,

- delegata v KK SZDL,

- delegata v svet stanovalcev pri krajevni skupnosti

- in v skladu z zakonom v zbor krajevnih skupnosti skupščine občine in v SIS.

2. Skupščino KS in izvršilne organe skupščine sestavljajo delegati:

- zbor krajanov,

- organizacij združenega dela iz KS in tistih izven (Železarna), iz katerih veliko delavcev biva v KS in

- DPO in društev KS.

Skupščine štejejo od 43 do 65 delegatov.

Izvršnih in drugih organov, tipičnih za večino KS, ne naštevamo. Novi, ki smo jih zaradi specifičnosti naših krajevnih skupnosti uvedli, so sveti stanovalcev pri KS, ki jih sestavlja od 15 do 37 delegatov zborov stanovalcev (hiš v družbeni lasti). Svet ima svoj petčlanski sekretariat. Deluje na temeljih zakona o stanovanjskem gospodarstvu in ima predvsem nalogo, da usklajuje skupne interese pri programiranju investicijsko vzdrževalnih del in pri oblikovanju smernic in stališč za delegacijo KS v občinski samoupravni stanovanjski skupnosti.

3. Delegacije za zbor krajevnih skupnosti in skupščine SIS:

Delegacija zbora je 11-članska, ostale pa sedemčlanske.

Dosedanje relativno kratke, dveipolletne izkušnje v novih KS kažejo med drugim:

- razširil se je krog aktivnih krajanov (za več kot trikrat) v vseh oblikah samouprave in v organih DPO,
- v prek 80 % hiš v družbeni lasti je aktivirana hišna samouprava, konstituirani zbori stanovalcev in hišni svet,

— odraz predhodnega je vrsta primerov urejanja okolja, zelenic, otroških igrišč, povečala se je skrb za vzdrževanje in gospodarjenje s hišami,

— razvejan delegatski sistem razvija medsebojne odnose, širi informiranost in interes za skupne cilje,

— planiranje je postalo kvalitetnejše in je odraz usklajenih želja krajanov,

— krajevne skupnosti dobro medsebojno sodelujejo, koordinirajo zadeve skupnega pomena; ocenjujemo lahko, da se je neformalno — skozi delo — osnovala skupnost KS na Plavžu.

Obstajajo tudi problemi, ki slabo vplivajo na naše delo in ustvarjajo nezadovoljstvo, pa tudi nezaupanje. Predvsem se na področju stanovanjskega gospodarjenja prepočasi uveljavlja vsebina zakona — v materialnih pristojnostih hišnih svetov, oz. zborov.

Še vedno so močne težnje po centralističnem urejanju zadev. Drugi tak problem je področje komunalnega gospodarstva. Do programa pride, skupščina za komunalne zadeve ga sprejme; izvajalec sprejme naročilo, izvedba pa se kljub dogovorjenim rokov stalno odmika, skoraj bi lahko rekli: iz leta v leto. Taki in podobni odnosi pogosto postajajo resen političen problem in močna zavora pri razvijanju samoupravljanja v krajevni skupnosti.

Vsekakor sedanje izkušnje kažejo, da smo izbrali pravo smer razvoja in krepitev samoupravljanja in delegatskega sistema. Potrebno bo le še nadaljnje prizadevanje, da aktiviramo vsa okolja, iz katerih rastejo pristne delegacije krajanov.

POKLIC

Po klicu na pomoč, ki ga je nemočno dahnil predse, je kratkomalo utonil.

VTOPIEV

Vzel je obilo kislega zelja in svinjskega špeha, vse to naphal v top, nakar je bruhnil zgoraj omenjeno na ljutega sovraga. Slednjemu je bila sramota večja in pogubnejša nego pri tem storjena materialna škoda.

ZAMIŠLJENOST

V površnosti njenega spominjanja in, blago rečeno, nezbranosti pri spremljanju dogajanja, bi nemara vendarle lahko našli, čeprav seveda ne najbolj trdno, opravičilo za to, da se naslednje jutro ni mogla spomniti imena svojega sopolstelnika. Da pa se ni mogla spomniti svojega lastnega, je stvar, nad katero se je vredno zamisliti.

BRUT

IZLET JESENIŠKIH UPOKOJENCEV V DOM ŽELEZARJEV V CRIKVENICI

Neutrudni člani Društva upokojencev Jesenice so tudi letos organizirali tri dnevni izlet v Dom železarjev v Crikvenico. Za ta izlet je bilo veliko zanimanja, tako da vseh, ki bi želeli na izlet, niso mogli sprejeti.

Zbrali smo se pri zdravstvenem domu na Plavžu, kjer smo pričakali avtobus. Začelo je rahlo deževati, a ker smo upokojenci več ali manj optimistično razpoloženi, smo vedeli, da nam vreme ne bo pokvarilo razpoloženja. Bolj smo se bližali Reki, lepše je bilo.

V Crikvenico smo prispeli okrog 11. ure. Zunanost in notranost preurejenega doma sta nas prijetno presenetili. Prijazno razpoloženo osebje doma izredno ugodno vpliva na počutje slehernega gosta. Prepričana sem, da smo z našo vedrino in sproščenostjo, ki sta za življenje starejših ljudi zelo pomembni, tudi njim pripravili marsikateri veseli trenutek.

Vse prijetno hitro mine in tako smo zarana izpraznili sobe, da so jih vestne sobarice pripravile za naslednje goste-upokojence Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela, ki smo jih prijazno pričakali.

Po kosilu smo se od naših prijaz-

nih gostiteljev poslovili z željo, da se drugo leto spet zdravi in veseli vidimo.

Vračali smo se skozi predor pod Učko goro. Potepanje po slikoviti Istri je hitro minilo. Ustavili smo se še na Črnem kalu, v Sežani. Opazili smo, da zaradi suše in vročine marsikateri Istran ne bo imel kaj pospraviti s polja.

Na Jesenice smo prispeli ob 20. uri in se polni prijetnih vtisov razšli.

Upam, da mi udeleženci izleta ne bodo zamerili, če se v njihovem imenu zahvalim izvršnemu odboru Društva upokojencev Jesenice, železarni Jesenice, ki regresira del stroškov, da je za njene bivše sodelavce izlet cenejši, vodju potovanja za odlično organizacijo, našim veselim godcem, ki so nas zabavali in vsem tistim, ki so nas s svojim humorjem razveseljevali.

Zares bi bilo lepo, če bi se še večkrat srečali.

Angelca Ferjan

NA OBISKU PRI PARTIZANSKI DRUŽINI

Pri Peternejevi družini v Spodnjih Novakih pri Cerknem se je več kot leto dni hranilo šest partizanov, ki so spadali k intendaturi 31. divizije. Gospodinja Štefanija jim je tudi prala, sicer pa je v skromni mali hišici vodila partizansko šiviljsko delavnico. Ona (umrla pred tremi leti), njena hčerka Mira (stoji zadaj poleg očeta Vencelja, ob Vencelju pa je Jože Vidic) in vaški dekleti Milka in Vika so šivale perilo od jutra do večera, vse dneve, vse nedelje. Po kapitulaciji Italije od blaga, ki so ga partizani zaplenili v trgovinah, kasneje pa od zavezniskih padal, s katerimi so spuščali pomoč na Cerkljansko. Sešile so nad tisoč srajc in še več spodnjega perila.

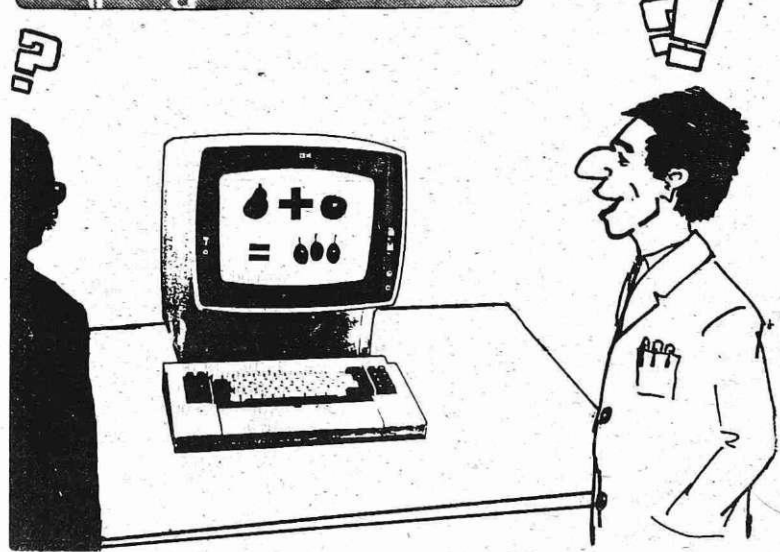
Vencelj Peternej je pomagal pri gradnji prve barake v bolnici Franji.

V že omenjeni skupini partizanov so bili štirje delavci Železarne: Anton Čuden in Silvester Frčej iz Gorij, Jože Vidic iz Sela pri Žirovnici (šest mesecev v Železarni leta 1943) in Tine Klinar z Brega pri Žirovnici. Spali so v hlevu, ki se vidi na desni strani. Ko so marca 1944. leta nemška letala bombardirala Cerkno, so krožila tudi nad Novaki in se v krogu vračala nad Cerkno ter spuščala bombe. Po odmevih bomb v Cerknem so borci skočili pod bližnji cestni most, mitraljezec pa je iz letala streljal za njimi. Med streljanjem se je vnela slamnata streha Graparjevega hleva (na desni), nato še hiša. Skupno so pogorele tri hiše in štirje gospodarski objekti.

Upokojenec Železarne Tine Klinar (na desni, za njim žena Katarina in svakinja Martina Benedičič s Prezrenja) večkrat obišče te partizanske kraje in družine. Takšna srečanja so pravi praznik.

(foto in tekst: Jože Vidic)

Racionalništvo pri nas

Medtem ko Janezek vneta računa, kam je izginilo 11, 5264 ton končnega izdelka in se mi samoupravno dogovarjamo o metodologiji elektronskega izračunavanja izplena, se nekateri ubadajo še z mnogo težjimi problemi.

JULIJAN O

O vsem tem ne vem ničesar, vem le to, da so tako nekako potekala Julijanova premišljevanja, poročena iz negotovosti. Le kaj ga je gnalo, da se je tako nepremišljeno izdal? Omenil je, da je nekje (resda v sanjah) že videl ogrlico, ki je ni mogel videti nikjer drugje, kot na Matejinem vratu. In Sveti goslač dobro ve, ob kakšnih prilikah si Mateja nadene ta okras. In prav tako ve, da Julijan takih podrobnosti navadno sploh ne opazi: le tedaj, če se je tudi sam vpletel v Matejino karmo, je lahko postal pozoren na ta predmet. In tako šele zdaj lahko razumemo, kaj je pomenil tisti strogi namig, ki ga je Goslač izrekel ob slovesu: ko mu je dal vedeti, da ima vsako Julijanovo dejanje svoj hologram, da je torej neizbrisno nekeje zapisano.

Julijana pa zdaj, ko je dokončno razvil svojo teorijo, niti ni več vznemirjal prijateljev odnos do dogodkov. Bolj so ga prizadevali odmevi v lastni duševnosti. Je njegova preteklost res vsa nekeje zapisana, jo je mogoče res obnoviti do zadnje neusmiljeno jasne podrobnosti?

OPOMBA. Sveti goslač torej slej ko prej usmerja tok Julijanovih misli. Julijan se temu duševnemu mentorstvu lahko izogne le na en način: tako, da zavzame do Goslačevih posegov ironično stališče. S tem bo zanesljivo izgubil prijatelja (če ga je sploh kdaj imel).

Podobno se je Julijanu godilo že v preteklosti, v času prijateljstva z gospodom Lucijem. Tudi Lucij je nekoč usmerjal mladega Julijana k luciji, Julijan pa se je kasneje zavrgel in se usmeril v črno temo. Julijan v starih zapiskih imenuje samega sebe »lucifugus«, »tisti, ki beži pred lučjo«. No, to je tista ironija, ki mu odpira majcena vratca v samobitnost.

Se bolj zgovoren namig se skriva v nekem drugem Julijanovem vzdevisku, ki ga občasno uporablja v dnevniku, kadar govori o sebi. V prvih osnutkih za roman najdemo ime Julijan O. — to naj bi pomenilo Julijan Odpadnik. Kasneje je iz Julijana O. postal Julijan P., v abecedi se je pomaknil za korak naprej, hkrati pa je postal bolj domač, bolj človeški. Če je že obremenjen z odpadništvom, si ne bo še sam pritiskal tega žiga na čelo.

Dejstvo je, da si Julijan ne želi biti odpadnik. In če je kljub vsemu odpadnik, se skuša odkupiti s priljudnostjo in vedrim romanopisjem.

NADALJNJE OPOMBE. Čemu pravzaprav služijo Julijanove hipoteze o Matejini ogrlici? Zdi se, da bi rad nekako izničil goslačevo pomoč. Samo: pred kom zganja te ekshibicije, ta vratolomna psihologiziranja? Alfonzu Jelovšek, na primer, nikoli ne bo o tem pripovedoval. Že ve, zakaj: Jelovšek bi se ob tem namrdnil in rekel nekam v zrak, da se vsi skupaj preveč izživljamo nad drugimi.

Pri tem pa sploh ni pomembno, ali bi mu Julijan povedal, da gre za resnične dogodke, ali pa bi vse skupaj prikazal kot fantazijo, ki jo misli uporabiti za roman.

Gotovo pa je to: Julijan čuti potrebo, da bi te svoje misli komu posredoval.

10. 6. 1978

Zoblačilo se je, zrak je pa še vedno mlačen. Zjutraj med potjo do avta sem že pogledoval proti nebu in čakal, pa nič. Ko pa sem zavil na glavno cesto, je bila prednja hroščeva šipa v hipu vsa oškropljena. Seveda brisalcev nisem smel vklopiti: umazanija, ki se je nabrala na vetrobrano zadnje tedne, še ni bila dovolj razmočena. Pravzaprav gre za kri in, kako bi rekel, življenjski sok hroščev in drugih žuželk. Pobil sem jih, seveda nehoti, med zadnjimi vožnjami: do hotela in nazaj, pa v ponedeljek v Ljubljano.

Potem je spet nehalo deževati. Balkon onstran parkirnega prostora je prazen in tudi ob oknih se nihče ne prikaže. Hrošča sem spravljal spet za kosov grm, rastlinje takole v dežju spet bolj presunljivo zadiši. Čez nekaj ur pa bo zrak povsod ob glavni cesti poln vonja po povoznih deževnikih.

Mislil, da bom danes šel kar ležat. Okenska šipa je mokra, se pravi, da tokrat piha z naše strani.

Okno sem končno zaprl: prvič po Jasninem odhodu.

Lahko bi se vprašal recimo: ali se ima dobro? Vendar se je pri tem nekaj zaskočilo, kakor pištola, če bi z njo v lhti nerodno ravnal. Če pomi-

slim, kakšen odnos dobivam zdaj do perila, ki ga je pomotoma pustila tu (njenega perila) se sam sebi nasmiham: seznam se dopolnjuje: sadomasohist, pederast, duševni ekshibicionist, in zdaj končno še fetišist.

Nikakor pa nisem to, kar je Sveti goslač: namreč elitist. Jelovšek pravi, da elitizem ni perversnost: elitizem je neke vrste barvna slepota. Nečesa se ljudje, ki se prištevajo k tej ali oni eliti, ne zavedajo, namreč tega, da so pravzaprav v absolutni večini. Nekdo, ki jih, kot Jelovšek, vidi s strani, jih vidi, le slepce, ki mislijo, da so razmeroma osamljeni, kako hodijo v velikanski trumi, ki je seveda sestavljena iz mnogih skupin in podskupin.

To Jelovškovo razmišljanje mi je ta hip zelo po volji, pravega zadoščanja pa mi le ne more dati. Pravo zadoščanje bi mi dal en dober fuk, fuk v junijskem dežju. Samo zdaj o tem ne bi premišljeval.

Ni čisto po mojem okusu, da bi vključil v ta roman po vrsti vse Jelovškove modre izreke, kar sem jih kdaj slišal. Ženske, ki si izpisujejo take stavke iz knjig, so se mi vedno zdele malce preveč važne. Lahko človek čuti potrebo, da bi taka bitja hranil z izreki, da bodo potem lahko še bolj važna? Zakaj pa ne. Jelovškovi izreki pridejo vsekakor v roman.

Drugo vprašanje: ali lahko čutiš nepremagljiv potrebo, da bi hodil za temi bitji, ki »se ti zdijo malce važna«, da bi jih slišal, da bi se tiščaj njihove nagote? Zakaj pa ne. Ampak zdaj se mi ta potreba ne zdi več tako absolutno nepremagljiva. Močna je, resnična je, tu je. Zadovoljuje me preprosto s tem, da se da čutiti. To so torej prednosti srednjih let.

Dober občutek, da bom lahko zdaj ure in ure poležaval, če se mi bo le zahotelo. Tega, da bi tja do kosila kar tipkal, si ne morem privoščiti: če pre malo spim, me potem na šihu pobira.

S Humboldtovo oporoko kar lepo napredujem. Mislim, da bi si lahko privoščil tole: v romanu bi čisto naravnost posnel ta moment, namreč junakovo nekdanjo zvezo z umetnikom-boemom, s človečkom, ki je obremenjen s kančkom moralne hinavščine. Moj junak Julijan P. bi tudi imel svojega Humbolda — namreč g. Lucija. Vse kakor v romanu Saula Bellowa, kjer je bil junak slepo zagledan v svojega vzornika. No, pri Bellowu kasneje ta vzornik izdihne svojo egocentrično duščo, tega pa si jaz ne morem privoščiti, že zato ne, ker je moj pisateljski junak pre malo plemenit. Bilo bi preveč grdo, če bi ga kar tako v odsotnosti obsodil na smrt. Pri meni bi se namreč ta idilična zveza dveh umetniških duš razdrla, Julijan P. bi se prelevil v Julijana O. — Julijan pizdi v Julijana odpadnika. Take so torej moje namere. Sicer pa, Humboldt, g. Lucij ali Sveti goslač, vse en k! Vse te osebe so zaznamovane z elitizmom. In te hoče (še tebe!) spraviti noter v elito, pa če si sploh ne želiš, da bi se kdaj znašel tam.

Rekel bi, da daje ta klub tistim, ki pridobijo nove člane, kakšne popust, seveda ne na tem svetu. Tisto, kar sem prej zapisal, namreč v »Julijanu pizdi«, pa je bilo zares grdo: če bi bil malce premislil, bi napisal drugače: Julijan plebejec.

Zanima me tudi to: ali Sveti goslač spi s svojo Matejo, kadar je zdrav? Sicer pa sem v romanu to vprašanje kar zadovoljivo razrešil.

To vreme prav spodbuja k nekakšni plebejski ujedljivosti. Kako bi to uporabil v romanu? Od mojih oseb se samo Alfonz Jelovšek nagiba k zabavljujivosti. Svetlanini strupeni izpadi proti tistim zgoraj niso zabavljanje: niso dovolj nedolžni, niso širokosrčni. Punca se niti ne zaveda, da bi kak tovariš Jelovšek to njeno upornišvo morda prikazal kot zasilni izhod potlačene duše. Protest proti tistim zgoraj, če ga prizadeti tako formulira, bi gotovo ožigal kot protest večno pofukanih. Seveda pa se ne bi tako izrazil v Svetlaninem primeru, ta punca mu je vseeno preveč všeč.

V JULIJANOVEM dnevniškem zapisu (10. junij) nastopata dva momenta, ki sta po vsem videzu v vročni zvezi. Eno je njegova izjava, da se je zdaj zmožen zadovoljiti z golo željo, s potrebo in hrepenenjem, ne da bi takoj iskal poti za uresničevanjem. Drugo pa je to, da v istem zapisu potem privleče na dan trumo nespodobnih besed in da se pase ob nespodobnih mislih.

10. 6. — NADALJEVANJE DNEVNIKA

Ko sem se vračal iz trgovine, mi je prišlo na misel, da je obleka pri Jakliču zdaj gotovo že zgotovljena. Na-

rejena je bila že prejšnji teden. Ko sem šel na poskušnjo, še nisem vedel, da bo čez nekaj dni ves svet postavljen na glavo. Na poskušnjo sem šel skupaj z Jaso, zato sem pa kasneje na krojača kar pozabil.

Vse pa je zdaj tako nestvarno. Mogoče me čar te nestvarnosti priklepa k pisalnemu stroju?

Ne v delavnici ne v stanovanju ni bilo nikogar, vrata pa so bila povsod odprta. Mojstra sem potem našel v kuhinji, ko je odlagal na mizo govedino z mozgovo kostjo in zelenjavo za juhico. Sploh imam vtis, da mož nima več obrtnega dovoljenja in da je samo še meni — bogve zakaj — izdelal to obleko, preden se bo odselil. Delavnica je bila nekam izpraznjena, na obešalnikih je viselo samo nekaj novih uniform za tovarniško pihalno godbo. To je bilo zadnje delo, ki ga je prevzel še pred boleznijo.

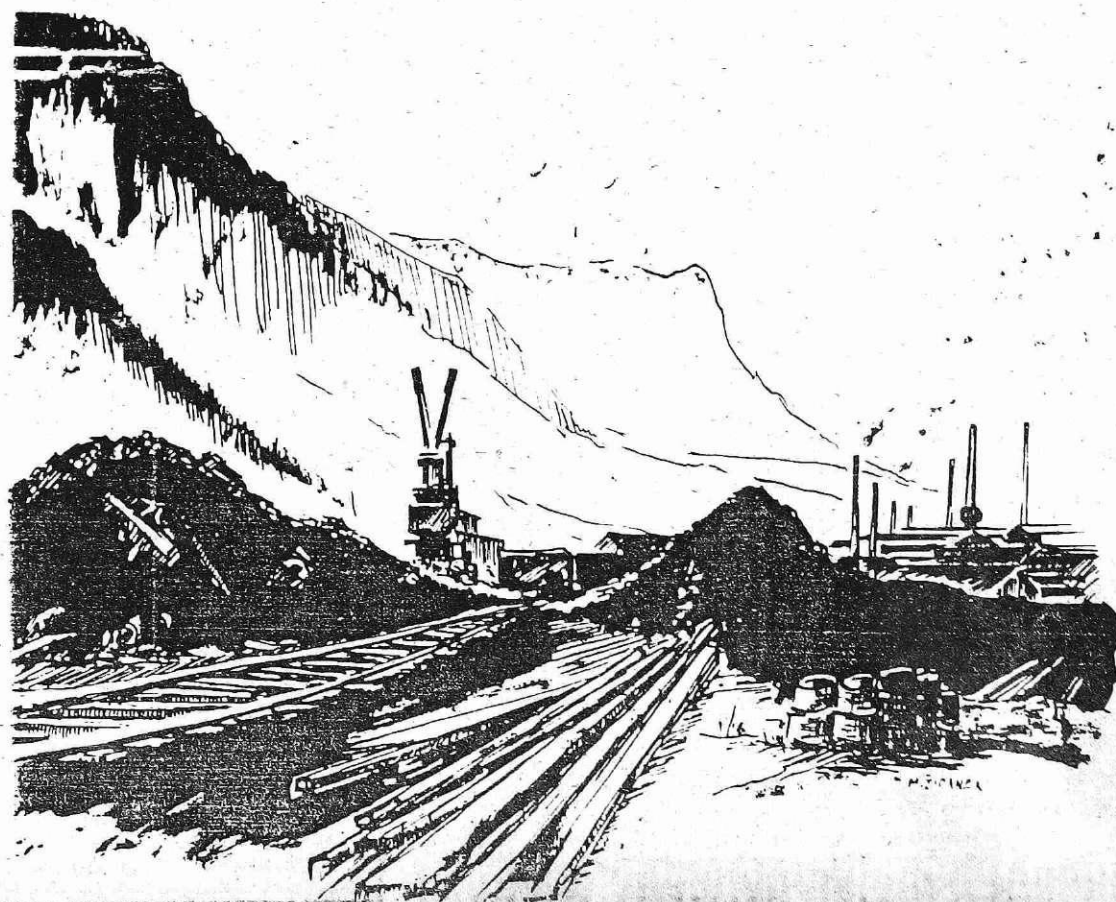
Ni pa zgleдал bolan, nasprotno, učinkoval je še vedno zelo športno. Po obnašanju in po pristopu do človeka bi rekel, da je ta Jaklič predvojni levičar, mogoče levi sokol. Omenil je vnukinjo, ki da je to noč spala pri njem. Pravzaprav je bolj malo spala, zvečer je pojedla preveč ne vem česa (povedal mi je česa, pa ga nisem dobro razumel), tako da je potem vso noč bruhal. Zato tako diši po kislem, je rekel. Sicer pa sta punčko starša zjutraj odpeljala. Obleka se mi zdi čisto v redu. No, hotel sem jo pohvaliti. Mojster pa sploh ni pustil, da bi se o tem kaj razpravljalo: takoj sem videl, da sem zadel vašo postavo, je rekel. Sicer pa za vas ni težko šivati.

Kako se tak človek prebija skozi življenje? Rekel bi, da živi nekako tako kot moj Julijan. Kar zadeva politiko: mogoče posluša godrnjanje v kakšnem bifeju ali kje za vogalom, zraven pa pomenljivo dviguje obrvi, — tako kot jaz poslušam Jelovškove izreke. Njegova družbena vloga pa je pravzaprav v tem, da dvakrat na mesec popazi hčerkinega otroka. Gospodinja si sam. Mogoče ima izbranih nekaj mlajših ljudi, katerim lahko pripoveduje o minulih letih, ne da bi se mu bilo treba bati, da se mu na skrivaj posmehujejo?

In kaj še? Seveda ga nisem mogel kar tako vprašati, kje ima ženo. Sam bi mi bil povedal, najbrž pa si je mislil, da so me že tisti, ki so ga priporočili, poučili o njegovih razmerah.

PRIPIS k Julijanovem osebnem dosjeju. Julijanov sin: imenuje se Henček in izvira iz leto dni trajajočega zakona z žensko po imenu Silva. Julijan sumi, da je dal Henček ključ svoje garsonjere — ko je šel v Nemčijo — tudi njej. Že večkrat se mu je zazdelo, da je tam kaj premaknjeno, pospravljeno, morda prezračeno. O tem včasih premišljuje, kadar leži sam na Henčkovem kavču. Bolje rečeno sanjari. V eni izmed takih fantazij, ki se jim včasih prepušča — ki si jih včasih dovoli — je prišla Silva, ali pa kakšna druga ženska, mogoče ločenka, s katero je imel Henček nekoč razmerje — v garsonjero, ko je bil on tam. Slišati je škrtanje ključa, ki se je zaman skušal obrniti v ključavnici, saj pušča Julijan vrata vedno odklenjena. In potem je tista ženska vstopila, v prostorih je bila domača, kot je v njih domač tudi on sam. In tako dalje in tako naprej.

(nadaljevanje)

— Tu notri, kamor vas bomo nekaj časa zaprli, se boste srečali tudi s tistim, ki vam je povzročil nevšečnosti!

Ko se je vse to zrušilo nanje, ni bilo čudno, da so v njih vrtala sumničenja, obtožbe in obžalovanje. Nekateri so resnično zdvomili, drugi so le ugibali in nihali med različnimi skrajnostmi, kajti če se je Nemcem posrečilo pridobiti in zlomiti Aleša, potem je bilo vse zaman. Šli so na tanek led. Aleš je čutil neme obtožbe svojih rojakov tako, kot bi bil privezan na sramotni steber. In čutil se je kriv! Ne tako, kakor so menili nekateri, toda vendarle kriv.

Ceprav ti ljudje niso dosti vedeli o pomembnosti organizacije in niso prišli kaj daleč od tega, da je treba pomagati tistemu, ki se upira zavojevalcu, so se čudili, zakaj Aleš zdaj tako kakor oni, čepi tu notri, neboljen in nepomemben. Vendar pa so opazili, da je Aleš ves pretepen in zamazan. Zdal so popustili žgoči in obtožujoči pogledi, in Aleš je začutil olajšanje. Vendar pa dvomi še niso bili pregnani. Take okoliščine so bile kakor pognojena njiva, iz katere sta vse prehitro vzkliła sumničenja in vročnost v skrbi za življenjski obstanek.

To je bil trd udarec Alešu v obraz. Vsa njegova notranjost je bila ranjena, čeprav jih je skušal razumeti. Ustavil se je ob misli, da so vse te ljudi prišli le kako uro pozneje kot njega. Sodeč po tem, je režiser deloval z uro v roki. Zato je v njem spet zmagoval tisti Aleš, ki se je vrasel v ljudska srca. Vedno je bil kakor odprta knjiga pripravljen, da tudi v človeku, ki ni veljal za dobrega, pomaga oživiti in uveljaviti prav tisto, kar je v njem najboljše. Zato je v teh obtožujočih pogledih nazadnje našel tudi tolažbo. Mar njihovo vedenje ni bilo znamenje, da med njimi ne more biti izdajalca? Upal je, da so zdaj tu ljudje, ki ne bodo omogočili, da bi se gestapovski zapori napolnili še bolj, da nihče več ne bo prišel za njimi. Morda se pa le moti? Čeprav so vsi v isti kaši, še ne pomeni, da so vsi enaki. Nekaj bo prispeval tudi gestapovski bič! Izdajalca pa najbrž skrivajo. Vsekakor je še zunaj, če jih celo ne opazuje skozi kako skrito odprtino.

Isti je moral biti, ki je vse te in one pred njimi in njim pomagal

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

35

povest

spraviti za zapahe. Gad. Dal sem se premotiti... Zdal je najpomembnejše, da vsaj jaz vem, kako je z menoj. Gestapovske mreže so nas potegnile na suho, a kako bo poslej? Drugače delajo kakor mi. Vendar tudi njim ne more biti vse znano. A kaj, če jih le nekoliko podcenjujem? Priznati jim je treba, da so nas oni vzeli zelo resno!

Ujetim partizanom ni kazalo, da bodo prišli iz zaporov živi, pred smrtjo pa jim je bilo namenjeno še veliko trpljenja. Razen če kakšni drugi nagibi in gestapovski računi niso narekovali drugače. Na kaj drugega naj potem upa Aleš, ki ga je boj proti nacistom povzdignil med najvidnejše? Tako so trdili in tako tudi ravnali gestapovci, Aleš pa je vedel, da je samo eden med mnogimi. Ob srečanju z novimi aretiranci je to čutil še bolj, zato se je spet urejal in pripravljaj na zaslišanje. Tudi v njem je živel nagon po samohranitvi, vendar je ta drhtel, potisnjen v zadnji kotiček zavesti. Popustiti nagonu bi pomenilo pljunuti na vse, kar je delal, mislil in storil doslej. Če je tako, potem raje ne bo dolgo živel!

Al dvomi, prividi in sanje so se vrivali vanj pri najmanjših razpokah. Odganjal je misli o planinah in cvetju, bežal je od vsega lepega. Lepote je mogoče uživati samo v miru. Zdal pa je vojna. Zato jo sovražil in jo mora preganjati. Njo in vse tiste, ki jo hranijo!

Zaslišal je rezek glas, ki je prihajal od vrat:

— Aleš Kralj!

Dvignil je glavo in prestregel številne poglede, ki so se bili obrnili k njemu.

K zaslišanju ali pred puške? se je stresel.

Čakal je ta klic, a ga je zdaj tako presenetil, da je v hipu dojel, da še ni zrel za puške. Po vedenju stražarjev je ugotovil, da gre za zaslišanje. Obžaloval je, da se temu ne bo mogel ogniti s smrtjo, ki pa mu na koncu tako ne bo ušla.

Ob steni se je vzdigoval počasi kakor stavec in se nazadnje ob njej trdo zravnal. Hotel je premagati bolečine, da ne bi opazili, kako je zdelan. Oči vseh so spremljale vsak njegov gib. Prestopil se je proti vratom, toda noge so bile nezanesljive. Vse telo je nihalo sem in tja, kot bi se nallil z močnim žganjem. Policistu pri vratih je bilo to vse prepočasnno.

— Hitreje. Los! je revsknil.

Aleš se je delal, ko da ga ni slišal. Počasi in stisnjenih zob se je med zaporniki, ki so se mu obzirno umikali, približeval vratom. Podočir je namignil in dva stražarja sta mu stopila nasproti, da bi pospešila njegove korake. Zgrabila sta ga za pod pazduho in ga naprej napol nesla.

Niso mu ušli pogledi sojetnikov, ki jih je prestrezal med bikovsko močnima policistoma. Zdelo se mu je, da mu očitajo:

Zlomili so te! Učil si nas drugače. Si jim res mogel povedati toliko, da smo prišli za teboj?

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● V Radovljici so 19. septembra na redni seji člani predsedstva OK ZKS sprejeli stališča do delegatskega gradiva za 33. sejo družbenopolitičnega zbora občinske skupščine ter o predlogu samoupravnega sporazuma o nagrajevanju funkcionarjev v ZKS, ki postavlja le te v neenak odnos v primerjavi z drugimi funkcionarji. Po seji predsedstva je bila sklicana tudi 10. seja občinskega komiteja ZKS. Osrednja pozornost je bila namenjena sedanjim akcijam aktiviranja lastnih sil, ki jo izvajajo v stalnih akcijskih konferencah v združenem delu. Člani komiteja so bili podrobno seznanjeni z nedavnimi dogodki v Verigi Lesce ter z rezultati osemmesečnega gospodarjenja. Sprejeli so tudi poročilo o finančnem poslovanju OK ZKS Radovljica v prvem polletju 1985.

● Predsedstvo OK SZDL Radovljica je na 23. seji 23. septembra v vlogi enotne delegacije za družbenopolitični zbor OS Radovljica obravnavalo gradivo za 33. sejo tega zbora, upoštevajoč tudi stališča vseh drugih vodstev družbenopolitičnih organizacij v občini. Na seji so se dogovorili za sklic redne seje OK SZDL v oktobru. Pozitivno so ocenili izvedbo 17. zbora gorenjskih aktivistov, borcev in zapornikov v Begunjah ter obravnavali predloge evidentiranih možnih kandidatov za nosilce vodilnih funkcij v OK SZDL in potek evidentiranja kandidatov za vodstva krajevnih konferenc.

● Na 36. seji predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica so po analizi uresničevanja sklepov zadnjih dveh sej obravnavali in sprejeli predlog pravilnika in sistema oblikovanja osebnih dohodkov voljenih funkcionarjev v občinskem svetu ZS Radovljica. Beseda je tekla tudi o faktorjih za izplačila osebnih dohodkov, o katerih je bilo v zadnjem času izrečenih veliko nasprotujočih mnenj. Sprejeli so tudi stališča k posameznim točkam dnevnega reda 33. sej vseh treh zborov skupščine občine Radovljica.

● Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na septembrski seji sklenilo, da bo sklicalo občinski odbor v začetku oktobra. Sejo bi posvetili predvsem pripravam na volitve in kadrovskim vprašanjem v ZZB NOV in občini. Sklenili so tudi, da bo občinski odbor prevzel del obveznosti za izvedbo srečanja nekdanjih pionirjev in mladincev — borcev Mladinskega bataljona, ki je bil 1945. leta v Radovljici. Srečanje ob 40-letnici bo predvidoma 26. in 27. oktobra.

● Na Bledu so 17. septembra ob udeležbi številnih domačinov, predstavnikov družbenopolitičnega in javnega življenja pokopali 93-letnega dr. Josipa Rusa. Blejski rojak dr. Rus, znani predvojni naprednjak, sokol in soustanovitelj OF, je vseskozi ostal zvest svojemu kraju in ljudem, čeprav ga je pot vodila po drugih krajih, kjer je služboval. Na dopoldanski žalni slovesnosti v Ljubljani so se od njega poslovili najvidnejši predstavniki družbenopolitičnih vodstev zveze in republike ter mesta Ljubljane. Slovesnosti se je udeležila tudi tričlanska delegacija občine Radovljica. Pokojnik je bil namreč ob svoji 90-letnici imenovan za častnega člana občine Radovljica.

● Predsedstvo in sekretariat OK ZSMS Radovljica sta na 13. skupni seji 20. septembra potrdila program seminarja za vodstva osnovnih organizacij ZSMS, ki bo v prihodnjih dneh na Pokljuki. Razpravljali so tudi o kadrovskih pripravah na volitve za delegate v DPS in SIS ter za vodstva ZSMS. Izrekli pa so tudi več pripomb na osnutek družbenega plana občine in sprejeli akcijski program priprav v osnovnih organizacijah za 12. kongres ZSM Slovenije.

● Prejšnji teden so se v Radovljici sešli na delovni posvet izvršni sekretarji občinskih komitejev ZK gorenjskih občin. Spregovorili so o samoupravnih aktih o nagrajevanju administrativnih delavcev, zaposlenih v občinskih komitejih. Sprejeli so stališča za izvedbo nekaterih akcij, ki jih bodo opravili v vseh občinah jeseni in do konca leta 1985.

● Ker razmeroma veliko ljudi v občini Radovljica obdeluje kmetijske površine in goji domače živali kot dopolnilno dejavnost in da bi na najbolj enostaven, a vendar nadzorovan in usmerjen način zagotovil možnost dopolnitve obstoječih objektov, je Izvršni svet OS Radovljica menil, da je smotno dopustiti gradnjo pomožnih objektov na osnovi prigrisatve. Izvršni svet je tudi izrekel soglasje k osnutku odloka o določitvi pomožnih objektov. Te bodo zainteresirani občani lahko gradili brez lokacijskega dovoljenja.

● Že več kot poldrugo desetletje prihajajo na Bled člani italijanske partizanske organizacije ANPI iz pokrajine Vicenca. Z njimi prihaja tudi vse več mladih, predvsem svojcev in znancev, ki žele spoznati našo domovino, posebno pa spomenike in kraje, znane iz NOB. 7. in 8. septembra jih je pripeljal na Bled spet 50. Ogledali so si muzej NOB v Ljubljani, bolnico Franjo ter vse gorenjske spomenike. Na Bledu so se pogovarjali tudi s predstavniki krajevnih organizacij ZZB NOV in občinskega odbora ZZB NOV Radovljica. Izrazili so željo po nadaljnjem sodelovanju in izmenjavi obiskov.

● V pogovoru z novinarji je pred dnevi predsednik Skupščine občine Radovljica Bernard Tonejc podal glavne značilnosti komunalne ureditve, stanovanjske gradnje, varstva okolja in še nekaterih perečih vprašanj, ki zanimajo slovensko javnost. Novinarje je seznanil tudi z dejanskimi razmerji v nagrajevanju funkcionarjev v občini, z njihovimi osebnimi dohodki, dodatki in poračuni, ki so bili predmet različnih, tudi posplošnih komentarjev v sredstvih javnega obveščanja. Opozoril je tudi na poizkuse posameznih novinarjev (na zvezni ravni), ki se v popolnem nasprotju z njihovo družbeno vlogo in so še najbolj podobni ocenjevanju in pritiskom še iz obdobja, ki bi jih morali že zdavnaj pozabiti.

● Na skupni seji stalne akcijske konference ZK in konference osnovnih organizacij sindikata v Elanu Begunje so ocenjevali nedavne dogodke v TOZD Športno orodje, kjer je 14 delavcev izstopilo iz sindikata v znak nezadovoljstva z delom svojega sindikata in s sistemom nagrajevanja. V razpravi, ki je bila usmerjena bolj na zunanje kot notranje probleme, pa niso prišli do posebno tvornih sklepov in usmeritev. Na seji so tudi tokrat pogršali udeležbo predstavnikov poslovnih organov delovne organizacije, ki bi verjetno lahko precej pripomogli k rešitvi vprašanj.

● Na Bledu so pred dnevi na krajši slovesnosti v Hotelo-turističnem podjetju počastili triletnico ustanovitve kongresnega biroja, ki deluje v okviru TOZD Turizem in rekreacija. Razen biroja se s to dejavnostjo ukvarja tudi turistična agencija Globtour, kar pomeni podvajanje. Kongresna dejavnost je izredno pomembna za poživitev izvensezonskega turističnega prometa, saj spomladi in jeseni priredijo na Bledu tudi nad 40 takšnih kongresov, simpozijev in srečanj. Vsekakor pa bi kazalo to dejavnost združiti.

● V sadovnjaku Resje pri Podvinu, ki je last KŽK TOZD Kooperacija Radovljica v sklopu posestva Poljče, so s 17. septembrom začeli obirati in prodajati jabolka. Letošnji pridelek, kljub prvotno pesimističnim napovedim, cenijo na okoli osemsto ton. Tudi letos bo obiranje jabolk lepa priložnost za zaslužek marsikateremu nezaposlenemu, upokojujencu in mladini.

● Ob smrti priljubljene slovenske pisateljice in prevajalke Mire Mihelič so se tudi delavci matične knjižnice Anton Tomaž Linhart v Radovljici spomnili njenega velikega literarnega deleža. Pripravili so priložnostno spominsko razstavo njenih književnih del, ki je vzbudila veliko zanimanje bralcev. Njena zadnja knjiga »Ure mojih dni« je trenutno ena najbolj branih knjig. Poraslo pa je tudi zanimanje za pisateljicine druge knjige.

● Odbor skupnosti borcev Jeseniško-bohinjskega odreda je pri svojem planinskem domu na Uskovnici nad Bohinjem tudi letos priredil tovariško srečanje. Razen nekdanjih borcev Jeseniško-bohinjskega odreda so prišli tudi borci Gradnikove in Prešernove brigade s svojimi sorodniki in znanci ter bohinjska mladina.

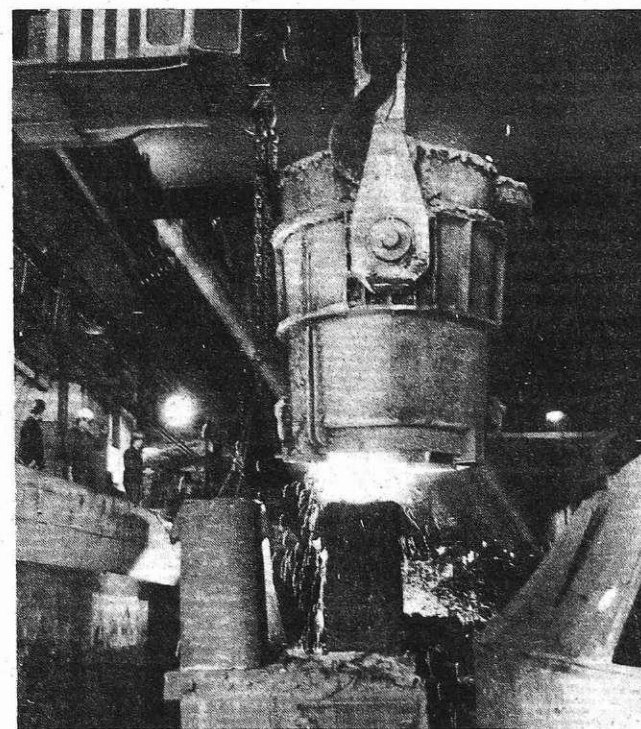
● V galeriji otok na Blejskem otoku so prejšnji teden odprli razstavo likovnih del slikarja in konzervatorja Roberta Fagañela, zamejskega rojaka iz Gorice v Italiji, ki se na Bledu predstavlja prvič. V avli radovljiške graščine je ZKO Radovljica 19. septembra zvečer priredila večer s slovenskimi knjižnimi prevajalci. Dela slovenskih prevajalcev so udeležencem srečanja predstavili člani Linhartovega odra KUD Radovljica.

● V Ukancu pri Bohinjskem jezeru so prizadevni bohinjski turistični in kulturni delavci tudi letos 15. septembra pripravili jubilejni 30. kravji bal. Prireditve so se pričele že dopoldne z nastopom godbe iz Gorij. Popoldan so planšarji prignali svoje trope na prireditveni prostor, kjer so jih v izredno lepem sončnem vremenu pričakali številni obiskovalci. V kulturnem programu so nastopili plesalci folklorne skupine iz Srednje vasi in Bistrice, pevci in drugi člani kulturnih društev. Za ples so skrbeli Veseli planšarji in radovljiški Gorenjci. Kot vedno je bilo obiskovalcem na voljo vse, kar premore prava bohinjska domača kuhinja, da o drugih tekočih dobrotah niti ne govorimo.

● Maloštevilne udeležence otvoritve razstave slikarja Petra Linderja iz avstrijske Koroške, ki so si v hotelu Grajski dvor v Radovljici želeli ogledati njegova dela, je presenetilo, da organizatorji niso poskrbeli za slovenski prevod opisa življenja in dela avtorja, niti za prevod nemške recitacije na otvoritvi. Najbrž bi si težko predstavljali, da bi se kaj podobnega v obratnem smislu, torej brez nemškega prevoda, zgodilo v Avstriji in celo na dvojezičnem južnem Koroškem! Razen tega pa bi morali poskrbeti tudi za prijavo razstave, kot to velja za vse domače prireditve.

● Lep mednarodni uspeh so dosegli veslači Bleda na balkanskem prvenstvu v Grčiji, kjer so 14. septembra Krašovec, Janša, Frčec in Prešeren osvojili zlato medaljo v članskem četvercu brez krmarja. Vsi štirje so tudi v jugoslovanskem osmercu osvojili zlato odličje. Četverec brez krmarja z mladinci Žustom, Paplerjem, Mirjaničem in Mujkičem je bil drugi.

● Moštvo BK Radovljica je v balinarskem derbiju 14. septembra v Kranju premagalo odlično postavlo BK Borec s 13:5. S to zmago so si radovljiški balinarji utrdili položaj na vrhu razpredelnice slovenske lige — sever s točko zaostanka za ljubljanskim BK Bičevje. O prvaku lige bosta tekmeča odločala v neposrednem boju konec septembra.

OBRTNI SEJEM V CELJU

V ponedeljek nam je pri uri slovensčine tovarišica povedala, da bodo šli štirje učenci iz razreda na obrtni sejem v Celje. Nekaj časa je bilo vse tiho, nato pa so se vzdignile roke, med njimi tudi moja. Tovarišica je še povedala, da športni dan, ki bi moral biti ta dan, odpade. Prav zato je bilo v zraku še več rok. Veselili smo se, da nam bo odpadel pouk. Zbudil sem se zgodaj. Hitro sem vstal, saj sem se veselil lepega izleta. Kmalu sem odšel na pot, tako da

sem bil v šoli prvi. Avtobus je imel seveda dvajset minut zamude. S šole je šlo 16 učencev, z nami so šli tudi Blejčani in Radovljčani. Ker sem nekoč tudi jaz prebival na Bledu, sem spoznal nekaj nekdanjih sošolcev in sošolk.

Kljub slabemu vremenu prejšnjega dne se je naredil čudovit dan. Sonce je sijalo, kot da nas pozdravlja in boža s svojimi žarki.

Že osemnajstič so v Celju priredili obrtni sejem, ki se ga udeležujejo

obrniki in delovne organizacije iz vse Jugoslavije. Tu pa tam se najde tudi kak proizvajalec iz tujine.

Obiskovalec sejma si lahko najprej ogleda prostor, kjer nekateri obrtniki prikazujejo svoje delo. To so bili: urar, ključavničar, šivilja, popravljalec televizorjev in računalnikov, mizar, mehanik in drugi.

Na prostem so bili razstavljeni kmetijski stroji in priključki, prikoliče ... Obrtniki so prodajali svoje izdelke od ključev, potiskanih majic, sit, sodov različnih velikosti, oblek, obutve, krzna do sestavljenih obešalnikov in raznovrstnih igrač.

Videl sem veliko novega: rezkalne in brusilne stroje, vrtnalne stroje, gospodinjne aparate, sedežne garniture, pohištvo, glasbene stolpe, kasetofone, najboljše hišne računalnike, plesarske barve, opeko, kritine, črpalke, žage in še in še.

Pripravili so tudi razstavo gob. Pokazali so od najbolj znanih užitnih gob do tistih, ki jih najmanj poznamo.

Na razstavnem prostoru so bile tudi knjige. Mnogo stvari me je spominjalo na sejem v Kranju.

Organizatorji so poskrbeli tudi za zabavo. Vozil si se lahko z avtomobilom, vrtljakom, raketami. Igral si lahko na igralne avtomate. Predstavili so se tudi akrobati na motorjih. Čarovnik je prikazal svoje spretnosti.

Mislil, da so taki sejmi zelo koristni, saj si proizvajalci lahko izmenjajo izkušnje, obiskovalce pa informirajo, kaj vse je mogoče kupiti oziroma naročiti.

Borut Kecelj in Marko Tancar, novinarski krožek OŠ FSF Lesce

GIMNASTIČNA ŠOLA

Starše obveščamo, da začnemo s testno vadbo za sprejem deklic v gimnastično šolo TVD Partizan Jesenice. Gimnastično šolo bodo lahko obiskovale samo deklice, ki bodo v tem letu pričele obiskovati malo šolo, izjemoma tudi mlajše, če dosegajo telesni razvoj deklic male šole, ter deklice 1. razredov osnovne šole.

Vadba v gimnastični šoli bo samo v telovadnici TVD Partizan Jesenice ob

ponedeljkah in sredah od 16.30 do 18. ure.

Začetek gimnastične šole bo v ponedeljek, 30. septembra.

Po dveh ali treh tednih testne vadbe bo izbranih 15 deklic, ki bodo kazale največ naravnih sposobnosti za vadbo športne gimnastike. Te bodo nadaljevale vadbo po zahtevnejšem programu športne gimnastike, ostale pa po lažjem programu množične gimnastike v telovadnici TVD Partizan Jesenice ob

torkih in četrkih od 17. do 18. ure.

Po nekaj letih gimnastična šola ne bo na osnovni šoli Tone Čufar. Zaradi dvozmenskega pouka je gimnastična dvorana zasedena s šolskim poukom do večernih ur. Slabši pogoji za vadbo v telovadnici TVD Partizan pa oméjujejo tudi število deklic pri vadbi. Zato smo primorani omejiti število na 15.

Starši, pripeljite svoje deklice v gimnastično šolo, če opazate, da imajo veselje za skakanje in zviranje, za kar pa v stanovanjih zagotovo nimate primerne prostora. Prav tako prosimo vodstva osnovnih šol na Jesenicah, da o začetku gimnastične šole obvestijo deklice v prvih razredih in jih v **ponedeljek, 30. septembra, napotijo v dom TVD Partizan Jesenice.**

Na svidenje v gimnastični šoli!

RAZSTAVA ILUSTRACIJ MATJAŽA SCHMIDTA

V petek, 27. septembra, bo ob 18. uri v Šivčevi hiši v Radovljici otvoritev razstave ilustracij Matjaža Schmidta. Ob otvoritvi bo Miran Kenda predstavil pesmi Nika Grafenauerja »Nebotičniki, sedite«, ki jo je ilustriral Matjaž Schmidt. Razstava bo v Radovljici do 20. oktobra, nato pa še na Jesenicah, v Kranju in Trzinu.

Ob izredno obsežnem, raznolikem in na realistično predmetnost vezanem ilustratorskem opusu MATJAŽA SCHMIDTA radi pozabimo, da je avtor tisti slikar, ki je leta 1974 napravil slikarsko specialko pri Janezu Berniku in se 1978. predstavil v bežigradski galeriji s slikanimi platni, ki bi jih slogovno najlaže označili za superrealistične. Triletni študij arhitekture pred preloženjem na ALU v Ljubljani je slikarju razvil občutek za prostor in veselje za grafično oblikovanje, hkrati pa ga je prepričal, da ne more ostati zvest le strogi utilitaristični risbi in konvencionalni estetski obliki.

Prvič ga srečamo kot ilustratorja leta 1974 v sobotnih prilozhah Dela z ilustracijami različnih literarnih tekstov in v priložnostnih ilustracijah v Kurirčku. Leta 1977 se pojavi njegovo ime med stalnimi ilustratorji Pionirskega lista in Kurirčka. Leta 1978 se spoznamo z njegovim delom v Cicibanu in Telesku, 1980 v reviji Rodna Gruda, 1981 v Pionirju in 1982 v reviji Otroci in družina. Če so njegovi prispevki v Telesku, Rodni grudi in Pionirju bolj ali manj občasni in naključni, ostaja v ostali mladinski periodiki in v reviji Otroci in družina stalno prisoten. Za Delo pa je med leti 1975 in 1982 prispeval devet slikanic. Prva knjiga z njegovimi ilustracijami je Gošcava in živali Reneja Guillauma iz 1974. leta, od tedaj pa do danes jih je ilustriral nad 50.

V dobrem desetletju intenzivnega ukvarjanja z ilustracijo se je Matjaž Schmidt razvil v ilustratorja, ki ga označuje bogata pripovednost, verno spremljanje besedne predloge, pa naj gre za leposlovne, zgodovinske, poljudnoznanstvene tekste ali znanstveno fantastiko ter z gledna prilagojenost likovne podobe različnim starostnim stopnjam bralcev.

Vzvišanje v različne besedila za otroke in mladino, pedagoške izkušnje s predšolskimi in šolskimi otroki in prirojen pedagoški čut že zgodaj obudijo v slikarju željo po ustvarjanju avtorskih slikanic in stripov, kjer najprej govori sama risba (Lepše in boljše). Kmalu pa se pojavijo stripi, slikanice in knjige, v katerih likovne podobe in besedilo predstavljajo nedeljiv organizem (Samo korenje, Tevebuljke & tevezpazci, Aha & Oho in še kdo, Ko bom predsednik, Nečev prvi leksikon, Nečev drugi leksikon) in vzgajajo in izobražujejo otroke oziroma mladostnike ob igri in s humorjem.

Velik, morda celo pretežen del Schmidtovega ilustratorskega dela je namenjen poljudnoznanstvenim in zgodovinskim tekstom za mladino in otroke.

V poljudnoznanstvenih tekstih iz astronomije Marijana Prosenca in zanimivem pisanju Sama Kuščerja o vesolju in računalništvu v mladinski periodiki se ustvarjalno prepletata točna risba, ki pojasnjuje snov in številne avtorjeve domislice, prirekinjajo in rahljajo znanstveno misel s humorjem in jo približujejo vsakdanu. Vmes najdemo tudi slikarsko predstavljene krajinske prizore. V knjigi Utrinki iz astronomije Marijana Prosenca nas slikar seznani tudi s portreti velikih astronomov v akvarelni tehniki.

Med zgodovinskimi teksti je izjemna slikanica Potujemo v preteklost z besedilom Janeza Kajzerja v Pionirskem listu, ki nudi slikarju obilico priložnosti, da ustvarja čim bolj avtentične podobe naše preteklosti, v arhitekturi, noši, opremi itd. in se pri tem poslužuje historiciistične, navadno secesijske risbe. Zgodbe v pretekliku Eveline Umek prav tako odlikuje zgodovinskemu dogajanju prilagojena historična risba in široki panoramski pogledi.

Z Vitanom Malom je Matjaž Schmidt ustvaril poleg dveh knjig s kvalitetnimi ilustracijami (Vanda, Tretje oko) vrsto zabavnih, napetih in poučnih časopisnih slikanic z nevsiljivo vzgojno noto. Po obsegu in zahtevnosti je brez dvoma njuno največje tovrstno delo slikanica Tod žive Slovenci, ki je od obeh avtorjev zahtevala veliko študija in inventivnih zamisli, kako obsežno zgodovinsko snov dostojno in privlačno predstaviti v slikanici. Od likovnika je to ponovno zahtevalo tudi poznavanje kulturne zgodovine, kar slikanica vseskozi dokazuje.

V ilustracijah literarnih del se Matjaž Schmidt spoštljivo pogloblja v vsebino in prav tako išče vsakokrat novo, za tisto zgodbo najprimernejšo likovno rešitev (npr. Uporno mesto, Drobne zgodbe, Štirje srčni

možje, Slava Klavora, Špelce). Avtor si ne pomišlja uporabljati svoje likovno znanje tudi kot orodje za otrokovo oziroma mladostnikovo prijetnejše in bolj poglobljeno branje in vnaša v starejše literarne tekste historično obarvano risbo.

Schmidtovo ilustratorsko delo za predšolske otroke najdemo v Cicibanu predvsem na straneh za najmlajše, kjer se srečujemo z inventivnimi prepogljivkami, ki otroka silijo v opazovanje in eksperimentiranje in deloma v reviji Otroci in družina, kjer se ilustrator v slikanici Ko mama pričakuje dojenčka, z besedilom Jane Milčinski, s kratko črtkano risbo, ki učinkuje kot kseroks, posrečno zavaruje pred preveč čustvenim likovnim izrazom. V knjigah vse do leta 1982 slikarja le bolj poredko zasledimo (Kraguljčki, Cvetka-sedem-cvetka). Leta 1982 in 1984 nastane med drugim nekaj avtorskih slikanic (Nečev prvi leksikon, Nečev drugi leksikon, Ko bom predsednik) in didaktična igrara Čarobne karte, ki združujejo umetniško fantazijo z njegovo značilno, poenostavljeno in h karikaturi nagnjeno risbo in živahnim koloritom, odlikuje pa jih tudi pedagoška in psihološka dognanost v zasnovi in izvedbi. Prav ta dela predstavljajo uresničitev slikarjevih ustvarjalnih teženj za otroke. Med tem, ko sta Nečeva leksikona »izobraževalni« knjigi in imajo tudi Čarobne karte vzgojni smoter, je miniaturna Ko bom predsednik igriva domišljajska zgodba.

Ne le v avtorskih delih, temveč tudi, kadar je slikar vezan na besedila drugih piscov, oblikuje besedilo in likovno podobo v nedeljivo celoto. Še posebej v pesmih vključuje verze v sliko tako, da majhen otrok nevede »bere« oboje.

Leta 1983 nastanejo med drugim ilustracije za poetično Kovačičevo Zgodbo o levih in levčku, ki razkriva Schmidtove slikarske težnje in so v njegovem ilustratorskem opusu izjema.

Ilustracije v slikanici Jure in rumena rutka s šibkejšim, poučnim in vzgojnim besedilom Zmaga Glogovec kažejo v risbi in še bolj v barvi kar preveč poenostavljeno likovno rešitev, pogrešimo pa v njej tudi za slikarja tako značilen humor.

Če so najštevilnejše Schmidtove ilustracije vezane na poljudnoznanstvene in zgodovinske tekste za mladino in če po obsegu in inventivnosti na drugo mesto lahko postavimo njegove ilustracije za najmlajše, ne gre pozabiti njegovega ilustratorskega dela, namenjenega odraslim. Za ilustracije v sobotnih prilozhah Dela je največkrat značilna elegantna tanka poteza, ki suvereno ustvarja podobe in je hkrati nosilka razpoloženja; v ostro, karikirano in groteskno risbo avtor še posebej prepričljivo ujame duha Bulatovičeve zgodbe Peti prst v Teleksu.

V knjižnih izdajah za odrasle se Matjaž Schmidt pojavlja kot ilustrator v Slodnjakovem Neiztrohnjenem srcu, deloma pa bi sem lahko šteli tudi knjigo Podaj mi roko, pesem, z Grafenauerjevim izborom pesmi Otona Županciča. Ilustracije v knjigi Neiztrohnjeno srce so doživete in

kvalitetne »slike« s tušem, v katerih slikar najde priliko za realizacijo portretne in historične risbe z romantičnim nadahdom. Personifikacija boga zemlje je monumentalna in suggestivna podoba moža. V Župancičevih pesmih pa je mestoma čutiti nekoliko trdo, preveč na pesnikov motiv vezano ilustracijo (npr. Vlak), medtem ko so nekatere druge sproščene in igrive (npr. Prva pomlad, Velikonočna epistola sinu).

Pri iskanju najprimernejšega načina za »prevajanje« in dopolnjevanje pisane besede v likovno podobo uporablja zdaj mehko, zdaj ostro risbo, zdaj debele, zdaj tanke črte in vanje lovi razpoloženje oziroma duha besed in z njimi posreduje svoje lastno doživetje literarne predloge. Tudi ko uporablja barvo, ostaja risba povečini prevladujoča, čeprav lahko presenetiti bralca tudi s »slikami« s tušem.

Z risbo Matjaž Schmidt prepričljivo govori realistični likovni jezik z vsemi otenki od lirčne, dramatične in tragične pripovedi ali pa se izraža humoristično, satirično oziroma groteskno. Za niansiranje likovne govorice pozna več tehnik: oglje, svinčnik, pero, rapidograf, barvne svinčnike, čopič in akvarelne barve; vsako orodje služi svojemu namenu. In vendar slikarjevega rokopa ni težko razbrati, čeprav se kdaj pa kdaj nehoti približa »Bizovičarju ali Mančku, spet drugi Meliti Vovkovi in še komu, ali uporabi povsem poenostavljeno otroško risbo. Številne realistične nadrobnosti, ki jih vnaša v podobe in presenetljiva množica duhovitih domislic, ki nadgrajujejo besedila, so ob značilni risbi skoraj vedno razpoznavni znak za njegov rokopol. Po drugi strani pa srečujemo sorodnosti z njegovo risbo pri nekaterih mlajših ilustratorjih.

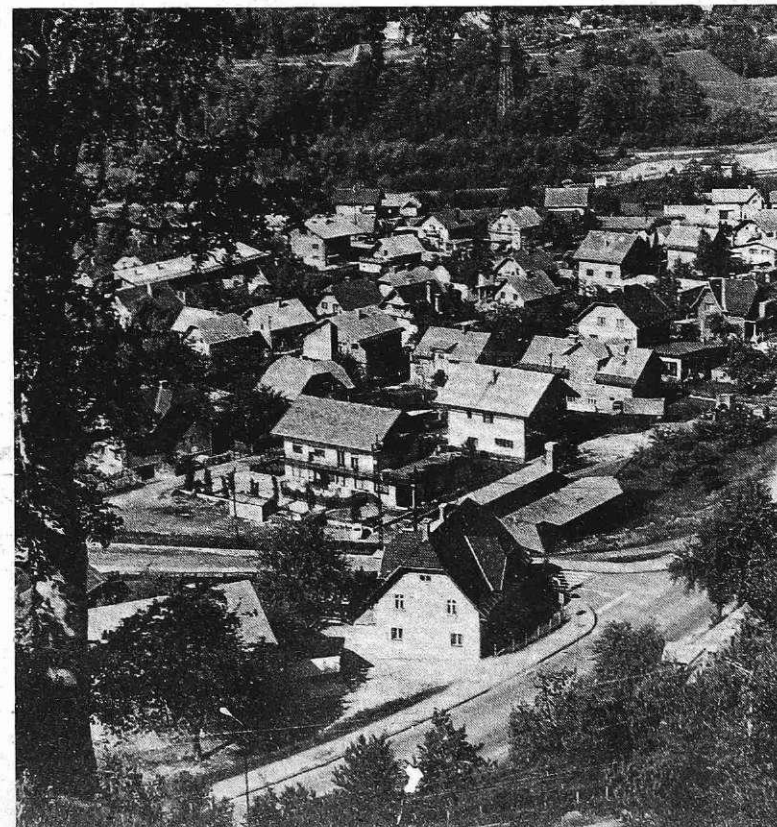
Medtem, ko uporablja barvo predvsem kot dopolnilo k risbi, pa se že v stripu Samo korenje pojavijo v upodobitvah vesoljskih bitij teloidov elementi »čistega« slikarstva, ki se po drobcih javljajo tudi v Nečevem leksikonu in v Čarobnih kartah, dokler v Zgodbi o levih in levčku ne spregovorijo predvsem z barvo.

Med slovenskimi ilustratorji je ime Matjaža Schmidta trdno vpeto v vrsto najbolj ustvarjalnih in kljub včasih hotenemu eklekticismu najbolj samosvojih ilustratorjev. Z vrsto avtorskih stripov, slikanic, didaktičnih igrar, lutk, knjižnih oprem, plakatov itd. dokazuje, da mu nobeno likovno delo ni manj vredno. V avtorskih delih za otroke pa se predstavlja ne le kot mojstrski ilustrator, temveč tudi kot vzgojitelj v najboljšem pomenu besede.

Ali je slikanica umetniško ali umetnooblikovalno delo? Je njeno proučevanje naloga umetnostne ali kulturne zgodovine? Najbrž spada v raziskovalno področje obeh strok in še marsikatero druge. Matjaž Schmidt je za ustvarjeni ilustratorski opus dosegel več priznanj, še več pa bi jih, če bi bila slovenska ilustracija obravnavana kar najbolj vsestransko.

(Slikarjevi teloidi iz stripa Samo korenje in AHA oziroma OHO iz istoimenskega stripa dajo slutiti njegovo čedalje bolj rastočo potrebo po svobodnem, od literarne predloge neodvisnem likovnem izražanju.

Maruša Avguštin

REPERTOAR ZA SEZONO 1985/86:

Bertolt BRECHT: MALOMEŠČANSKA SVATBA (komedija)

Brechtova MALOMEŠČANSKA SVATBA sodi med najbolj humorne in komedijske Brechtove igre. Nastala je v Brechtovem predemigracijskem obdobju in s svojo zgodbo razgalja moralni svet nemškega malomeščanstva, ki postane kasneje oporišče nemškega nacionalizma. Naša uprizoritev bo prva odrska postavitev tega znamenitega Brechtovega dela na Slovenskem.

Janez POVŠE: CELJSKE JEČE (igra v dveh delih)

Povšetove CELJSKE JEČE so nov dramski poskus na temo, ki že od Jurčiča naprej vznemirja in zaposluje slovenske dramske avtorje (Otona Županciča, Antona Novačana, Bratka Krefta, Frančka Rudolfa in druge). Janez Povše v svojem delu razkriva pravno-sodno ozadje umora Veronike Deseniške — toda s kritičnim odnosom do našega modernega časa, v katerem so oblastništvo, nasilje in strah postali bistvo politike. V našem gledališču bo Povšetova igra doživela KRSTNO UPRIZORITEV.

Robert THOMAS: OSEM ŽENSK (kriminalka)

Zanimiva in napeta kriminalka s presenetljivim koncem, ki ga seveda ne smemo povedati. Povemo lahko le, da se zgodba dogaja v družinski vili, v kateri živi osem žensk. Ob umoru, ki se zgodi v tej vili, pa se začno razpletati in razkrivati značaji vseh teh žensk in njihovo skrito, drugo življenje, drugi jaz. Delu ne manjka humorja in seveda prave psihološke napetosti.

Te tri predstave bomo naštudirali z igralsko družino GLEDALIŠČA »TONE ČUFAR«. V redni abonma pa bomo vključili še TRI gostujoče predstave amaterskih ali profesionalnih gledališč. Za redne abonente GTC bo v tej sezoni ŠEST GLEDALIŠKIH PREDSTAV.

ABONMAJSKI POGOJI:

Ob koncu sezone 1984/85 smo med gledalci našega gledališča izvedli anketo. Večina anketiranih je izrazila željo, da bi bile gledališke predstave predvsem ob sobotah in nedeljah ter ob petkih. Nekateri pa si želijo tudi zgodnejši začetek predstav.

Zato smo se letos odločili za naslednje ABONMAJE:

ABONMA PREMIERSKI — ob sobotah ob 19.30,

ABONMA I, II, III — ob petkih ob 19.30,

ABONMA IV — ob petkih ob 17.30.

Posebno opozarjamo na ABONMA IV, ki je namenjen upokojenecem in tistim gledalcem, ki jim je večerna ura obiska gledališke predstave prepozna.

DIJAKI, ŠTUDENTI in UPOKOJENCI imajo ob vpisu popust.

ABONMAJE LAHKO PLAČATE V TREH OBROKIH: prvega ob vpisu abonmaja, drugega do 31. decembra 1985, tretjega do 1. marca 1986.

VPISOVANJE ABONMAJEV:

Vsak dan, razen sobote, od 9. do 30. septembra in od 1. do 5. oktobra v pisarni gledališča od 10. do 12. ure. Ob ŠREDAH in ČETRTHKIH pa še popoldne od 16. do 17. ure. Vse informacije lahko dobite osebno ali po telefonu števil. 81-260.

VABLJENI!

TUDI NA MLADINO NISMO POZABILI. Za odrasčajočo mladino pripravljamo predstavo, ki nosi naslov MI, VRABČKI. Predstavo pod vodstvom igralk ALJE TKAČEVE pripravljajo mladi z Jesenic in bližnje okolice. Sami pišejo tekst, sami ga bodo igrali, sami si bodo domislili scensko-kostumsko in režijsko zasnovno predstave.

ZA NAJMLAJŠE pripravljamo lutkovno igrico TRIJE SNEŽAKI. Prav tako bomo tudi v letošnji sezoni nadaljevali z NAŠO — VAŠO MATINEJO.

Iz lanske sezone pa bomo še ponavljali: F. Dürrenmatt — FIZIK, F. Prešeren — KRST PRI SAVICI in A. Smole — VARH ter obe monodrami, B. B. Baranovičeve — GERMAINE IN PES in B. Hofmana — MOŽ BREZ OBRAZA.

GLEDALIŠČE »TONE ČUFAR«
JESENICE

VAŠA — NAŠA MATINEJA TUDI V SEZONI 1985 — 1986

V organizaciji Gledališča Tone Čufar Jesenice bodo v jesenskih mesecih na naših odrih spet prireditve za otroke, ki jih že iz prejšnje sezone poznamo pod naslovom VAŠA — NAŠA MATINEJA.

Izkušnje pretekle sezone so pokazale, da je bilo otroških prireditev v jesenjski občini odločno premalo. Prav zaradi tega so se v Gledališču Tone Čufar odločili, da s to vrsto dejavnosti ne samo nadaljujejo, ampak da jo dopolnijo, tako v smislu programa kot v številu prireditev v različnih krajih občine.

Letošnje prireditve bodo, poleg mesta Jesenice, zajemale tudi Breznico, Kranjsko goro, Mojstrano in seveda, če se bodo pokazale potrebe, tudi Hrušico. Na Jesenicah in v Breznici bodo prireditve vsakih štirinajst dni, tako kot lansko leto, v Kranjski gori in Mojstrani pa enkrat mesečno.

Otroci jeseniške občine si bodo tako lahko ogledali gledališko predstavo Erika Vasa Plesoči osliček in izvedbi Prešernovega gledališča iz Kranja, lutkovno predstavo Cesarjeva nova oblčila lutkarja Cveta Severja iz Kranja, igrice Kako bi osel kmalu postal cesar v izvedbi igralske skupine Oder treh herojev iz Pirniča. V novembru bo otroke obiskal čarovnik Miran Čanak in v decembru si bodo lahko ogledali lutkovne predstave OŠ Žirovnica Volk in sedem kozličkov, osnovne šole Ribno Rdeča kapica ter Trije snežaki v izvedbi igralcev gledališča Tone Čufar Jesenice.

Otrokom se bodo predstavili tudi člani dramskega tečaja, ki ga organizira Gledališče Tone Čufar in vodi Alja Tkačeva s predstavo MI VRABČKI. V programu po novem letu pa je obisk pantomimika Andresa Valdesa, folklorne skupine OŠ Žirovnica in še nekaterih.

Novost letošnje matineje bo tudi pet minut za cicibanovo pesmico. Enkrat mesečno se bodo cicibani skušali naučiti pesmico, ki bo objavljena v Cicibanu. Tudi otroške risbe bodo spet razstavljene v gledališki avli.

V Gledališču so prepričani, da bo otrokom letošnji program všeč in da bodo otroci zadovoljni.

MORAM MISLITI . . .

Bolj ko gledam ljudi, bolj se mi zdi, da mi ugajajo psi.

Ko stojiš, hočeš sedeti.

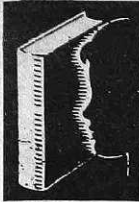
Ko sediš, ležati.

Ko ležiš, umreti ali pa vsaj zaspati.

Rad bi živel še tisoč let, a ne na tem svetu.

Vse stvari na svetu so užitne? Ene enkrat, druge večkrat.

Nihče ni neumen, le prepameten je kdaj pa kdaj kdo.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Herman Wouk: **Vojna in spomin**. Založba Obzorja 1985.

Pričujoča trilogija je skupaj s svojim prologom (**Vihre vojne**, dve zvezki) nekakšna ponovitev Tolstojevih epopej o vojnah med Napoleonom in Rusijo. Tu gre seveda za ameriški poseg v drugo svetovno vojno.

Woukova naloga je bila težja, kot si lahko predstavljamo. Ne le, da se je moral kosati s Tolstojevim genijem, obdobje zbuja že to, da se mu je posrečilo obvladati zgodovinsko snov: prvič na stopnji spoznanja in doumevanja, drugič na stopnji leposlovnega podajanja. Vsekakor je o dogodkih spred nekaj desetletjih danes mogoče zvedeti neizmerno več kot v Tolstojevem času.

Cisto na koncu **Vojne in spomina** je kratek dodatek z naslovom **Zgodovinski zapiski**. Tu šele zvemo, da je večina teh romaneskno razgibanih, včasih prav neverjetnih dogodkov resničnih. Verjetno bo skoraj vsak bralec ugotovil, da je zvedel precej novega o zgodovini, ki mu je bila vendar že prej precej znana. Se bolj bo osupel, ko bo zvedel, da se je v resnici dogajalo nekaj, za kar je bil med branjem prepričan, da je plod avtorjeve domišljije. Tudi meni se je zgodilo nekaj podobnega, ko sem bral v zadnji knjigi o »rajskem getu« v češkem Terezinu, v mestu, ki so ga uredili iz propagandnih razlogov, da bi »postavili na laž« govornice o množičnem uničevanju židovskega življa. Posneli so celo film o sladkem življenju Židov, ki so bili internirani v tem getu.

Kako spraviti v zgodbo enega samega romana glavne dogodke svetovne vojne? Kako spraviti to velikansko, marsikdaj in marsikje tudi kaotično dogajanje na človeško mero, ga povezati z osebnim življenjem nekaj ducatov literarnih oseb?

Wouku se je posrečila sinteza s tem, da je postavil v osredje kapitana (kasneje admirala) Victorja Henryja. Henryjeva sinova sta — enako kot on — udeleženci velikih pomorskih bitk na Pacifiku. Na glede na to, da je imel pred sabo neskončno obsežnejšo literaturo (in snov) kot Tolstoj, je šel Wouk v večjo zgoščenost. Rodbina Henryjev namreč v njegovem romanu pomeni isto, kar v **Vojni in miru** rodbini Rostovov in Bolkonskih: po eni strani vojaško aristokracijo in po drugi povezavo z dogajanjem na vrhu, po drugi pa spet poprečne udeležence bitk in priče dogajanj.

Victor Henry je o eni strani ugleden komandant, po drugi pa razgledan tehnik in človek z diplomatskimi zmoglostmi, zato ga Roosevelt v dveh kritičnih trenutkih pošlje kot svojega osebnega odposlanca v Moskvo; eden izmed Henryjevih sinov pade v pomorski bitki pri Midwayu; Henryjeva hčerka — sicer predstavnica mehužnega življenja v zaledju, priležnica zapečarskega filmarja — se konec koncev poroči z inženirjem, ki je zaposlen pri skriven izdelavi atomske bombe (ki so jo kasneje vrgli na Hirošimo); drugi Henryjev sin — sicer častnik na podmornici — je poročen z Židinjco, ki je ob začetku vojne običala v Evropi in je prepuščena na milost in nemilost izvrševalcem protizidovskega programa. (Natalie se s svojim stricem, sicer slavnim pisateljem, ob koncu vojne celo znajde v Oswiecimzu.) Henryjeva žena — tipična Američanka iz visokih krogov, pravzaprav predstavlja v romanu vse tisto, kar je v **Vojni in miru** prisojeno Kuraginom (rodbini, v katero se je prvič tako nesrečno priženil Pierre Bezuhov); končno je tu njegova ljubica Pamela, ta kot angleška novinarka obrede skoraj vsa bojišča, na katerih je krvavel umirajoči britanski imperij. — Vidimo torej, da so pokrita vsa pomembna področja minule svetovne vojne — razen tistega, ki je za nas najbolj pomembno. Balkan je komajda kaj omenjen, naša NOB sploh ne. Sicer pa se naša predstava o svetovni vojni kot o predvsem evropski zadevi malce zamaje, ko se soočimo z ameriški pogledi, usmerjenimi preko dveh oceanov, Atlantskega in Pacifiškega. Tudi o planetarni strategiji je moč pragmatično premišljevati. Primer takega razsojanja: zaradi zmage nad japonskim ladjevjem pri Midwayu (za to bitko komajda vemo) je Roosevelt lahko ostal zvest svoji prvotni strateški zamisli, po kateri je treba najprej obračunati z Nemčijo, nato šele z Japonsko. Če te zmage ne bi bilo, bi se moral zaradi pritiska domače javnosti nemara osredotočiti na tihomorska dogajanja in pustiti Evropo začasno ob strani: in tako bi se kolo svetovne zgodovine drugače suhalo.

Vsi ti namigi na zgodovinske vidike so kajpak namenjeni vsem tistim bralecem, ki cenijo pri zgodovinskih romanih prav to, resno plat, torej ozadje, ki je v tem romanu prikazano enako plastično kot zasebnost glavnih junakov.

Wouk ima za sabo že nekaj velikih romanov, ki pa niso obravnavali monumentalne snovi. V enem izmed teh je glavni junak pisatelj — in ta nam mimogrede pove, kako je treba pisati: tudi tako resen pisatelj kot Dostojevski — nam pravi — ima v vsakem romanu kakšno majhno dekletce, ki leži zvezano na železniških tirih, medtem ko se približuje drveči vlak — bralec pa trepeče v strahu in upanju.

Takih »dekletc na progi« je v pričujočem veleromanu dolga vrsta. Nekatere izmed kritičnih situacij se na tipičen način podaljšujejo, obnavljajo. Ko se bo med ljudmi pri naš zvedel, kakšen roman je to, mu bralec zlepa ne bo zmanjkalo. Najbolj jih bo seveda pritegovala skrivna ljubezen glavnega junaka, razen tega pa seveda skrb za usodo njegove nerasode judovske snahu. Pisatelj je ta dva motiva ohranil »vroča« skozi vseh pet knjig — od začetka **Vihar vojne** pa do sklepnih poglavij **Vojne in spomina**.

ODLOMEK IZ KNJIGE

Rumeni plameni osvetljujejo noč — nebo na popolnoma drugem koncu sveta.

Berel Jastrow se kakor vkopan ustavi do gležnjev v snegu pred svinjko smrdečimi latrinskimi lopami in se zastrmi v visoki žar. To je preizkus: bil je na programu, pa odložen, spet dan na dnevni red in spet preložen. Ves teden so esesovske velike živine štorljale po mlakah na kakor led mrzli surovi betonski stavbi in lezle navzdol v velikanske podzemeljske prostore in spet navzgor v še nepreizkušene peči, njihove nestrne robate pripombe pa so odmevale med čmokanjem in štorljanjem škornjev.

Prišel je tudi sam komandant s spremstvom in premrlih obrazov gledal, kako civilni tehniki na vso moč garajo noč in dan v štirindvajseturnem delovnem dnevu zraven jetnikov, živih okostnjakov z obritimi glavami in v progastih pižmah. Od sile čudno je bilo gledati te lepo rejene zdrave zunanje v Auschwitzu, s košatimi grivami, v skoraj pozabljiveh gosposkih oblekah, sestoječih iz površnikov, hlač, suknjičev in kravat, ali pa v delavskih pajčicah, vedro poslovnih Poljake ali Čeha, ki so se v strokovnem žargonu pogovarjali z nemškimi nadzorniki o retortah, generatorskih plinih, šamotni opeki, tlorisih in narisih in tako naprej; to so bili normalni ljudje in so opravljali normalno delo in tudi delali normalno.

Normalno, samo niso normalno gledali na jetnike. Človek bi dejal, kakor da progasti gradelj daje človeku nevidnost kakor pravičljiva čarovna čepica. Videti je bilo, kakor da jih tehniki sploh ne vidijo. Seveda jim ni dovoljeno, da bi se pogovarjali z jetniki, in strah jih je esesovskih nadzornikov. Pa vendar, da ne bi vsaj pokazali, samo s kratkim pomežikom, da vidijo tovariška človeška bitja? Pa gledajo skozi oči, kakor da so zrak? Pa hodijo okoli njih, kakor da so stebri ali kupi opeke? Čudna reč.

Visoki rdeče-rumeni žar ob vrhu dimnika sukleja in skoraj zamre, ko se oblaki črnega dima primešajo v ogenj; potem spet jasno zagori. Ne more biti nobenega dvoma, kaj pomeni ta pogled. Visoki pravokotni dimnik kipi naravnost v sjasati sij, ki prihaja od pripravljenih jam tam onkraj. Uspešen preizkus; in zakaj ne? Najboljši nemški delavci so sodeležni pri tej napravi, najimeno: neje priprave in naprave — generatorji, peči, mehovi, električni vtili, velikanski ventilatorji, novi vozički, ki vozijo po tirih naravnost v žrela peči — vse prvovrstno. Berel je sam sodeloval pri betoniranju, ko so postavljali nove tovarniške naprave. Berel pozna kakovost, če jo vidi. Nemške vojne prikrajšanosti niso prizadele teh naprav. Najboljša prva kakovost! Spodaj, na najnižji ravni, so te podolgovate, luknjaste komore razmeroma robato delo, če ne šteje mo zatesnjenih vrat; težka vrata so izdelana v resnici mojstrsko, z debelimi podboji in z dvojno zatesnitvijo z gumijem.

Eden od kaznjenskih zaupnikov zavihti gorjačo, zamahne mimo Jastrowa proti latrini in ga mimogrede grdo pogleda. Jastrow ima pripet svoj trak na rokavi; ta stopnja ima svoje prednosti, sme oditi na stran, ko se že stemni. Ampak ne glede na

V Vojni in spominu sicer zaman iščemo junaka po vzorcu Pierra Bezuhova, smešnosnega človeka, ki naj bi posebej avtorjeve poglede na svet in njegov lastni osebni razvoj, vsebuje pa nekaj, kar po svoje ustreza tistemu delu **Vojne in miru**, v katerem Tolstoj podaja svojo filozofijo vojne. To je **Obletenje sveta**, tekst, ki naj bi ga napisal eden izmed Hitlerjevih generalov in ki naj bi podajal nemško stališče.

V uvodu je Wouk zapisal, kaj je hotel pokazati: »da je vojna stara miselnost navada, ... ki mora preminiti, kakor je minilo darovanje in suženjstvo ljudi«. Pravzaprav se mi zdi, da ta zamisel v romanu ni uresničena. Protagonisti zgodbe so bodisi zavzeti za svojo — našo — protinacistično stvar, bodisi malce cinični v svojem odnosu do neodvnljivih (čeprav strašnih) dogodkov. Teza, ki je postavljena v uvodu, in roman sam sta mimobežnica. Bralec bo vsekakor razsojal čustveno na ravni literarnih oseb: te pa so slejkoprej »žive«, ujele v silnice zgodovine in v svoj lastni predstavi krog. Sicer pa je tudi moralistični Tolstoj v svojem največjem delu posvetil precej svojega pisateljskega erosa prav Rostovom, ki so utelešenje poprečnosti, nosilci površnega javnega mnenja. M. H.

trak na rokavi, takle zaupnik te lahko mahne po zadnji plati, če se mu zahoče, ali pa te iz istega razloga udrihne po glavi in te pusti na snegu, da izkrvaviš, pa zaradi tega ne bo imel nobenih sitnosti. Jastrow pohiti nazaj v barako in pogleda v sobo kapa bloka: snažna, udobna luknja z nemškimi turističnimi lepaki s Potenja, iz berlinske Opere in oktoberfesta po golih stenah.

Kapo bloka, velik, suh, mozoljast volksdeutscherski vlomilec iz Prage, kadri pipo v starem pletenem naslanjaču, blatne škornje pa drži na pručki. Zadnje čase je v taborišču tobaka veliko; pa tudi mila, hrane, švicarskih frankov, dolarjev, zdravil, nakita, zlata, obleke; vseh vrst dragih stvari, ki pa jih moreš dobiti le z velikim tveganjem in po visokih cenah. Esesovci in njihovi zaupniki seveda posnamejo smetano, kupčujo pa tudi kaznjenci; eni zato, da boljše jedo, drugi, da si nagrabijo dobička, nekaj drznih, da bi podprli odporniško gibanje ali pa pobegnili. Ves val premoženja se je pripodil z židovskimi transporti z zahoda, ki so se iz meseca v mesec množili po številu in obsegu. Ob poletni epidemiji tifusa je vsa taboriška disciplina popustila. Potoček tihotapskega blaga iz »Kanade«, barake za razdeljevanje paketov, se je razrasel v reko korupcije. Črna borza v Auschwitzu je sicer smrtno nevarno podjetje, vendar je ni več mogoče ustaviti.

Načelnik bloka izpihne prijetno dehteč oblak sivga dima in pomigne s pipo Jastrowu, naj stopi naprej, in ta res odide po dolgi, mrzli, prenapolnjeni baraki naprej in pri tem mu v lesenih oklah spodrsava po lepljivem blatu na tleh. Tale zaupnik niti ni tako nevzdržen, pomisli, tale stari tip z zelenim trikotnikom iz Dachaua in Sachsenhausna, saj je kakor kurba pripravljen napraviti vse za denar ali potrato, samo če mu ni treba pri tem tvegati lastnega vratu ali službe. Ob apelu zaigra za esesovce surovino in klesti z gorjačo po kaznjencih, v bloku je pa kratko in malo lenuh in pridanič. Tu pa tam kdaj ima svoj mišmaš za zaprtimi vrati s tem ali onim od peilplov, izprijenih fantov kaznjencev, ki se vlačijo skozi bloke. Jetniki se ob tem niti krivo ne mužajo več. Stara pesem.

Precej taboriščnikov že smrči po pogradih, kjer ležijo po trije in štirje na enem ležišču kakor sardine. Jastrow se prerine mimo moških, ki čepijo ob podolgovati osrednji opečnati cevi, ki prostora sicer nič ne greje, pa vendar obenem z vso telesno toploto zapornikov malo blaži nočni mraz, ki je pod ničlo. Vse barake v Birkenauu — sam je sodeloval pri postavljanju več kot stotih — so napravljene po istem nemškem vojaškem načrtu: zavetje na planem, Pferdestall, za konje. Takale prepišana lopa iz lesa in pokatranjene lepenke, postavljena na golih močvirnih tleh, je bila namenjena za zavetje dvainpetdesetim živalim. Ampak človek potrebuje manj prostora kakor konj. S po tremi pogradi drug nad drugim v eni staji znese sto šestinpetdeset prostorov. Če vzamemo po tri zapornike na en pograd in odštejemo prostor za zaupnikov kotiček, za pisarno bloka in prostor za preskrbo z živim, prostor za pomivanje in umivanje, dobimo okoli štiristo ljudi za en pferdestall.

REKVIEM ZA PLANTANA

Septembra je minilo pet let, odkar smo se poslovili od pesnika Jožeta Koširja-Plantana. Mir njegovi duši!

Vsi, ki smo ga poznali, vemo, kako je gorel za svojo poezijo, kako se je gnil, da bi izdal svoje pesniške zbirke. Uspelo mu je v samozaložbi izdati tri pesniške zbirke. Uspelo mu je v samozaložbi izdati svoje pesniške zbirke: PLESALCA, TRPLJENJE NORCEV, RUBIKON; poleg poetičnih proznih besedil v raznih publikacijah, največ v LISTIH; kulturno-umetniški prilogi »Železarja«.

To je bilo veliko odrekanje, ki ga je veljalo precej zdravja in tako je prezgodaj izgorel, v cvetu mladosti, pri svojih trinidesetih letih ... Plantan je bil žrtev na oltarju »upajočega dobrega«, ki pa se je v njegovih zadnjih letih življenja sprevrglo v eno samo trpljenje — Trpljenje norcev.

Jože Košir-Plantan je bil s svojo pesmijo glasnik delavca, kmeta, preprostega, poštenega človeka, ki pa v vsakem trenutku globoko občuti vse krivice tega sveta, ne samo od včeraj in danes, temveč tudi za jutri. Bil je eden redkih od skrajnosti občutljivih ljudi.

Plantanovemu spominu se bomo poklonili 30. septembra ob 20. uri v hotelu Pošta.

Tomaž Iskra

Živim in pišem PRAH IN PEPEL EDO TORKAR

Ondan sva se s prijateljico vračala z obiska pri znancih. Pihal je veter in pripravljalo se je k sneženju. Spustila sva psa z vrvice, naj se nateka in opravi potrebo, saj bo potem hočeš nočeš moral ves večer in vso noč prežediti v hladni veži najinega podnajemniškega stanovanja. Pes pa seveda po svoji stari pasji navadi smrček k tlom in naravnost k zaboji za smeti na vogalu Murove in ceste v Rute. Okolica tega zaboja je namreč njegov pasji raj, pogrnjena miza, na kateri zmeraj najde plesnivo kost ali skorjo kruha. »Za božjo voljo, vrzi mu nekaj, da si bo za vse večne čase premislil brskati po teh smeteh!« je prijateljica izgubila živce, potem ko ga ji ni uspelo ne zlepa ne zgrda prepričati, da bi se vrnil na cesto in hodil poleg naju. Še preden sem se utegnil skloniti in poiskati dovolj majhen kamen, je najin ljubljencek zaslutil nevarnost in ubogljivo pricapljal nazaj, obližujoč si gobec po slastni požrtiji.

Tedaj je moja pozornost pritegnil star, a še popolnoma uporaben pleten kovček, ki je kraljeval vrh smeti v zaboji. »Vzemiva ga ven in ga nesiva domov!« je vzklilni prijateljica, ko sem jo opozoril na najdbo. »Tako rada imam stare pletene kovčke!« Kovček sem položil na tla in ga odprl. V njem je bilo čuda stvari: ogledalca, glavnik, mrežice za lase, sončna in navadna očala, zakmašna torbica, molek in brevir,

vrečka s starimi fotografijami, razglednicami in pismi, stenski prtički z izvezenimi napisi, klobci volne in sukanca. Vrečko v papirji in nekaj drugih drobnarij sem vrgel nazaj v smeti, kar pa je bilo uporabnega, sem pustil v kovčku. Izpod smeti sem privlekel še en kovček, prav tak kot prvi, le da je bil napolnjen s čevlji in obleko in tudi tega sem spraznil v zaboj. Vsak s svojim kovčkom sva odkorakala domov, pes pa je ponosno stopal pred nama, ker se mu je imenitno zdelo, da je tudi on sodeloval pri dragoceni najdbi.

Doma sva kovčka porabila in ju dala sušiti na balkon. Še isti večer sem zvedel od sosedov, da je v bližnjem bloku umrla neka stara ženska brez svojcev. Ker se je novi stranki mudilo izprazniti stanovanje, so ji pohištvo razsekali in pokurili, drugo kramo pa zmetali v smeti. Tedaj sem si zaželel, da bi kaj zvedel o skrivnostni starki in njenem življenju. Za hip me je obšlo, da bi se vrnil po vrečko s pismi in fotografijami, ki sem jo bil tako nepremišljeno odvrzel. Že sem si nataknil čevlje in zamotal šal okoli vratu (medtem je namreč že začelo snežiti) — pa sem si premislil, še preden sem prišel do vrat. »Če je umrla, naj umrejo z njo tudi njene skrivnosti,« sem si rekel. »Nobene pravice nimam brskati po njih. Naj se spremenijo v prah in pepel, tako kot se je spremenila ona.«

Edo Torkar

NA OGLED DELA S SLIKARSKE KOLONIJE SLOVENSKE ŽELEZARNE

S krajšim koncertom vokalnega okteta DPD Svoboda France Prešeren Zirovnica - Breznica bodo jutri, 27. septembra, ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK odprli razstavo slik, nastalih v letošnji že četrti slikarski koloniji SOZD Slovenske železarne. Dela bodo na ogled do vključno 9. oktobra vsak dan, razen nedelj, praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Letošnja slikarska kolonija, ki jih za slikarje, delavce delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, organizira komisija za kulturo pri koordinacijskem odboru zveze sindikatov SOZD Slovenske železarne, je potekala od 27. maja do 1. junija v Planini pod Golico in deloma v dolini Vrat pod Triglavom. Izvedba letošnje kolonije je bila zaupana komisiji za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne Jesenice. Mentor v koloniji je bil akademski slikar Jaka Torkar, vodja kolonije pa Joža Varl.

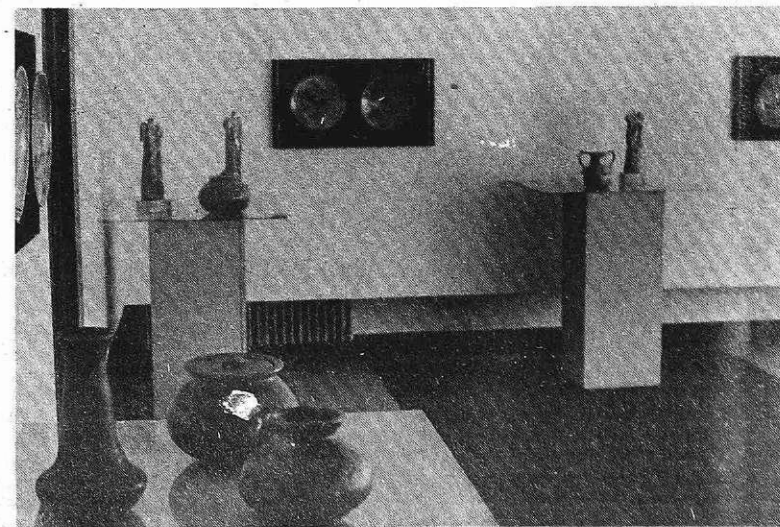
V slikarski koloniji so sodelovali: Srečko Fröhau in Andro Džura iz Železarne Ravne, Dušan Amanovič in Vlado Renčelj iz Železarne Štore, Peter Eržun iz TOVILA Ljubljana, Vinko Bogataj iz Verige Lesce, Anton Drap, Janko Korošec, Pavel Lužnik, Rudi Raichman in Marija Židane iz Železarne Jesenice. Poleg njih so v koloniji občasno sodelovali še člani likovnega kluba DOLIK: Draga Soklič, Milena Stojca in Evgen Guštin.

Kolonija je potekala v lepem delovno-tovariškem vzdušju, ki ga je še olepšalo izredno lepo vreme in cvetoče narcise na poljanah pod Go-

lico. S spoštovanjem so udeleženci kolonije gledali tudi na slabšo kvaliteto slik in ni bilo nikakršnega precejševanja ali podcenjevanja, kajti vsi so prišli z namenom, da se v naravnem ateljeju naučijo kaj novega.

To je zelo koristna vzgoja — izobraževalna oblika dela, kajti udeleženci so poleg novih slikarskih znanj in spoznanj tudi razširili svoje splošno in kulturno obzorje. Dva večera so namreč poslušali tudi predavanja z barvnimi diapozitivi, in sicer prvi večer magistra etnologije Janeza Bogataja o varstvu kulturne in naravne dediščine in drugi večer dr. Ceneta Avgušтина o srednjeveških freskah na Gorenjskem.

Slikarska kolonija sodi v okvir zelo širokega programa pospeševanja kulturne tvornosti in kulturnega sodelovanja med delavci delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, ki ga izvaja komisija za kulturo pri koordinacijskem odboru zveze sindikatov SOZD Slovenske železarne skupaj s sindikalnimi organizacijami delovnih organizacij. Ta sodelovanja zajemajo vsakoletna srečanja pihalnih orkestrrov, pevskih zborov, dramskih skupin, literarni začetni-

Razstava umetniške keramike — Darje in Roka Souček (foto I. Kučina)

ZDRAVJE OTROKOVH ZOB JE V ROKAH STARŠEV

DR. ALENKA MENCINGER

Namen zobozdravstvenega varstva je varovati oziroma ohraniti otrokom čimveč zdravih zob. V tem boju za zniževanje zobne gnilobe imajo pomembno vlogo fluoridi.

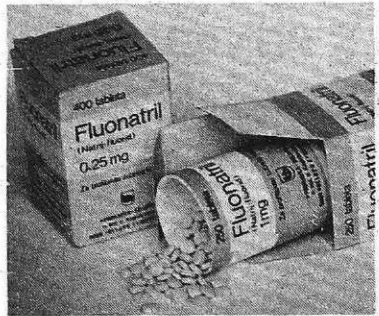
Številni raziskovalni inštituti po svetu (ZDA, Švica, Finska itd.) so s poskusi in večletnimi opazovanji dokazali, da fluoridi znižujejo število gnilih zob. Fluoridi so v malih količinah prisotni v naravi v hrani in vodi, vendar je ta količina premajhna; da bi znižala zobno gnilobo. Fluoridi dvigujejo odpornost zobnih tkiv. Da bi to dosegli, moramo organizmu dovajati točno določeno količino fluoridov, pri tem pa moramo upoštevati starost otroka.

Kako delujejo fluoridi?

Fluorid je zaenkrat edino zdravilno sredstvo, ki dvigne odpornost trdih zobnih tkiv — sklenine in deluje uničevalno na bakterije, da ne tvorijo kislin v zobnih oblogah, ki bi zobno tkivo raztopile.

V kakšni obliki lahko organizmu dovajamo fluoride?

V svetu izvajajo fluorizacijo zob na najrazličnejše načine. Navadno se odločamo za metodo, ki lahko zajame čim več otrok in nosečnic, ki je učinkovita in seveda cenena. Fluoride lahko dovajamo v obliki tablet, dražejev, želejev, lakov, premazov, fluorirane vode, soli, mleka... Zobozdravstveni preventivni program v Sloveniji priporoča metodo množičnega fluoriranja zob z tabletami, želejem in premazi.

Kdaj začnemo z dovajanjem fluoridov?

Ko tableto pojemo, prehaja želena količina fluorida v kri, od tam pa

v zobno tkivo. Zato je pomembno, da začnemo z dovajanjem fluoridov v času tvorbe in zorenja, trdih zobnih tkiv — mineralizacije, to je v času, ko zob še ni izrasel. Če v tem obdobju mineralizacije zob dovajamo fluorid, se vanje vgrajuje in tvori se fluoridapatitni kristali, ki so najtrše tkivo v organizmu in zato odporni proti kislini topitvi.

Če vemo, da se otrokovi mlečni zobje kalcinirajo že pred rojstvom, moramo, če hočemo, da se vanje vgradi fluoridni kristal, dajati tablete že nosečnici od 3. meseca nosečnosti pa do končnega dojenja. Že pred rojstvom moramo misliti na odpornost otrokovih mlečnih zob.

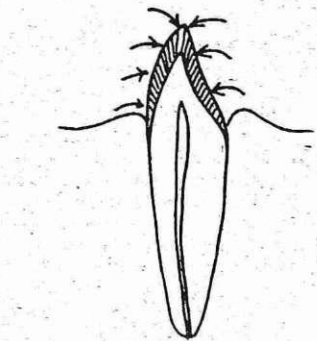

Po rojstvu otroka nastopi drugo obdobje. To je čas priprave na stalne otrokove zobe, to je začetek mineralizacije stalnih zob, ki traja vse do 12. leta otrokove starosti.

Ko mati preneha dojiti otroka, nadaljujemo fluorizacijo tako, da dajemo tablete otroku. Pomembno je, da dajemo tablete neprekinjeno in v količini, ki je učinkovita, za kar vam bo dal navodila zdravnik. Smiselno je dajanje tablet otroku do končnega 12. leta starosti.

Po tej starosti so zobje mineralizirani in fluoridi se ne morejo več preko krvnega obtoka vgrajevati v zobe.

S 6. letom starosti začnejo otroku rasti prvi stalni zobje. Ko zob pokuša v ustno votlino, vrhnja plast zoba še ni zrela, je mehkejša, ker ne vsebuje še dovolj mineralov. Tedaj nastopi doba dokončnega zorenja zoba, ki traja nekaj časa po izrasti zoba. Minerali iz sline se vgrajujejo v površino zoba, kar pa je mogoče samo, če površina zoba ni obložena z bakterijsko oblogo. V tej dobi je primeren fluorizacija zob z želejem, ki pripomore k hitrejši in boljšji mineralizaciji oziroma vgrajevanju fluorida v zob do končne zrelosti sklenine.

S fluorid želejem želiramo s pomočjo zobne ščetke in tako vtiramo fluorid v površinsko plast zoba, ki jo utrdi, zob postane bolj odporen proti delovanju kislin. Istočasno vpliva fluorid žele na zmanjšano tvorbo kislin v ustih, ker zavira delovanje ki-

slinotvornih bakterij v oblogi zoba. Želiranje je primerno od 6. leta starosti do 18. leta in tudi v kasnejših letih.

Mnoge razvite dežele imajo sistematično in široko zastavljeno fluorizacijo zob kot kolektivno in individualno karies prevencijo že dvajset let. Pohvalijo se že lahko z rezultati: 30 do 80 % znižanje zobne gnilobe. Kolikšen bo ta procent, je odvisno od začetka dovajanja fluoridov organizmu oziroma otroku, trajanja — koliko časa smo dajali, kontinuitete — torej brez prekinitev, oblike fluorizacije itd.

Zapomnimo si: pomembno je redno, neprekinjeno dajanje fluoridov v pravilni količini takoj po rojstvu oziroma že v nosečnosti.

Zavedati pa se moramo, da je fluorid le dopolnilno sredstvo pri preprečevanju zobne gnilobe. Tableta ne nadomesti zobne ščetke, žele ne učinkuje na obložene zobe! Če istočasno zob ne čistimo redno in pravilno, če ne kontroliramo uživanje sladkorja, boleznijo zob — kariesa ne bomo zaježili.

In še za konec: Svetovna zobozdravstvena zveza (FDI) je na kongresu oktobra 1983 v Tokiju ponovno pozitivno ocenila fluorizacijo različnih vrst v programih izvajanja prevencije kariesa in priporočila fluorizacijo kot uspešno in neskladjivo obliko preprečevanja zobne gnilobe.

POD BABJIM ZOBOM

V soboto, 14. septembra ob 6. uri se je na avtobusni postaji zbralo okoli petdeset učencev. Z nami so odšli dva učitelja, tovariš ravnatelj, dva izkušena planinca in gorska reševalca.

Z avtobusom smo se skozi Bled odpeljali na kraj, od koder smo krenili na planinski pohod.

Jutro se je zaspalo prebujalo. Trava je bila vsa rosnata, sonce je komaj vzšlo. Prvi žarki so veselo objemali vrhove gora, od daleč se je slišalo petje kukavice in trkanje žolne.

Po dveh urah naporne hoje smo zagledali vhod v jamo. Pred vhodom smo posedli po klopcih in travi ter pomalicali. Razdelili smo se v dve skupini in odšli v jamo. S seboj smo vzeli svetilke, saj je bilo temno kakor v rogu. Sprejeli in zadaj sta hodila jamarja s svetilko. Začudenih in osuplih obrazov smo si ogledovali čudovite kapnike različnih oblik, v katerih smo prepoznali živali, najbolj izrazito levjo glavo.

Zvrstilo se je veliko dvoran, ki smo jih občudovali, a v zadnji smo videli največ krasot, kot so kapniki v obliki orgel, gladko, navpično apnenčasto steno in veliko drugega.

Res, da smo se med raziskovanjem precej umazali, a ogled se je izplačal.

Nekaj časa smo se posedeli pred jamo, se igrali družabne igre, zakurili ogenj in peli pesmi.

Kot bi mignil, je napočil čas odhoda in polni lepih vtisov smo se počasi podali v dolino.

Povem vam, da vam ne bo žal, če si boste vzeli nekaj prostega časa in si šli ogledat jamo pod Babjim zobom.

Tanja Podgornik
novinarski krožek
OŠ FSF Lesce

POLETNI TABOR MLADINSKEGA ODSEKA PD JESENICE

DRUGI DAN

Da bi tudi mladi spoznali lepote narave in gora, smo pri mladinskem odseku PD Jesenice za mlade planince od 18. do 25. avgusta pripravili planinski tabor na Mežakli.

Odločili smo se, da bodo otroci spali v šotorih, v Domu železarjev pa jim bomo kuhali in pripravljali predavanja z diapozitivni.

Ker pa je Dom precej zanemarjen, smo morali najprej poprositi instalaterje in elektrikaře naše železarne, da so nam popravili vodo in elektriko. Zato so jim mladi planinci zelo hvaležni. Pri izvedbi tabora so nam priskočili na pomoč tudi druge delovne organizacije: TOZD Družbena prehrana iz Železarne, Vodovod Jesenice, Golica Jesenice, Mesarsko podjetje Jesenice in Gorenjka.

Ob koncu tabora so bili zadovoljni tako starši kot otroci in vsi so si obljubili, da se v novem šolskem letu zopet srečajo na pohodih, pozimi pa na zimskem taboru. Obenem vabijo tudi druge otroke, da se jim priključijo na krožkih po šolah.

Kako so potekali delovni dnevi na taboru, lahko spoznamo iz odlomkov iz dnevnikov, ki so jih otroci pisali ob koncu delovnega dne.

PRVI DAN

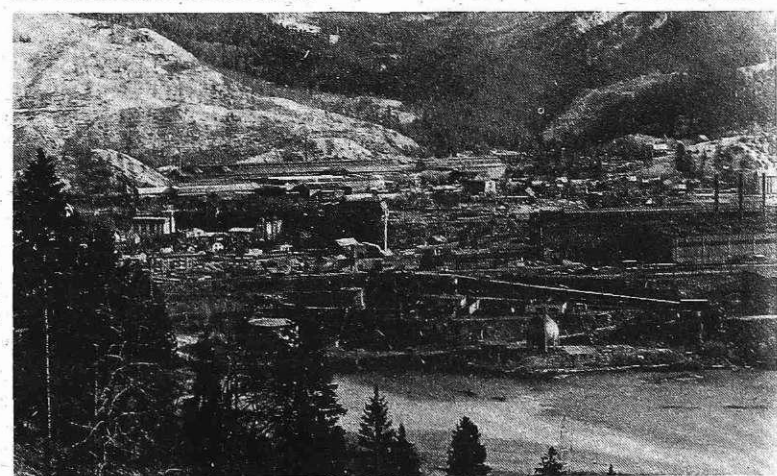
Tisti dan, ko smo se odpravili na Mežaklo, je bilo vreme zelo grdo, deževalo je in zato smo že prvi dan morali uporabiti svojo protidežno opremo.

Preden smo odšli izpred doma Partizan, je naše vodnike čakala težka naloga, naložiti v kombi planinskega društva šotore, hrano, posodo in vso ostalo kramo, ki se je skrivala v naših nahrbtnikih. Da bi bil prostor popolnoma zapolnjen, smo naložili med prtljago nekaj srečnih ali nesrečnih osebkov. Zelo smo bili veseli, da smo se mi peljali, kot se za ljudi spodobi. Ko smo pred kočjo izstopili, smo se takoj vprašali, kaj je z živimi v prtljagi. Srečni smo bili, ko smo zvedeli: »Vsi živi, nobenih žrtev!«

Šele dobro smo si oddahnili, ko je tovariš Kozle že sklical prvi sestanek, ki ga je imenoval »partijski«. Povedal nam je zelo »razveseljivo« novico, da bomo za dober dan pospravili dom in njegovo okolico. V koči je bilo pravo razdejano, saj nismo videli samo prahu in smeti, ampak tudi podgane in netopirke.

Po tem dokaj dobro opravljenem delu smo se odločili, da postavimo šotore. Ker so bila tla zelo kamnita, so se morali naši zamorčki oziroma tovariši kar močno potruditi, da so zabili vse kline in dali šotoru pravilno obliko. Potem smo po šotorskih tleh položili žimnice in nanje spravili vreče. Tako, za spanje smo poskrbeli. Kmalu je sledil še drugi sestanek, na katerem so nam dovolili, da se nekoliko namo. A kmalu se je pred nami prikazal Dolf in se predstavil kot sestankovodja. Vsakega od nas je poslal na posebno delovno mesto. Dekleta smo se odpravile v kuhinjo, kjer nam je naš začasni šef, kajti prvi je bil še na dopustu, poveljeval: »Olpuite, narežite, sesekljajte, pripravite...« Povelja smo hitro izpolnili, zato nam je ostalo do večerje še dovolj časa za igranje rugbyja. Glavni sodnik je bil Pero. Po dolgem dnevu se nam je prilegla dobra večerja.

Uh, kdo, le kdo si je izmislil dnevnike? Mi ne! Raje smo sestavili rek: SMRT DNEVNIKOM, SVOBODA NAM!

Valjarna Javornik-Bela (foto I. Kučina)

POT NA DOBRČO

Na pohodu je bilo blizu 40 učencev naše šole.

Zgodaj zjutraj smo se odpravili s kolesi do Slatne, kjer naj bi pustili kolesa. Kolona je bila dolga. Na obeh koncih sta bili tovarišici. V Slatni nas je čakal reševalec GRS Radovljica. Krenili smo v hrib. Pot je bila dolga in ponekod zaraščena. Zadnji je hodil tovariš Janez, kot je bilo ime gorskemu reševalcu. Vsako uro smo imeli zvezo s Stolum in Roblekom. H koči smo prispeli po dveurni hoji. Tovariš Janez je samo malo počil in se takoj nato odpravil na pot, da bi prenesel v dolino učenca, ki si je ranil gleženj.

Pri koči smo se zadržali kaki dve uri. Upravlja jo PD Tržič. Tu je tudi postojanka GRS Radovljice. Od koče je prelep razgled v dolino. Do vrha je še 20 minut hoje.

Nekaj čez polnoč smo se odpravili v dolino. Mislim, da je bil to sedaj moj najlepši izlet v gore.

Bogdan Palovšnik
Novinarski krožek
OŠ FSF Lesce

SONCE, MORJE IN NAŠI GODBENIKI

Pihalni orkester jeseniških železarjev je bil na zasluženem tridnevem delovnem oddihu v Crikvenici.

Rojeva se nov dan. Petkovo jutro kot vsako drugo. Na cesti vse živo, kot je na Jesenicah vedno pred šesto zjutraj. Ljudje, malo čemerni in zaspani, hitijo proti tovarni. Na Cufarjevem trgu se pred gledališčem zbirajo gruče: mladi, starejši, otroci, možje, žene. Ta pisana družina ni nič drugega kot godbeniki s svojci in gosti. Kovčki z instrumenti, uniforme, za spremembo enkrat v potovalkah, na obrazih zadovoljstvo. Avtobusa. Rokovanje s šoferjema. Dvignjena roka v pozdray tistim, ki ostajajo, in odhod.

Tako je bilo tisto petkovo jutro, petek in še trinajstega po vrhu. Teža se pravzaprav vsi potniki še zavedali nismo, toda po izpraznjeni zračnici na Lomu in pol ure kasneje po nesreči z razcefranima obema zračnicama na zadnjem kolesu, smo postajali vsi vražjeverni in razmišljali, kaj nas še čaka. Pa ni bilo nič takega, česar bi se morali bati, nasprotno, čakalo nas je eno samo sončno veselje, kar je za Gorenjce, navajene mraza, še posebej »nevarno«. Postanejo mehki kakor vosek, morje in sonce zlezeta v kosti in vsako vlakno posebej in prerodita Gorenjca v ve-

seljaka, da mu ni para. In če je to še muzikant, potem je mera veselja še obilnejša.

Godbenikov urnik je napet. Ob rednih vajah in raznovrstnih nastopih lahko rečemo, da so godbeniki zaposleni povprečno vsak drugi dan. Kdor pošteno razmišlja, ve, da je v tem mnogo žrtvovanja in odpovedovanja na račun prostega časa in družinskega življenja. Slednjega je treba podrediti in prilagoditi potrebam godbe. Nešteto je piknikov in izletov, ki se morajo končati sredi popoldneva in nedelje, ker je v poznih popoldanskih urah planiran koncert ali druge vrste nastop. Praznikov ni treba omenjati posebej.

Že nekaj let je tem žrtvam in odpovedovanjem namenjeno tridnevno letovanje ob morju. Zadnji dve leti je

bilo to letovanje organizirano ob pomoči sindikata Železarne v počitniškem domu železarjev v Crikvenici. Na novo preurejeni in dograjeni dom nas je vse prijetno presenil. Ponosni smo, da imamo tudi železarji kaj lepega! Godbeniki se zavedajo, da prihajajo ob zaključku sezone, ko je osebe doma že utrujene od dolgega poletja, vendar moramo reči, da se tu vedno dobro počutimo in smo vsem uslužbencem doma hvaležni za gostoljubje. Hvaležnost velja tudi vsem, ki so nam pomagali urediti ta izlet.

Tridnevni dopust, ki ni bil dopust, saj je bil že prvi dan izpolnjen z večernim koncertom na glavnem trgu v Crikvenici, pa s sobotnimi športnimi igrami v šahu, balinanju, namiznem tenisu, vaterpolu in plavanju ter s slovesno razglasitvijo rezultatov in podelitvijo nagrad ob pravih fanfarah, se je sobotni večer pretil v nepozabno veselje ob presenetljivih domislicah in enkratnih nastopih posameznikov, ki jih je mediteranski zrak obdaril s še neznanim smislom za humor in igro. Ob prijetnem nagovoru in spodbudnih besedah podpredsednika godbe, Petra Muharja, so naši skupni jezik mladi in starejši, kar je bilo vsem v zadovoljstvo.

Hrana in pijača sta komaj prišli na vrsto, tako da krilatica, da so muzikantje sami pijanci, spet, kot mnogokrat, ni padla na plodna tla. Bolj kot pivci smo se ob enkratnih solo koncertih zabavali tudi kot pevci do zgodnjih jutranjih ur. Nedeljski koncert na obali pod domom je bil nekaj posebnega. Ni navdušil samo mimoidočin in kopalcev ter čolnarjev, ki so se množično vračali na obalo, ampak tudi dirigenta Ivana Knjifica in goste — godbenike iz Senja. Če bi bilo vzdusje na vajah takšno kot to jutro, potem se nam ne bi bilo treba bati za obstoj orkestra. Spet se je izkazalo, koliko v takem kolektivno pomeni osebno zadovoljstvo in družabno življenje.

Uspeh vseh amaterskih dejavnosti je namreč enako odvisen od osebne pripadnosti in veselja, razumevanja okolice in družine kot od kvalitetnega vodstva. Le kdor se v kolektivno dobro počuti in je osebno zadovoljen, mu napor za kvaliteto in kvantitetno rast ne bo povzročal prevelikega bremena. Nasprotno, sam bo želel v tem delu napredovati, ne pa životariti. In prav eno od zdravil proti životarjenju je taka oblika dopusta, kot ga prakticirajo godbeniki že nekaj let.

Š M

HOKEJ NA LEDU

V soboto, 28. septembra, ob 18. uri:
KRANJSKA GORA : PARTIZAN

V sredo, 2. oktobra, ob 18. uri:
JESENICE : CRVENA ZVEZDA

HOKEJ NA LEDU

ZELO USPEŠEN ZAČETEK

Hokejisti Jesenic in Kranjske gore so zelo uspešno štartali v letošnjem 39. prvenstvu Jugoslavije. 21-kratni prvaki so v prvih dveh kolid zabeležili dve visoki zmagi, Kranjskogorci pa eno zmago in en neodločen izid.

Ko boste prebrali te vrstice, bo za nami že tretje kolo letošnjega prvenstva, in skoraj zagotovo prvi poraz Kranjske gore, toda Kranjskogorci zaslužijo vse pohvale. Prvenstvo so začeli brez enega samega srečanja, brez vrste mladih in obetavnih igralcev, ki so ali prestopili k Jesenicam, Avtoprevozu in Bosni, ali pa so odšli v JLA. Kljub temu, da se tega ni nihče nadejal, pa so Kranjskogorci že v prvem kolu visoko premagali Cinkarno, kar z 10:3 (4:1, 3:1, 3:1) in s tem razveselili svoje navijače. Tudi v drugem kolu so Kranjskogorci povsem zadovoljili. Iz Novog Sada so se vrnili z eno osvojenoto točko. Dvoboj z Vojvodino je bil sila zanimiv. Kranjskogorci so že vodili s 3:1, nato pa so domačini povedli s 4:3 in 5:4, tako, da so se gostje borili za točko. Dvoboj se je končal s 5:5 (1:0, 1:3, 3:2).

Hokejisti Jesenic, so po visoki zmagi proti Avtoprevozu 13:2 (4:0, 4:2, 5:0), zabeležili še drugo podobno zmago. V drugem krogu so v dvorani v Podmežakli, pred 2000 gledalci premagali novince v ligi, Bosno iz Sarajeva s 16:1 (2:0, 6:0, 8:1). Da je gostovanje Bosne vzbudilo precejšnje zanimanje je potrdilo tudi 2000 gledalcev, kolikor se jih je zbralo, saj so želeli videti tri kanadske hokejiste, ki igrajo v vrstah Sarajevčanov in vrsto drugih hokejistov

iz različnih naših klubov, med njimi tudi tri bivše igralce Kranjske gore.

V prvih dvajsetih minutah so prvaki povsem razočarali, v nadaljevanju pa so zaigrali tako kot je treba in visoka zmaga ni izostala. Ob tem je treba povedati, da je bila igra kljub veliki premoči državnih prvakov precej zanimiva. Hokejisti Bosne pa so pokazali, da jim hokejska večina ni tako tuja.

Tudi to je eden izmed barometrov zanimivosti letošnjega prvenstva. Moštvo, ki je sploh prvič v prvi zvezni ligi, kljub visokemu porazu ni zapustilo slabega vtisa. Ob tem omenimo še, da je v jeseniških vratih branil Cveto Pretnar, da sta Mlinarec in B. Pajić okrevala ter počasi prihajata v formo. To je tembolj pomembno, kajti Jeseničanom se bližajo veliko bolj resne preizkušnje, kot sta bila dvoboja z Avtoprevozom in Bosno.

Četrto kolo državnega prvenstva bo na sporedu v soboto, 28. septembra, ko se bodo pomerili: na Jesenicah: Kranjska gora — Partizan, v Ljubljani: Kompas Olimpija — Jesenice, v Celju: Cinkarna — Bosna, v Beogradu: Crvena zvezda — Medveščak in v Novem Sadu: Vojvodina — Avtoprevoz.

Peto kolo pa bo na sporedu v sredo, 2. oktobra. Pomerili se bodo: na Jesenicah: Jesenice — Crvena zvezda, v Mariboru: Avtoprevoz — Kranjska gora, v Zagrebu: Medveščak — Cinkarna, v Beogradu: Partizan — Kompas Olimpija in v Sarajevu: Bosna — Vojvodina.

D.

KAM NA REKREACIJO?

Komisija za športno rekreacijo pri IO sindikata Železarne Jesenice tudi v letošnjem letu organizira rekreacijsko vadbo v telovadnicah, kegljišču in drsališču in sicer od 1. oktobra do 31. maja 1986. po naslednjem razporedu:

Ponedeljek	Splošna rekreacijska vadba v OŠ Bratov Žvan Gorje od 20. do 22. ure (moški)						
Torek	Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice — od 20. do 22. ure						
Sreda	Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. do 21.30 (moški)						
Četrtek	Splošna rekreacijska vadba v OŠ Bratov Žvan Gorje od 20. do 22. ure Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice od 20. do 22. ure Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. do 21.30 (ženske)						
Petek	Interesna skupina ODOBJKA — v telovadnici CSUI Jesenice od 20. do 22. ure Drsanje v hali pod Mežakljo od 20. do 22. ure (vstop možen samo z izkaznico za vstop v ŽJ) Splošna rekreacijska vadba v COŠ Tone Čufar Jesenice od 19.30 do 21. ure.						

RAZPORED KEGLJANJA NA ASFALTU NA KEGLJIŠČU PODMEŽAKLJO

Ponedeljek	od 9. do 12. ure	od 16. do 17. ure	od 17. do 18. ure	od 18. do 19. ure	od 19. do 20. ure	od 20. do 21. ure	od 21. do 22. ure
1. steza	Plavž	Plavž	Energet.	Transport	Profilarna	Stroj. del.	
2. steza	Žičarna	Plavž	Energet.	Transport	Želblarna	Stroj. del.	
3. steza	VBS	Jeklarna	Valj. d. pl.	HV Jes.	Dr. prehr.	VBS	Stroj. del.
4. steza	Jeklovlek	Jeklarna	Valj. d. pl.	HV Jes.	Želblarna	VBS	Stroj. del.
Torek							
1. steza	Upokoj.						
2. steza	ZJ						
3. steza							
4. steza							
Sreda							
1. steza	Vzdržev.			Livarna	Vzdržev.	Remontne delavnice	
2. steza	Energet.			Livarna	Vzdržev.	Remontne delavnice	
3. steza	Transport			Vzdržev.	Vzdržev.	Remontne delavnice	
4. steza	Stroj. del.			Vzdržev.	Vzdržev.	Remontne delavnice	
Četrtek							
1. steza	Upokoj.						
2. steza	ZJ						
3. steza							
4. steza							
Petek							
1. steza	Rem. del.		Valj. žice	Žičarna	Žičarna	Delovne skupnosti	
2. steza	Rem. del.		Valj. žice	Elektrode	Elektrode	Delovne skupnosti	
3. steza	Jeklarna		HV Bela	Vr. podb.	Vr. podb.	Delovne skupnosti	
4. steza	Jeklarna		HV Bela	Jeklovlek	Jeklovlek	Delovne skupnosti	
Sobota							
1. steza	Mladina ŽJ						
2. steza	Mladina ŽJ						
3. steza	Upok. ŽJ						
4. steza	Upok. ŽJ						

RAZPIS OBČINSKEGA PRVENSTVA V MALEM NOGOMETU

Na osnovi letnega programa športnorekreativnih tekmovalcev, razpisuje komisija za šport in rekreacijo pri ZTKO Jesenice prvenstvo v malem nogometu za leto 1985. Prvenstvo bo v oktobru. Točen razpored prvenstva bo določen na osnovi prijavi in bo posredovan vsem prijavljenim ekipam.

Ekipo lahko sestavljajo občani občine Jesenice, ki so starejši od 15 let.

Registrirani tekmovalci nimajo pravice nastopa. Igra se po pravilih NZS. Vsakdo igra na lastno odgovornost.

Posamezniki najboljših treh ekip prejmejo medalje, prvovrščena ekipa pa praktično nagrado.

Ob prijavi plača vsaka ekipa 1.500 din štartnine, ki jo je treba nakazati na žiro račun ZTKO Jesenice: 51530-678-81302 — občinsko prvenstvo v malem nogometu.

Pismene prijave sprejemamo do petka, 27. septembra, ko bo ob 15.30 sestanek vodij ekip v prostorih Zveze.

NOGOMET

JESENICE : TRBIŽ (TARVISIO) 7:2 (3:1)

V prvi tekmi letos že 20. tradicionalnega turnirja prijateljstva treh meja katerega organizatorji so letos nogometaši iz Bele peči so jeseniški nogometaši visoko zasluženoma premagali moštvo Trbiža z rezultatom 7:2 (3:1) in se uvrstili v finale tega turnirja, kjer se bodo v petek, 27. septembra ob 20. uri srečali z moštvom Bele peči, ki je v drugi tekmi turnirja premagalo moštvo KELAGA iz Beljaka z rezultatom 4:1 (2:0).

Zadetka za moštvo Jesenic so dosegli: Čatak 3, Pihler, Lamberger in Husič.

JESENICE : BOHINJ 3:0 (1:0)

V prvenstveni tekmi medobčinske nogometne lige so Jeseničani kljub slabi igri premagali solidno moštvo Bohinja. Gostje so prišli na Jesenice z namenom prejeti čim manj zadetkov, saj so se v glavnem le branili in poskušali s hitrimi nasprotnimi napadi doseči zadetek vendar zaradi neizkušenosti napadalcev in pa dokaj dobre igre jeseniške obrambe niso uspeli doseči zadetkov.

Gole za Jesenice so dosegli: Damastagič, Lamberger in Čatak.

JESENICE : POLET 22:0 (9:0)

Jeseniški mladinci so brez večjih težav premagali svoje sovratnike iz Škofje Loke z dvočevilnim rezultatom.

Gole so dosegli: Husič 7, Poljanšek 3, Mitrovič 3, Kondić 2, Doršeski 2, Lihtenger 2, Sučur, Klobučar in Trajkovič.

BOHINJ : JESENICE 0:7 (0:4)

Najmlajši jeseniški nogometaši nadaljujejo z dobrimi igrami in visoko premagujejo svoje nasprotnike. Tudi tokrat so zaigrali odlično in v gosteh premagali moštvo Bohinja z rezultatom 7:0 (4:0). S to zmago so jeseniški nogometaši na prvem mestu na prvenstveni lestvici le še utrdili svoj položaj.

Gole so dosegli: Sinković 2, Rozman 2, Zrnič, Stanković in Zukič.

ALPLES : JESENICE 1:2 (0:1)

Kadetsko moštvo Jesenic je po boljši igri (kar iz rezultata samega sicer ni razvidno) zasluženoma premagalo svoje sovratnike iz Železnikov. Tako so obdržali korak z vodčim moštvom Britofa, v borbi za prvo mesto v enotni gorenjski kadetski ligi.

Gole za moštvo Jesenic sta dosegla: Kondić in Sučur.

V soboto, 28. septembra igra kadetsko moštvo Jesenic prvenstveno tekmo z moštvom Triglava iz Kranja. Tekma bo ob 10. uri na igrišču v Podmežakli.

JESENICE : KLADIVAR (mladinke) 82:51 (41:26)

Po tekmi mladink z igralkami Kladivarja je jasno, da v tej območni skupini, kjer igrajo še Sava, Senčur, Odeja in Salonit ni ekipe, ki bi se lahko merila z žensko mladinsko ekipo Jesenic. Ekipa Jesenic se je praktično že uvrstila v polfinale republiškega prvenstva, čeprav mora odigrati še tekmo s Savo doma in Kladivarjem v gosteh. Po igrah, ki so jih dekleta prikazale doslej, rezultat teh dveh tekem ne bi smel biti vprašljiv.

Tekma z mladinkami iz Žirov je potrdila, da imamo na Jesenicah zelo dobro mladinsko ekipo. Zmaga z 31 koši prednosti ima svojo vrednost glede na to, da so imele mladinke Kladivarja do sedaj lepe uspehe v mladinskih kategorijah.

Igralke Jesenic tudi tokrat niso dovolile nasprotnicam, da bi se razigrale. Odlično so igrale v obrambi, kjer so s skoki in velikim številom dobljenih žog onemogločile gostjam uspešen napad. V svojem napadu pa so s protinapadi in igro pod košem ves čas povečevale prednost. Slabša stran njihovega napada je bil edino met z razdalje, kar pa se bo dalo do začetka članskega prvenstva popraviti.

Za Jesenice so igrale: Rozman 10 (2:0), Deretič 4 (2:2), Smitran 14 (4:2), Krznarič 19 (5:1), Bartelj, Berus 2, Felc 19, Bešič 2, Smolej 6, Zrnič 6.

T.

ZMAGAL ROBERT FERBEŽAR

V soboto je bil v Kranju vsakoletni namiznoteniški kvalifikacijski turnir pionirjev in pionirk SRS za uvrstitev v štiri jakostne skupine. Nastopilo je čez 200 igralcev in igralk iz vse Slovenije. V skupini pionirjev je presenetil jeseniški igralec Robert Ferbežar, ki je premagal vse svoje nasprotnike in osvojil prvo mesto. To je zanj vsekakor največji dosednji uspeh. Pa tudi drugi jeseniški predstavnik Zmago Pem je bil zelo dober in je osvojil 5. do 8. mesto.

V skupini pionirk je Mojca Smolej pristala na 5. do 8. mestu, kar je sicer zadovoljivo, imela pa je možnost doseči tudi boljši rezultat. Vsi ostali jeseniški igralci se niso uvrstili med najboljšje, kar pa je z ozirom na hudo konkurenco zelo težko. Vsekakor pa smo lahko z doseženimi uspehi jeseniških igralcev zelo zadovoljni. Upamo pa, da niso še rekli zadnje besede.

Barbara Markež je istočasno nastopala na tekmovalni treh dežel: Koroške, Furlanije — Julijske Krajine in Slovenije v reprezentanci Slovenije. Tekmovanje je tradicionalno in je bilo tokrat v Postojni. Mladinska reprezentanca SRS je osvojila prvo mesto z zmagoma nad Koroško 5:0 in prav tako nad Italijo 5:0. Naslednje tovrstno tekmovalje bo prihodnje leto v Čedadu v Italiji.

(S)

Na osnovi letnega programa športnorekreativnih tekmovalcev

RAZPISUJETA

komisija za šport in rekreacijo in komisija za šolska športna društva

JESENSKO OBČINSKO PRVENSTVO V KROSU

Tekmovanje bo v sredo, 2. oktobra, pri Žvagnu — za Savo na Jesenicah ob 15.30.

Organizator tekmovalcev je Partizan Javornik-Bela, vodja tekmovalcev pa Peter Končnik.

Tekmovalne kategorije:

1. mali šolarji	letnik 1979 in mlajši	250 m
2. starejši cicibani	letnik 1978 in 1977	250 m
3. starejši cicibanke	letnik 1978 in 1977	250 m
4. mlajši pionirji	letnik 1976 in 1975	500 m
5. mlajše pionirke	letnik 1976 in 1975	500 m
6. mlajši pionirji A	letnik 1974 in 1973	1000 m
7. mlajše pionirke A	letnik 1974 in 1973	1000 m
8. mlajši pionirji B	letnik 1972	1000 m
9. mlajše pionirke B	letnik 1972	1000 m
10. starejši pionirji A	letnik 1971	1000 m
11. starejši pionirke A	letnik 1971	1000 m
12. starejši pionirji B	letnik 1970	1000 m
13. starejši pionirke B	letnik 1970	1000 m
14. mlajši mladinci	letnik 1968/69	2000 m
15. mlajše mladinke	letnik 1969	1000 m
16. starejši mladinci	letnik 1966/67	3000 m
17. starejši mladinke	letnik 1967/68	2000 m
18. članice	letnik 1956/1966	2000 m
19. veteranke	letnik 1955 in starejše	2000 m
20. člani	letnik 1951—1965	5000 m
21. veterani A	letnik 1940—1950	5000 m
22. veterani B	1939 in starejši	5000 m

Na občinskem prvenstvu v jesenskem krosu imajo pravico nastopa vsi občani občine Jesenice.

Osnovne šole v občini lahko nastopajo na občinskem krosu le z eno ekipo, ki jo sestavlja 5 tekačev iz vsake ustrezne kategorije.

Vsak tekmovalcev oziroma tekmovalka mora tekmovali v ustreznem razredu — kategoriji. Kršenje tega določila se kaznuje z diskvalifikacijo.

Organizator ne prevzame nobene odgovornosti v primeru morebitnih poškodb. Organizator si pridržuje pravico, da spremeni čas in kraj tekmovalcev, če bodo to zahtevale okoliščine. Sprememba bo objavljena po lokalni radijski postaji Triglav dan pred tekmovalcem.

Prvi trije uvrščeni tekmovalci in tekmovalke v vseh kategorijah prejmejo medalje. Prvovrščena ekipa šolskih športnih društev osnovnih šol pa pokal v trajno last.

Prvi trije tekmovalci od vključno 6. kategorije dalje imajo pravico do udeležbe na republiškem prvenstvu v jesenskem krosu za pokal DELA, ki bo 20. oktobra v Novem mestu.

Prijave sprejema ZTKO Jesenice v dopoldanskem času oziroma eno uro pred pričetkom na dan tekmovalnja.

RAZPIS OBČINSKEGA PRVENSTVA V BALINANJU

Na osnovi letnega programa športnorekreativnih tekmovalcev, razpisuje komisija za šport in rekreacijo občinsko prvenstvo v balinanju za leto 1985.

Organizator prvenstva bo Balinarski klub Jesenice.

Prvenstvo bo v soboto, 5. oktobra ob 8. uri na baliniščih Balinarskega kluba Jesenice v Bazi.

Prvenstvo je ekipno. Ekipo sestavljajo 4 igralci in rezerva, ki so občani občine Jesenice in starejši od 15 let. Podroben razpored in sistem tekmovalcev bo določen na osnovi prijavi. Prvenstvo se odvijva v skladu s pravili Balinarske zveze Slovenije. Vsak tekmovalcev tekmuje na lastno odgovornost. Vodstvo tekmovalcev sestavljajo predstavniki organizatorja, vodja tekmovalcev in glavni sodnik, ki rešuje morebitne pritožbe. Te je potrebno oddati takoj po odigranem spornem srečanju.

Posamezniki prvih treh ekip prejmejo medalje, prvovrščena ekipa pa še praktično nagrado.

Razglasitev rezultatov bo takoj po končanem tekmovalstvu na balinišču. Organizator tekmovalcev si pridržuje pravico, da spremeni čas in datum tekmovalcev, v kolikor bodo to zahtevale okoliščine. O tem bo organizator vse sodelujoče obvestil po Lokalni radijski postaji Triglav Jesenice.

Pismene prijave ekip oddajte na: BALINARSKI KLUB JESENICE, Log I. Krivca, 64270 Jesenice do petka 4. oktobra, ko bo ob 17. uri sestanek vodij ekip v prostorih BK Jesenice.

OB PRIJAVI PLAČA VSAKA EKIPA 200 din štartnine, ki jo je treba nakazati na žiro račun: ZTKO Jesenice 51530-678-81302 — občinsko prvenstvo v balinanju.

V SOBOTO 2. POHOD PO POTEH PARTIZANSKIH KURIRJEV

V krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana se prizadevno pripravljajo na 2. pohod po poteh partizanskih kurirjev, ki bo v soboto, 28. septembra. Pohoda za izvedbo pohoda so dali nekdanji kurirji v tej krajevni skupnosti, ki so skupaj s planinci, športniki in učenci osnovne šole »16. decembra« uredili 40 kilometrov dolgo pot. Na lanskem prvem pohodu je bilo 282 udeležencev, člani organizacijskega odbora pri krajevni organizaciji ZB NOV Dovje-Mojstrana pa so sklenili, da bo pohod tradicionalen in da ga bodo še razširili.

Za letošnji 2. pohod so priprave še obsežnejše, saj pričakujejo, da se bo po nekdanjih kurirskih poteh odpravilo okoli 1.500 udeležencev, med njimi učenci osnovnih in srednjih šol iz jeseniške občine, kurirji, borci, planinci in drugi.

Na pot bodo odšli od 6. do 9. ure izpred hotela Triglav v Mojstrani. Vsak novi udeleženec bo prejel spominsko knjižico, med potjo pa mu bodo na štirih kontrolnih točkah vtisnili žige kurirskih javk, na cilju v Mojstrani pa bo prejel tudi spominsko značko.

OBČINSKI TURNIR V TENISU

Teniški klub Jesenice vabi vse ljubitelje tenisa na občinski turnir Jesenic, ki bo v soboto, 28. septembra s pričetkom ob 8.30 na igriščih Podmežakla.

Prijavitelj se lahko vsak dan popoldan pri oskrbniku na igrišču ali na dan tekmovalstva do 8.15.

Ob slabem vremenu bomo počakali do 11. ure ali turnir prestavili.

TK Jesenice
Vabljeni!

Pot pohoda bo šla iz Mojstrane na Dovje, naprej do domačije Sedučnik in prek Konjskega sedla v Mlinco in na Visoke, potem do Belega polja, prek Save na Mežakljo in prek Radovne nazaj v Mojstrano. Okvirni čas hoje za celotno, 40 kilometrov dolgo pot, je devet ur. Pohodniki se glede na telesno pripravljenost in razpoloženje lahko odločijo tudi za dve krajši poti, in sicer do Mlince in prek Dovje nazaj v Mojstrano (čas tri ure) ali do Visok in prek Belega polja nazaj v Mojstrano (čas 6 ur).

Za varno pot vseh udeležencev bodo skrbeli člani postaje GRS Mojstrana, ki ob tem opozarjajo pohodnike, naj se držijo označene poti. S seboj morajo vzeti primerno obleko in obutev, saj se v teh jesenskih dneh vreme lahko hitro spremeni. Med potjo bodo na treh krajih tudi okrepčevalnice s čajem.

Organizatorji želijo s tem pohodom ohraniti spomine na junaštvo pogumnih kurirjev med NOB, hkrati pa poživiti rekreacijsko in športno dejavnost v krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana. Pohod je enkratna priložnost za utrjevanje pred rekreacijskimi aktivnostmi v zimskih mesecih, hkrati pa je enkratna jesenska planinska tura s spoznavanjem lepote in neposredni bližini svojega kraja. Kurirska pot namreč poteka čez prijetne gozdne jase, travnike in pašnike z lepimi pogledi na Karavanke, Julijske Alpe in Gornjesavsko dolino.

Člani organizacijskega odbora si predvsem prizadevajo, da bi se na pohodu vsi prijetno počutili. Pred dnevi so pregledali celotno traso in jo na nekaterih krajih očistili ter namestili smerokaze. Poskrbeli so tudi za prevoz. Posebni avtobus bo vozil z Jesenic v Mojstrano in nazaj. Pričakujejo, da se bodo pohoda udeležili številni domačini in občani jeseniške občine, pričakujejo pa tudi več udeležencev od drugod. Glavni pokrovitelj pohoda bo LIP Bled — TOZD Mojstrana.

J. R.